F.ALMANYA: 2,5 DM
FRANSA: 7.-FF
BELÇIKA: 50.-BF
HOLLANDA: 3.-G
INGILTERE: 70 Pence
DANIMARKA: 10.-KRN
ISVEÇ: 8.-KRN

Türkiye Postası

6 Mayıs 1983
SAYI: 4
15 GÜNLÜK GAZETE
Adres: Donau Str.1
1000 Berlin 44
Tel.: 030/624 60 92

4 milyon yurttaşa siyasal etkinlik göstermek yasaklandı

Siyaset yalnızca sağ güçlere serbest!

● **Kurulacak siyasi partilerin 12 Eylül'ü ve MGK'nin karar ve uygulamalarını eleştirmeleri yasaklandı**

Siyasi Partiler Yasası 24 Nisan günü Resmi Gazete'de yayınlanarak yürürlüğe girdi. Bu yeni yasa ile cuntanın "demokrasiye geçmek" gibi bir niyetinin olmadığı, kendisine bağlı en gerici partiye seçimleri kazandırtarak bugünkü diktatörlüğe sivil bir kılıf geçirmeyi planladığı bir kez daha ortaya çıktı.

Yasanın 5. maddesi komünist, sosyalist ve işçi partilerinin, Kürt halkının hak ve çıkarlarını savunacak partilerin kurulmasını yasaklıyor.

Gerek Siyasi Partiler Yasası, gerekse bugüne kadar kurulacak partilerin kadroları olarak ortaya çıkan kişilerin çoğunluğunun kimlikleri, siyasi yelpazenin MHP'den CHP'nin sağ kanadına kadar olan kısmıyla sınırlı tutulmak istendiğini gösteriyor.

● Yazısı 2, 3 ve 4.sayfalarda

Ruhr Havzası'nın Türkiyeli kömür işçileri Zonguldak'ı anlatıyor.

Ölümü işveren çağırır ...ölüm de gelir

Zonguldak'ta grizu çok az ara ile iki kez patladı. İlkinde yüzü aşkın, ikincisinde dokuz can aldı. Ocaklar söndü. Aşırı üretim zorlamasının bedeli yeraltı işçilerinin canı, kanı oldu. Ruhr Havzasında, Avrupa'nın göbeğinde kömür çıkaran Türkiyeli işçiler Türkiye Postası için Zonguldak'ı anlattılar. Yeraltının gizini, derdini, acısını en iyi gene yeraltının adamları, kömür emekçileri biliyor.

● Yazısı 13.sayfada

Geri dönüş topunun ağzında sığınmacılar ve işsizler var

● **Federal Almanya'daki Türkiyeli emekçilerin yarısını geri göndermenin ilkeleri "Yaban-**

Reagan'ın niyeti ne?
TIP Genel Başkanı
Behice Boran'ın yazısı
● 5. Sayfada

DİSK Temsilcisi

Türkei Tribunal: Alman demokratları cuntayı yargıladı

23 Nisan günü Türkiye Demokratlarıyla Dayanışma girişimi, Federal Almanya'nın Duisburg kentinde cuntanın yargılandığı bir mahkeme (Tribunal) topladı. 10 kişilik jüri, belgeleri inceleyerek ve işkence tanıklarını dinleyerek cuntayı ve onu destekleyen Kohl hükümetini suçlu bulduğunu açıkladı. Duruşmayı 700 Alman ve Türkiyeli izledi.

● Şerafettin Kaya: "Günlerce aç bırakılmak, işkence sesi dinletmek, ıslak ve soğuk betonda çıplak olarak yatırmak. Anne ve babanın gözü önünde işkence uygulamak. Karısını, kızını tutuklunun gözü önünde soyup ırzına geçmek. Elektrik şoku vermek. Bunların çoğu benim üstümde de denendi."

● Yazısı 12.sayfada

Türkiye'de can güvenliğimiz

göndermenin ilkeleri "Yabancılar Raporu" ile "Paralı Dönüş Raporu"nda yer alıyor

Federal Almanya'daki Türkiyelilerin sayısını yarı yarıya indirmek amacını seçim kampanyası sırasında açıkça belirten Kohl ve hükümeti, bu amaçla iki rapor hazırlattı. *"Yabancılar Raporu"* sınırdışı edebilme koşul ve olanaklarını genişletecek yeniden düzenlerken, *"Paralı Dönüş Raporu"* da parasal özendirme önlemleri ile çok sayıda Türkiyeli işçiyi geri dönüşe yöneltmeyi hedefliyor. Bu konuda Türkiye ile Federal Almanya arasında yoğun ilişkiler ve sıkı bir pazarlık sürmekte. Türkiye'nin pazarlıktaki tek amacı geri dönüş primlerine döviz olarak el koyabilmek ve işçi dövizlerinden doğacak açığı dengelemek.

● Yazısı 6.sayfada

700 Alman ve Türkiyeli izledi.

● **Ayfer Güçlü'yü çırılçıplak soydular. Ayaklarına falaka sopası geçirildi. Ellerini çaprazlamasına bağlayıp yukarı, tavana astılar.**

● Mehmet Ceren teslim olmaktan başka çare bulamadı. Birkaç gün sonra Ceren'in cesedini köye getirdiler. Kimseyi mezarlığa yanaştırmadan gömdüler, mezarının üstüne beton döküp gittiler.

● **Aysel Özcan: "Kafama copla vurdular, saçlarımdan yakalayıp duvara çarptılar. Sonra gözlerimin önünde kardeşimi falakaya yatırıp işkenceyi seyrettirdiler.**

● **Murat Tokmak: "Yurttaşlıktan çıkarılan bir sendikacı arkadaşımın hasta ve yaşlı babası ve annesi sokağa atıldı ve evine el konuldu."**

tehlikededir

● **İşkencede öldürülen Mustafa Hayrullahoğlu'nun eşi gazetemize bir mektup gönderdi**

Gazetemizin 2.sayısında işkencede öldürüldüğü haberini verdiğimiz Mustafa Hayrullahoğlu'nun eşi gazetemiz aracılığıyla kamuoyuna duyurulmak üzere *Türkiye Postası*'na bir mektup ulaştırdı. Aynur Fatma Hayrullahoğlu'nun "Arkadaşlar, dostlar, tüm ilerici insanlar" diye başladığı 28 Mart tarihli mektubunda gazetemizin haberini doğrulayarak polisin kendisi üzerinde baskı yaptığını, can güvenliğinin tehlikede olduğunu ve otopsi yapılmasını engellemek amacıyla mezarın açılmasının engellendiğini yazıyor.

Aynur Fatma Hayrullahoğlu'nun gazetemize gönderdiği mektubun tam metni şöyledir:

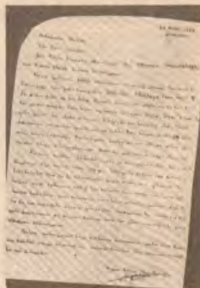
"Arkadaşlar, Dostlar, Tüm İlerici İnsanlar,

Ben polisin hunharca işkencesiyle ölen Mustafa Hayrullahoğlu'nun karısı olarak sizlere sesleniyorum.

Kocam yalnızca politik düşüncesini ve inandığı davayı sonuna dek savunduğu için polis tarafından öldürüldü. Mustafa, Kasım ayının 14'ünde evden çıktı ve bir daha dönmedi. Uzun süre ailelerimiz ve ben, onu her yerde aradık. Polis bizleri oyalamak için yalan söyledi. Önce, *"1.Şube'de, gelin görün"* dedi. Daha sonra ise, *"O değil, bir isim benzerliği"* dedi. Sürekli çabalarımız sonucunda gerçek ortaya çıktı. Polis kocamı işkenceyle öldürmüş, sonra İstanbul'da Kasımpaşa'da başka bir isim altında gizlice gömmüştü. Otopsi bile yapılmamıştı. Halen de yapılmasına engel oluyorlar.

Kocamın katilleri iktidardaki cunta ve onun polisidir. Polis bu cinayet duyulmasın diye bizlere baskı yapıyor. Türkiye'de bizlerin can güvenliği tehlikededir. Ama şu da bilinmelidir ki, büyük acımız beni yıldırmadı. Tam tersine şimdi, halkımızın çektiği tüm acıların sona ermesi için, benim gibi başka kadınların, ana-babaların, çocukların yürekleri yanmasın diye daha da çok mücadele etmenin gerektiğine inanıyorum. Bu insanlık dışı cinayeti duyurmanın en azından kocama karşı bir görev, insanlığın bir görevi olduğunu düşünüyorum.

Sizlere sesleniyorum: Onun katillerinin bulunmasına yardım edin. Kocamın katilleri ortaya çıkarılmalı ve cezalandırılmalıdır. Tüm işkenceler, cinayetler son bulmalıdır."

Mustafa Hayrullahoğlu'nun karısının gazetemize yolladığı mektup görülüyor.

Yanıt bekleyen soru

Ahmet KARDAM

Kenan Evren 29 Nisan günü Erzincan'da yaptığı konuşmasında, *"12 Eylül'den beri ne söz verdiysek yerine getirmiş bulunuyoruz"* dedi. Halka verilip de tutulan sözlere kanıt olarak da Anayasa'nın hazırlanıp halk oyuna sunulmasını, Siyasi Partiler ve Seçim Yasalarının hazırlanmasını gösterdi.

Halka verilen sözlerin tutulup tutulmadığının ille de bir muhasebesi yapılacaksa, bundan ikibuçuk yıl öncesine, 17 Eylül 1980 gününe, Evren'in 12 Eylül darbesinden sonra yaptığı ilk basın toplantısına dönmek gerekir. 12 Eylül darbesinin hedeflerini açıkladığı o basın toplantısında Evren, halka ve bütün dünyaya şu sözü vermişti: *"Sosyal adalete, ferdi hak ve hürriyete ve insan haklarına dayalı cumhuriyet rejimi işlerli kılınacak!"* İnanmayan 18 Eylül tarihli gazete kolleksiyonlarına baksın.

Evren daha o günden yalan olduğunu bile bile verdiği bu sözü şimdi hiç ağzına almıyor. Türkiye'de ona bu sözü hatırlatan da çıkmıyor, çıkamaz da...

Ama şimdi önemli olan kimin neyi hatırladığı; kimin, kime neyi hatırlattığı değildir. Önemli olan, halkın demokrasi istiyor oluşudur. Eğer halk demokrasiye susamamış olsaydı, bu diktatörlükten bir an önce kurtulup temel hak ve özgürlüklerine kavuşmak istemiyor olsaydı, bu diktatörlüğe sivil kılıf geçirmekten başka birşey olmayan bu günkü manevrayı *"demokrasiye geçiyoruz"* yaygarasıyla bir karnaval şenliğine dönüştürmeye gerek kalır mıydı?

Anayasa oylamasındaki yüzde 91'lik "evet" oyunu kendisine verilmiş güvenoyu sayan cunta, madem bu kadar sağlam bir zemine basıyor da, neden seçimlere gitmenin arifesinde bunca yasağa kısıtlamalara başvuruyor? 12 Eylül öncesinde parlamentoda temsil edilen partilerin kadrolarına karşı tedbir almak için mi? Bu gerekçe, parti kurmak üzere biraraya gelmekte olan isimlere bakar bakmaz komikleşiyor. Cunta, gericiliğin sivil politik kadrolarına dayanmadan kurduğu diktatörlüğün, sivil kılıf altında devamını sağlayamayacağını biliyor. Cuntanın hedefi, kurulacak partilerin kendi güdümünde kalmalarıdır ve bunlardan kendisine en bağlı olan gerici partiye zorla seçimi kazandırtmaktır.

Öyleyse Anayasa'da, yasalarda, hatta en son açıklanan Partiler Yasası'nda ve 76 numaralı bildiride yer alan bütün yasaklar, sınırlamalar gerçekte halkın demokrasi özlemine cevap verecek, onun temel istemlerini savunacak ilerici, demokrat partilere, onların kadrolarına karşı değil midir?

Özal, Sunalp ve benzerlerinin kuracakları partiler bir yana, kurulacak politik partilerin gerçek kimlikleri henüz kesinlik kazanmadı. Bu partileri değerlendirmek için programlarına, eylemlerine bakmak gerekecek. Ama ne türden partiler kurulursa kurulsun, bu partiler ne denli cuntanın güdümünde kalırlarsa kalsınlar, önümüzdeki günlerde Türkiye'nin gireceği seçim ortamı cuntanın *"demokrasiye geçiyoruz"* yutturmacasını boşa çıkarmak için elverişli bir zemin yaratacaktır.

Bugünkü askersel diktatörlüğün, halkın ikibuçuk yıldır biriktirdiği demokrasi özleminin dile getirileceği en küçük bir çatlağa, gediğe tahammülü yoktur. Bu rejim bu kadar desteksizdir. İstedikleri kadar güdümlü olsunlar, politik partilerin kurulmaya başlaması ve bunların yarın seçim platformuna çıkmaları, geniş halk yığınlarından destek aramaya çalıştıkça halkın istemlerine sahtekarca da olsa şu veya bu oranda sahip çıkmak zorunda kalmaları, doğacak ve genişleyecek bu çatlaktan halkın gerçek istemlerinin fışkırması... Cuntanın kabusu budur.

Şimdi yanıt bekleyen soru ise şudur: İlerici ve demokrat güçler, partiler ve akımlar bu koşullar altında yapılacak seçimlerin bile kaçınılmaz olarak yaratacağı olanaklardan yararlanabilecekler mi? Anayasa oylaması öncesindeki deneyimden ders çıkartacaklar mı? Seçim platformunu eylem birliği platformuna dönüştürüp seçeneksiz bırakılmak istenen Türkiye halkının karşısına güven verici bir alternatif çıkarabilecekler mi?

Ekonominin köprübaşları tekellerin elinde

● **En büyük 20 holdingin elindeki şirket sayısı 582'ye yükseldi. Büyük holdingler bankaların tümünü ele geçirdi**

Türkiye ekonomisinde, 1960'lı yıllarda başlayan tekelleşme olgusu, 1970'li yılların ortasından sonra ekonomik bunalımla birlikte giderek hızlandı ve avuç tekel, ekonominin köprübaşlarını ele geçirdi. Nitekim, Türkiye imalat sanayiinde 97 işkolunun 16'sının her birinde, en büyük üç işletme toplam üretim ve istihdamın yüzde 75-100'ünü ve 24'ünün her birinde ise yüzde 50-74'ünü kontrol etmektedir.

Öte yandan, son üç yıl içinde en büyük yirmi holdingin elindeki şirket sayısı 582'ye yükselirken, büyük holdingler özel bankaların tümünü ele geçirdi.

● Yazısı 11.sayfada

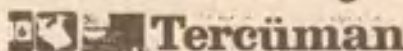
Halkı demokrasiye geçildiğine inandırma yarışı

Türkiye basını Siyasi Partiler Yasası'nı tartışıyor

Türkiye basınında, yeni Partiler Yasası konusunda başlıca üç eğilim kendini gösterdi. Özellikle *Tercüman* Gazetesi'nin ve bu gazete yazarlarının sözcülüğünü yaptıkları, benimseyen, alkışlayan, bu yasada demokrasiyi selamlayan tavır; *Cumhuriyet*'te ifadesini bulan çok üstü utangaç üslupla da olsa yasanın anti-demokratik özüne ve maddelerine dikkati çeken örtük eleştirel tavır; ve *Milliyet, Hürriyet* gibi gazetelerde gözlenen "dönemin koşullarını unutmamak gerek. Hiç yoktan bu da iyidir"i ve bu çerçevede bir kaderciliği yaygınlaştırmaya çalışan tavır.

Tercüman

Tercüman Gazetesi'nin, Partiler Yasası'nın Resmi Gazete'de yayınlanıp yürürlüğe girdiğinin ertesi günkü 8 sütunluk manşeti, aynı zamanda bir karikatür değeri de taşıyordu. Tercüman, gazetecilikte "şimşir" denilen en büyük puntolarla *"Hoşgeldin Demokrasi"* derken, bu selamlama cümlesinin altında yer alan *"Milli Güvenlik Konseyi partilerin kurucular listesi üzerinde tasarrufta bulunabilecek", "5-10 yıl siyaset yasağı bulunanlar yeni partilerin kuruluş ve*

Tercüman

Önümüzde sadece bir adım kaldı

Hoşgeldin demokrasi

Milli Güvenlik Konseyi partilerin «kurucular listesi» üzerinde tasarrufta bulunabilecek

çalışmalarını destekleyemeyecek" gibi demokrasiyle uzaktan yakından ilişkisi bulunmayan sınırlamaları yansıtan cümleler ve manşetin hemen yanındaki, Milli Güvenlik Konseyi'nin partilerin kuruluş çalışmalarına izin verirken her türlü tartışma ve eleştiriyi yasaklayan bildirisi "Hoşgeldin" denilen bu demokrasinin nasıl bir demokrasi olacağını fazla yoruma gerek bırakmadan ortaya koyuyordu.

Aynı gazetenin kurulmasına çalışılan "AP-MHP-militarist klik" bileşimli bir partinin "sağdaki tüm oyları" toplayabilmesi; sağın bölünmemesi için de yoğun ve ateşli bir kampanyaya girdiği görüldü.

Gazetenin 27 Nisan tarihli "Tercüman" imzalı *"Bölünmeden"* başlıklı başyazıda ve daha sonra verdiği konuya ilişkin haberlerde, zaman zaman haberleri ve gerçekleri çarpıtarak, sağda tek parti kurulacakmış izlenimi yaratmaya çalıştığı görüldü.

Aynı gazetenin yazarlarından *Rauf Tamer*, 27 Nisan'daki yazısında nihayet işareti veriyor; *Tercüman*'ın desteklediği ve yığınların desteklemesini istediği partiyi açıkça tanımlayarak şöyle diyordu:

"Partimi seçmekte güçlük çekiyorum diyemezsiniz. O şimdiden bellidir. Çünkü milliyetçi, memleketçi, medeniyetçidir... 16 Mayıs sabahı gidip kucaklaşın onunla. Teşhisi çok kolay. Hemen bulacaksınız. Inkıta'lar mühim değil... Mühim olan istikrardır, prensiptir, felsefedir... Söyletme beni arkadaş... Ne arıyorsun hala? İşaret mi, amblem mi, sembol mü? Hadi hadi... 'Gözlerimin içine bak, ne dediğimi anlarsın."

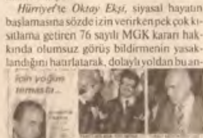
Hürriyet

Hürriyet Gazetesi de, 27 Nisan tarihli sayısında, birinci sayfa manşetinde *"Aranan lider tipini: Asker-sivil her çevreye güven verecek emekli asker"* olarak tanımladı ve böylece Turgut Sunalp'ın girişiminden yana bir tutum aldı.

Bu gazetenin Ankara yazarlarından Yankı Dergisi'nin eski sahip ve başyazarı *Mehmet Ali Kışlalı*, 26 Nisan tarihli haber-yorumunda, Milli Güvenlik Konseyi'nin getirdiği kısıtlamalara hak vererek şöyle diyordu:

"Pazar sabahı yayınlanan 2820 sayılı 'Siyasi Partiler Kanunu', MGK'nin önümüzdeki yıllara 'temiz hava' sağlama hususunda aldığı önlemleri içeriyor... Amaç yarının Türkiye'sinde Genelkurmay başkanlarına kışlalarında, karargahlarında sadece kendi askeri görevleriyle uğraşabilecekleri bir huzur ortamı yaratmak, Türk silahlı kuvvetlerini, ayrılmaz parçası olduğu Türk ulusunun huzur içinde olacağı ortamda iç rahatlığına kavuşturmak... MGK demokrasiye doğru gidişte dizginleri tam bırakmak niyetinde değil. Demokrasinin ana kurallarını mümkün olduğu kadar muhafaza etmeye çalışarak adımlar atıyor."

Hürriyet'te *Oktay Ekşi*, siyasal hayatın başlamasına sözde izin verirken pek çok kısıtlama getiren 76 sayılı MGK kararı hakkında olumsuz görüş bildirmenin yasaklandığını hatırlatarak, dolaylı yoldan bu anti-demokratik karara karşı çıktıktan sonra, Yasa'ya karşı görece eleştirel bir tavırla şöyle yazıyordu:

"Kanunun en çok ilgi çeken hükümlerinden biri 'geçici 4. madde'dir. Bu maddeye göre, 'İlk milletvekili seçimlerinin sonucu Yüksek Seçim Kurulu tarafından ilan edilinceye kadar' siyasi faaliyet 'Milli Güvenlik Konseyi'nin zararlı bulmadığı ölçüde ve zararlı saymadığı kişilerin elinde olmak kaydıyla' serbest olacaktır. Bu temel hükmü siyasi faaliyeti büyük çapta engelleyici saymak mümkündür. Çünkü gerçekten bu hüküm, önümüzdeki dönemin siyasi hayatını vesayet altına sokucu nitelikıedir."

Ancak bu eleştiriden sonra Oktay Ekşi üslubunu yumuşatarak "bu türden yasaklara hoşgörü ile bakmanın da bazen yararları vardır" diyordu.

Milliyet

Milliyet Gazetesi, "Türkiye özel koşullarında demokrasi bu kadar olur, buna da şükredelim" mantığının en iyi örneklerinden birini 26 Nisan tarihli *"Başlangıç Sorumluluğu"* başlıklı *"Milliyet'in Görüşü"* imzalı yazısında verdi. Bu yazıda şunlar okunuyordu:

"Bu aşamanın kendine özgü sınırlamaları var. Bunları demokrasinin yerleşmiş olduğu ülkelere bakarak değil, Türkiye'nin 12 Eylül'den önceki ve sonraki koşullarına bakarak değerlendirmek gerekir. Konulan kurallar, üç yıllık bir aradan sonra, yeni parlamentomuza kavuşurken aşama aşama kalkacak olan 'geçici' sınırlamalardır.

Milliyet'in başyazarı ve 12 Eylül sonrasında cuntanın tüm yaptıklarının en tutarlı savunuculuğunu üstlenmiş bulunan Mehmet Barlas, yeni anti-demokratik siyasal partiler yasasını da alkışlamakta gecikmedi. 26 Nisan tarihli yazısında şöyle diyordu:

"Ve şimdi, zorunlu olarak yaşanılan askeri yönetim, kendi yetkilerini kendisi kısmakta ve ülkenin idaresinin sivilleşmesi ve demokratlaşması için gereken bütün adımları atmaktadır. Bir Türk vatandaşı olarak mut-

BİLMECE - BULMACA - SATRANÇ

Bulmaca

SOLDAN SAĞA: 1- Emekçilerin daha az çalışıp daha çok dinlenmelerine, eğlenmelerine ve eğitilmelerine olanak sağlayacak yerde kapitalist düzende işsizliğe yol açan bir üretim tekniği - **(Tersi)** Yerme, ayıplama; 2- Federal Almanya'da yabancı düşmanlarının Türkiyeliler için kullandığı bir terim - Adana ile Niğde arasında Toroslar'a yaslan-

Satranç

DÜZENLEYEN
Halis Altunsoy

Bu sayımızdan itibaren gazetemizde bir "Satranç Köşesi" açıyoruz. İlk dört sayımızda satrancı hiç bilmeyenler için satrancın temel kurallarını, taşları, onların hareketlerini tanıtacağız. Daha sonraki sayılarımızda ise, kolaylarından başlayarak bilmeceler, satranç problemleri ve büyük ustaların oyunlarından seçilmiş örnekler sunacağız. Bu köşeyi düzenli izleyen ve boş vakitlerinde öğrendiklerini kendi tahtaları üzerinde bıkıp usanmadan yineleyen okurlarımız kısa süre sonra- kuşkusuz birer usta olmayacaklar ama- satrınçtan tad almaya, bilmeceleri kendi kendine çözmeye, satrançtaki akranları ile küçük maçlar oynamaya başlıyacaklar. Sonrası...Sonrası

1

KUZEY

bir terim - Adana ile Niğde arasında Toroslar'a yaslanmış bir ilçe; 3- Başkaları (eski dil) - (Tersi) Kar rengi - (Tersi) Enerji depolanan bir araç; 4- Çanakkale'nin bir ilçesi - Kimi maocu partilerin adlarının önüne taktıkları bir kısaltma - Bir elçilikte askeri konulardan sorumlu elçilik görevlisi; 5- İşaret, belirti - CHP'nin tek parti iktidarı döneminde solcular üstünde ağır baskılarıyla ünlü bir İçişleri Bakanı - En kısa zaman birimi; 6- **(Tersi)** Avcıların, izcilerin, askerlerin kırlarda konakladıkları yer - Divan edebiyatında **(failatun, mefailun gibi)** vezin kalıplarından biri - Hakkını hiç bir zaman ödeyemeyeceğimiz kadın; 7- İstanbul'da seyyar köftecilerin yaptıkları köfteye halk arasında takılan ad; 8- Eskiden postacılara verilen ad - "Komünist Partisi" sözcüklerinin kısa yazılışı; 9- Şişe mantarını açmaya yarayan bir araç - Henüz olgunlaşmamış, ekşi üzüm; 10- **(Tersi)** Federal Almanya'da bir eyalet - Eski Yunan'da güzellik tanrısı; 11- Ünlü bir Alman düşünürü - Artvin'in bir ilçesi; 12- **(Eski dilde)** Yapma, yerine getirme - Yaşar Kemal'in ilk romanlarından biri - Temel besin maddelerinden biri; 13- Karılarından korkan erkekler için söylenir - Kürtçe ceylan - Vücuttaki olağandışı çıkıntı, şişkinlik; 14- Osmanlı İmparatorluğu döneminde yeniçerilerden sonra oluşturulan bir askeri örgütlenmeye verilen ad **(Eski dil)**

YUKARIDAN AŞAĞIYA: 1- Bataklık bölgelerde özellikle yetiştirilen bir ağaç - **(Tersi)** Değerli bir taş; 2- Dayanıklılık - Küçük ve açılır kapanır bıçak; 3- **(Tersi)** Üstüne bir şeyler asmak için duvara asılan ya da yere konan plaka - Tarihte bir halk - Meydan, geniş yer; 4- Tavla oyununda iki sayı birden kazanmak - Kötü kokulu bir kimyasal madde - Sahip **(Eski dil)**; 5- Karanın tersi - Karı kocanın her biri - Eski Mısır'da bir tanrı - Kalın ve kaba bir kumaş; 6- **(Tersi)** Müzikte duraklama işareti - Ağız bozmak, kötü sözler söylemek; 7- **(Tersi)** Güzel kokulu bir dağ otu - Alevin izi - **(Tersi)** Yapma, yerine getirme; 8- (Almanca) Dede - **(Tersi)** Bir erkek adı - Gümüşün kimyadaki simgesi; 9- **(Tersi)** Dokuzdan bir fazla - **(Tersi)** Tüm canlıların kaçınılmaz sonu - Osmanlı İmparatorluğu döneminde tütün tekeline halk ağzında verilen ad; 10- Bir erkek adı - **(Tersi)** Alan, kentlerde bir kaç caddenin kesiştiği genişçe yer; 11- Anadolu Ajansı'nın kısa yazılışı - **(Tersi)** Sicilya adasında bir yanardağ - Geometride bir şekil; 12- Manganezin kimyada kısa yazılışı - Dünyanın uydusu - Türkiye'de işsiz güçsüz burjuva kadınlarının pek sevdikleri bir kumar oyunu; 13- Bir binek hayvanı - **(Tersi)** Zamanı ölçmek için bir araç - **(Tersi)** Birleşmiş Milletler Örgütü'nün yabancı dilde kısa yazılışı - **(Tersi)** Kimyada kalayın kısa yazılışı; 14- **(Tersi)** Kaşların üstü - **(Tersi)** Güzel olmayan; 15- **(Tersi)** Eski dilde "ondan dolayı" anlamında bir söz- Hafif sis- Ortaçağ'da kentleri korumak için çevrilen yüksek duvar; 16- Çobanın giyeceği- Kuranda bölümlere verilen ad.

Bilmece

Aşağıdaki hecelerin her birini yalnız bir kez kullanarak aşağıdaki soruların karşılığı olan sözcükleri bulunuz. Sırayla yazdığınızda ilk harfleri en büyük şairimizin adını verecektir.

1- 1977-1980 arası faşistlerin fiili işgali altında bulunan ve faşist katillere sahte pasaport sağlanan bir ilimiz
2- Çözümleme
3- Kışın en soğuk günleri
4- Akdeniz iklimi
5- Orhan Kemal'in ünlü bir romanı
6- Vatansız ya da vatandaşlıktan çıkarılmış
7- Elektrik geçiren kablo
8- Güneydoğu Asya ülkesi
9- Burjuva dünya görüşünün tersi
10- Bir ülkede iktidarı elinde tutma
11- Bankaların yaptığı işlerden biri

HE - ZA - E - CI - ZEM - HIR - LI - HAY - NEV - I - BOÇ - LIZ - MEN - MUR - A - ŞE - TER - LIK - LIST - TA - LIST - KAM - LIK - MAN - RI - NA - I - YA - KEN - MAT - GE - LET - MA - FE - TE - YA

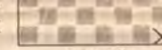
kendine çözmeye, satrançtaki akranları ile küçük maçlar oynamaya başlayacaklar. Sonrası...Sonrası okuyucunun inadına, disiplinine ve düzenli düşünme yeteneğini geliştirmesine bağlı.

Satranç üstüne çok söylenmiş, çok yazılmıştır. Eskiden ona "şahların oyunu" denirdi. Şahlar birer ikişer devrilip tarihin çöplüğüne gitti, gidiyor. Ama satranç hala "oyunların şahı". Ünlü yazar Goethe bu oyun için "bilgeliğin ölçüsü" diyordu. Bir başka düşünür, Leibniz ise satrancı bir oyun değil bir "bilim" olarak niteliyordu. Bugün yeryüzünün kitlelere mal olmuş en tanınmış kafa sporu satrançtır. Üstelik satranç bir anlamda "demokratik" bir oyundur da. Taşların en güçsüzü olan "er", satranç tahtasının karşı kıyısına ulaşmayı başarabilirse en güçlü taşın, vezirin gücü ile donanabilir.

Kaldı ki satranç kesin olarak bir şans oyunu değildir. O ince taktiklere donatılması gereken bütünsel bir strateji gerektirir. Bu yönüyle kişide sistemli düşünme yeteneğini geliştirir.

Şimdi boş vakitlerinizi değerlendirmekte yararlı bir oyunu öğrenmeniz dileğiyle ilk derse başlayalım:

Satranç tahtası sekizer sıralı 64 kareden oluşur. Kareler biri beyaz, biri siyah, biri beyaz, biri siyah olarak dizilir.

GÜNEY

2

3

İlk kural: Tahtanın yerleştirilmesi

Köşedeki beyaz kare daima oyuncunun sağında olacak biçimde tahta yerleştirilir. (Şekil 1, söz konusu kare x işaretli). Tahta yanlış konmuşsa, oynanan oyun sayılmaz. Oyuncular karşılıklı otururlar. Oyun başlamadan taş tutulur. Beyazı bulan, oyunda ilk taşı sürme hakkını kazanacaktır.

İkinci kural: Taşların dizilmesi

Taşlar dizilirken (Şekil 2) dıştan içe doğru her iki yandan kale, at, fil olmak üzere yerleştirilir. Ortada kalan iki boş kareyi vezir ile şah bölüşeceklerdir. Vezir ile şahın yerini karıştırmamak için de şu kural uygulanır: Beyazlarla oynayan vezirini boş kalan beyaz kareye, siyahlarla oynayan da siyah kareye yerleştirecektir. Sonuncu boş kareye de doğal olarak şah konur. İkinci sırada ise sekiz er yer almıştır.

Notasyon: Karelerin ve hamlelerin adları

Şekil 3'te tahtanın yanlarına yazılmış sayılar ve harfler görüyorsunuz. Yatık sıralarda birer harf, dik sıralarda da birer sayı var. Satranç tahtasındaki kareler, haritalardaki enlem ve boylamlar gibi kesişen harf ve sayılarla adlandırılır. Örneğin şekil 3'te c6 karesine bir x işareti konmuş. Siyah kale a8 karesine yerleştirilmiş. Kimi karelere de örnek olarak adları yazılmış. Bol bol alıştırma yaparak karelerin adlarını öğrenmenizde yarar var. Çünkü dersler ilerledikçe göreceğiniz gibi satrançta her taşın yeri ve oynanan taşın (hamle) geldiği yeni yer, karelerin bu adlarına göre yazılacaktır. Satranç dilinde buna notasyon denir. Tüm satranç problemleri, bilmeceleri, ustaların oyunlarından vereceğimiz örnekler hep bu notasyona göre yazılacaktır.

Satranç tahtasında a-a dik sırasına aa sırası, f-f dik sırasına ff sırası; yatık sıralara yanlarındaki sayıların adları (4.yatık sıra, 7.yatık sıra gibi) verilir. Köşeden köşeye uzanan çapraz sıralara da a1-h8 çaprazı ve h1-a8 çaprazı denir.

Bu sayılık bu kadar. Şimdi bir kaç alıştırma. Aşağıdaki taşların bulunduğu karelerin adlarını söyleyiniz: Beyaz vezir, iki siyah at, siyah şah, iki beyaz kale...

GELECEK SAYI:
Satranç taşlarının hareketleri

mokratlaşması için gereken bütün adımları atmaktadır. Bir Türk vatandaşı olarak mutluluk duyuyoruz. Gerek Milli Güvenlik Konseyi'nin siyaset yasağını kaldırırken yeni yasaklar getiren 76 sayılı kararında gerekse yeni siyasi partiler kanununda eleştirilecek yanlar yok değildir. Fakat dün açıklanan bu karar ve kanunda yer alan hükümlerin büyük çoğunluğu, sürpriz teşkil etmemelidir... Yeni demokratik hayatın 12 Eylül üzerindeki tartışmalara dayalı olması istenmemektedir... Bunu hem biliyorduk hem de doğru buluyoruz. İlk seçimlere katılacak partilerin kurucuları ve kadroları kontrol edilecektir... Daha önce de söylemiştik... Yaşadığımız dönem bir 'askeri rejim'dir..."

Cumhuriyet

Cumhuriyet Gazetesi, haberi "Yeni Siyasal Dönem Başladı" diyerek 8 sütunluk manşetle verirken 25 Nisan tarihli sayısında gerek *"Olayların Ardındaki Gerçek"* gerekse Yalçın Doğan imzalı *"Tedbirli ve İhtiyatlı Geçiş"* yazılarında üstü örtük de olsa belli eleştiri ve kuşkuları dile getirmeye çalıştı.

"Olayların Ardındaki Gerçek"te, *"Ne var ki, içinde yaşadığımız özel koşullarda yeni düzenlemeleri incelersek, konuya daha dikkatli bir yaklaşımla eğilmek gerekiyor. Çünkü yeni düzenlemelerle, bir yandan politikaya açılış öngörülürken, öte yandan da siyasal yaşama getirilen kimi yasaklamaların sürmesi öngörülmüştür... Bu kez getirilen yeni düzenleme ile bugünden adı bilinmeyen ama yeniden demokrasiye geçişte kişiliğini duyuracak olanlara da siyaset yasağı getirilebileceği anlaşılmaktadır... Siyasi partiler kanunu ayrıntılı ve özenli bir yasaklar sistemini içermektedir...* "deniyordu.

Aynı gazetede Uğur Mumcu 12 Eylül darbesinden bu yana sık sık kapıldığı cuntadan "olumlu" beklentilerine siyasi partiler yasası konusunda da bir kez daha kapıldı. Mumcu, politikacılara getirilen yasaklamaların sadece "Atatürk düşmanları" ile sınırlı kalması umudunu vurguluyordu.

Türkiye kaynaklı basında, gazetemizin baskıya verildiği ana kadar, yeni yasanın tümüyle anti-demokratik olduğunu ve demokrasiye geçişle uzaktan yakından ilişkisi bulunmadığını söyleyen bir ses yükselmedi. Belki sansür, belki gazete patronlarının baskısı, belki yılgınlık... Ama pek çok konuda olduğu gibi yeni siyasi partileri yasası konusunda da Türk basını cesur ve demokrat bir ses yükseltemedi.

Siyasal Partiler Yasası'yla sivil diktatörlüğe bir tuğla daha kondu

Siyaset, MHP'den CHP'nin sağına kadar serbest

● Kurulacak siyasi partilerin 12 Eylül'ü ve MGK'nin karar ve uygulamalarını eleştirmeleri yasaklanıyor

● Turgut Sunalp'in kurucular listesinde MHP'li "Komando Ayvaz" ve MHP'li Yılmaz Öztuna da yer alıyor

24 Nisan'da Resmi Gazete'de ilan edilerek yürürlüğe giren "Siyasi Partiler Kanunu" bu yasanın ilan edilişinin hemen ardından, Evren'in bir yurt gezisi sırasında siyasal parti kurma teşebbüsleri konusunda söylediği sözler ve muhtemel parti kurucularının adlarının ortaya çıkması, Türkiye'de kurulmasına çalışılan siyasal düzenin tüm renklerini ortaya koydu.

Evren, siyasal partiler yasasının ilanının hemen ardından, kendi Anayasa'sının, "siyasal partilerin demokratik düzenin vazgeçilmez unsurları olduğu" ilkesini bile unutarak, siyasal parti girişimcileri hakkında aşağılayıcı ve alaycı sözler sarfetmekten çekinmedi. Herkesi emireri veya yaver gören "Paşa mantığı" ile, siyasal ortamın birden hareketlenmesi ve belki de denetimden kaçabilecek girişimler olması endişesiyle "Ne de çok heveslisi varmış", "Herkes yine eskisi gibi paye kapmak, ortalığı karıştırmak peşinde", "Aklınızı başınıza toplayın, bir çok küçük parti kurmak yerine tek bir büyük parti kurun" gibi sözler söyledi.

Yeni partiler yasası, özünü cunta Anayasası'nda buluyor. Yasanın, siyasal partileri diktatörlüğün sivil temsilcileri haline getiren tüm kısıtlayıcı maddeleri Anayasa'da da aynen yer alıyor. Özellikle, 6 Kasım'da yapılacağı ilan edilen seçimler sırasında ve sonrasında geçerli olacak "geçici maddeler" cuntanın "demokrasi" diye yutturmaya çalıştığı sözde çok partili düzenin tüm niteliklerini ortaya koyuyor. Bu maddelerden sadece biri, geçici 4. madde, en kısıtlı demokrasi anlayışı ile bile uyuşmayacak nitelikte. Bu maddeye göre *"Bu kanunun yürürlüğe girmesini müteakip yapılacak ilk milletvekili genel seçimlerinin sonucunun yüksek seçim kurulu tarafından ilanına kadar, Milli Güvenlik Konseyi siyasi parti kurmak üzere, İçişleri Bakanlığı'na verilen kuruluş bildirisinde adı yazılı bulunan parti kurucuları üzerinde incelemede bulunmak yetkisine sahiptir."* Madde, bu inceleme sonucunda cuntanın uygun görmeyeceği kişilerin kuruculuktan ayrılacakları hükmüyle devam ediyor.

Türkiye basınında bile bir çeşit "veto hakkı" olarak nitelenen bu hükme göre, örneğin bir siyasal parti seçimlere girip seçimleri kazandıktan sonra bile, cunta son anda işine gelmediği birini veto edebilecek. Bu madde, partiler kurulmadan önce, parti kurucusu olmaya hazırlanan kimilerini 'herhalde veto edilirim' kaygısıyla geride durma zorunda bırakırken, seçim kazanmış bir partinin kurucularının tümünün veto edilebilmesine de açık...

Yine geçici maddelerde, 1980 Ekim'inde feshedilmiş siyasal partilerin üst kademe yöneticilerine, son Parlamento'daki milletvekili ve senatörlere getirilen 10 ve 5 yıllık her çeşit siyaset yasağı (parti üyeliği ve seçilme hakkı dahil) "güdümlü demokrasi"nin bir başka yanını ortaya koyuyor.

Yeni Siyasal Partiler Yasası, pek çok kısıtlayıcı ve anti-demokratik yanı olan 1965 tarihli eski yasanın anti-demokratik yanlarının tümünü aldığı gibi, bunlara yenilerini ekliyor. Siyasal partilerin kuruluşuna ilişkin 5. maddesiyle, komünist, sosyalist ve işçi partilerinin, Kürt halkının hak ve çıkarlarını savunabilecek partilerin kuruluşunu yasaklarken, ilk kez bir partiler yasasında "Atatürk ilke ve inkılaplarının korunması"nın partilerin bir yükümlülüğü haline getirilmesi dikkati çekiyor. 84. maddede "Atatürk inkılapları" denilen bir dizi düzenlemenin tartışma konusu yapılamayacağı açıklanırken, 85. maddede *"Siyasi partiler, Türk milletinin kurtarıcısı, Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucusu Atatürk'ün siyaset ve faaliyetlerini veya hatırasını kötülemek veya küçük düşürmek amacını güdemez..."* deniyor. Böylece, karşısında çeşitli görüşlerin ortaya çıkabileceği ve tartışmaların olabileceği bir toplumsal olgu (Atatürk ve Atatürkçülük), siyasal partiler açısından tabu haline getiriliyor.

"Azınlıklar yaratılmasının önlenmesi" başlıklı 81. maddede ise, 8 milyon Kürdün yaşadığı Türkiye'de, partilerin *"Türkiye Cumhuriyeti üzerinde milli veya dini kültür veya mezhep veya ırk veya dil farklılığına dayanan azınlıklar bulunduğunu ileri sürmeyecekleri"* belirtiliyor ve *"Türk dilinden başka dil ve kültürü korumak ve geliştirmek"* yasaklanıyor.

Yasanın anti-demokratik niteliğini sergileyecek örneklerden biri de, yasaklar bölümünde yer alan 97. maddedeki *"12 Ey-*

TURGUT SUNALP
Cuntanın "has" partisini kuracak

TURGUT ÖZAL
Ocak başkanlığından parti kuruculuğuna

ABD Kongresinin

OYA BAYDAR **Yorum**

İşçi sınıfı unutulursa...

TÜRKIYE'de neler oluyor? Türkiyelisi de, yabancısı da, şu günlerde bu soruyu soruyor. "Demokrasiye dönülüyor" diyor cunta. Tekelci sermayenin sözcüleri "Hoşgeldin demokrasi" çığlıkları atıyorlar. Kimi demokrat aydınlar bile "Eh, kısıtlı mısıtlı ama, ne de olsa demokrasi" havasına girdiler. Kimileri de "Türkiye'de demokrasi olmaz, toplumsal yapı, tarihsel gelişme elverişli değil" kötümserliğini sürdürüyorlar. Cunta Anayasası'nın yüzde 91'in üzerinde evet oyu sağlamasının gerçek nedenlerini doğru değerlendiremeyerek işi "Bu halka demokrasi lazım değil"e kadar vardıranlar da var.

ÖNCELIKLE, yinelenmesinde yarar olan gerçek, Türkiye'de şu sıralarda olup bitenlerin demokrasiye geçiş değil, 12 Eylül'den bu yana süren gerici diktatörlüğe sivil kılıf giydirme çabası olduğudur. 12 Eylül cuntasının ardındaki ABD emperyalizmi ve önde gelen kodaman tekeller, kendileri açısından dikensiz gül bahçesi olacak, her türlü toplumsal muhalefete kapalı, işçi sınıfı ve emekçi sınıfların parmaklarını kıpırdatmalarına olanak tanımayacak, görünüşte üniformalardan soyunmuş, sözde çok partili bir otoriter rejim peşindeler. Sakat Türkiye kapitalizminin, tekelci kapitalizm ve giderek tekelci devlet kapitalizmine tırmanış sürecinde, Türkiye'nin ekonomik-toplumsal ortamında bunun sağlanabilmesinin tek yolu işçi sınıfını ve emekçi sınıfları, aydınları ve demokratları susturmak, kıpırdayamaz hale getirmek ve- becerebilirlerse- giderek, suskunluğa ve ezilmeye alışmış, afyonlanmış bir toplum yaratmaktır.

PEKI bu gelişmelere ve yüzyılı aşkın demokrasi savaşımı tarihinde gözlenen olumsuzluklara- bu tarihin egemen güçler adına askersel müdahaleler veya açık örtük diktatörlükler tarihi olduğuna- bakarak kimilerinin yaptığı gibi "bize demokrasi yaramaz" umutsuzluğuna mı düşeceğiz? Ya da kimilerinin yaptığı gibi Batı tipi bir demokrasinin Türkiye'de kurumlaşamaması olgusunu Türk toplumunun binlerce yıllık devlet geleneğine bağlayarak bir çeşit kadercilığe mi kapılacağız?

BIZ, şarkıdaki gibi, Türkiye'de demokrasi "olur olur, bal gibi olur" diyoruz. Bunu söylerken de, kapitalist Batı toplumlarında örneği görülen burjuva demokrasisini olduğu kadar, gerçek demokrasiyi,

ABD Kongresinin kararı cunta için prestij kırıcı oldu

ABD'nin Türkiye'ye 1984 yılında yapacağı askeri yardımın ABD Temsilciler Meclisi'nde, Yunanistan'la 7'ye 10 oranı korunarak 40 milyon kesintiye uğraması cunta açısından prestij sarsıcı oldu. 12 Eylül'den bu yana cunta, ABD ile, özellikle silah ambargosundan bu yana zedelenmiş olan ilişkileri 1950'lerin parlak dönemlerine döndürmek çabasındaydı. Cunta açısından en baş desteği ABD'ye, Türkiye halkının güven duyması son derece gerekliydi.

Son gelişmeler, bu çabaya ve dolayısıyla cuntanın dış politikasına bir darbe oldu. Koparılan yaygara da buna bağlıydı. Özünde kısılan yardım miktarı önemli değildi. Dışişleri Bakanı Türkmen, ABD Dışişleri Bakan Yardımcısı Burt'a, Kongre'nin son kararını eleştirirken de bu nokta üzerinde durdu. *Türkiye'nin Kıbrıs ambargosu olayından sonra ABD'ye karşı tam bir güven duymadığını* vurguladı. *Bu güvenin bunalımın zorlukla düzeltilmeye çalışıldığı bir dönemde ABD Kongresi'nin bu tavrının olumsuzluk yaratacağını* söyledi. (25 Nisan 1983, *Tercüman)*

"Yunan oyunu" yaygarası

ABD yardımlarına bel bağlamış gerici, Amerikancı çevreler ise ABD yardımının bir miktar kesilmesinde baş neden olarak Yunanistan'ı göstermeye çalıştılar. ABD, Yunan lobisinin esiri olmuştu. Türkiye'ye karşı özel bir hoşnutsuzluğu yoktu. Bu çevrelerin kimi yazarları bir taraftan milliyetçi-şöven duyguları körükleyerek kamuoyundaki tepkileri Yunanistan'a yöneltmeye çalışırken, bir taraftan da ABD'ye karşı daha temkinli olmayı, ilişkilerin bozulmasına yol açacak bir tavra girilmemesini öğütlediler.

Bu çevrenin kimi yazarlarına göre Yunanistan, ABD'den şantajla, tehditle para koparmış, 7'ye 10 oranının devamını sağlamıştı. ABD de Türkiye'nin sırtından Yunanistan'daki üsler meselesini halletmişti. Öyleyse, Türkiye de ABD'ye karşı tavrını sertleştirmeliydi. Bu noktadan hareketle, 25 Nisan tarihli *Tercüman*'da F. Armaoğlu, *"Kanaatimizce Türkiye, Amerika ile münasebetlerini dondurmalıdır. Havaalanları vb. konularındaki faaliyetler olduğu yerde bırakılmalı. 1982 Ekim anlaşmasının tatbikatı durdurulmalıdır. Türkiye, ABD diplomasisinin anlayacağı dilden konuşmalıdır artık"* diye yazdı. Protestoyu bu çevrelerde hiç alışılmamış boyutlara vardırdı.

Türkiye'nin de ABD'ye sert çıkması, bazı koşullar dayatması kimi liberal çevreler tarafından da dile getirildi. Çok şey isteyen ve koparan "inatçı yaramaz çocuk Yunanistan" ve "uslu çocuk Türkiye" başında karikatür konusu yapıldı. Ancak, Yunanistan'da ABD üslerine ve NATO'ya karşı kabaran eylemler ve halkın bu konuda hükümetten bekledikleri kararlı tavırdan hiç kimse söz etmedi. ABD ve onu etkilemiş olan Yunan tekelleri Yunanistan'a verilecek yardımın miktarını arttırırken, bağımsızlıktan yana bu çıkışları frenlemeyi de planlamış olamazlar mıydı? ABD'ye karşı çıkış yapılmasından söz eden yazarlar, Yunanistan'daki anti-emperyalist çıkışlar üzerinde durmadılar.

Koparılan yaygara, tüm hedef şaşırtıcı özelliklerine rağmen, cuntanın ABD'yi temel alan dış politikasının çıkmazına bir kez daha dikkatleri çekti.

Üç yurtseverin anısına...

Deniz Gezmiş, Yusuf Aslan ve Hüseyin İnan 6 Mayıs 1972 günü, 12 Mart cellatları tarafından asılarak katledildi. 12 Mart'tan daha ağır koşulların yaşandığı, cunta tarafından 23 kişinin idam edilerek yaşamına son verildiği, 114 idam cezasının kesinleştiği ve 5 bini aşkın kişinin de idam istemiyle yargılandığı bir ortamda, katledilmelerinin 11. yılında bu üç yurtseverin anıları önünde saygıyla eğiliriz.

leyecek örneklerden biri de, yasaklar bölümünde yer alan 97. maddedeki *"12 Eylül'ün ve Milli Güvenlik Konseyi'nin karar ve icraatına karşı herhangi bir tutum, beyan ve davranış içinde bulunma"* yasağı. Böylece siyasal partiler, 12 Eylül'ün tüm uygulamalarının destekçisi ve şakşakçısı olmak, böyle görünmek zorunda bırakılıyorlar.

Gazetemiz baskıya verilene kadar, partilerin kuruluşuna ilişkin gelişmeler, sağı birleştirme çabalarına rağmen, sağda biri: MHP-AP'nin bir kanadı ve militarist kliğe dayalı, diğeri kendisine "liberal" adını veren eski CGP'nin (Feyzioğlu partisi) yeni dönemdeki uzantısı biçiminde en az iki partinin ortaya çıkacağını gösteriyor. Eski paşalardan Turgut Sunalp'in liderliğinde yürütülen birinci girişimde *"Komando Ayvaz"* diye bilinen örgütlü MHP'li Ayvaz Gökdemir, MHP'li "tarihçi" Yılmaz Öztuna gibi adların kurucular listesindeki varlığı dikkati çekiyor. "Sosyal demokrat" olarak nitelenen bir veya iki partinin kuruluş çalışmalarında ise, en çok İsmail Cem'in klasik sosyal demokrat model üzerinde geliştirmeye çalıştığı parti girişimiyle bir süre önce Ulusu hükümetinin Başbakanlık Müsteşarlığı'ndan istifa ederek bir "sosyal demokrat" parti kuracağını ilan eden Necdet Celp'in çabaları ciddi görünüyor.

Cumhuriyet gibi görece ilerici eğilimli basın organlarında bile, "sol" partilerden söz edildiğinde, kendilerine "sosyal demokrat" adını veren bu girişimlerin kastedilmesi, bugün Türkiye'de solun sınırının Celp'in partisi örneği cunta ile danışıklı dövüş bir "sosyal demokrasi"yle sınırlandığının ve bunun geniş çevrelerce kabul edildiğinin bir göstergesi. Böylece siyasal partiler yelpazesinde merkez, eski AP çizgisine kaydırılırken merkez sağ MHP'den başlayıp eski Demokratlar'dan geçerek AP'nin sağına kadar uzanan çizgiyi kapsıyor. Bu durumda ortada "sol" adına CHP'nin sağ kanat eğilimleri kalıyor. İşçi sınıfının, emekçi sınıfların çağdaş anlamda sol partilerini kurmalarının yolu ise kesinlikle ve mutlak anlamda kapalı. Hatta anti-komünist bir çizgide yer almayan, görece ilerici ve sol sayılabilecek bir sosyal demokrat parti peşinde olan İsmail Cem'e, cuntanın, Siyasal Partiler Yasası'nın geçici 4. maddesine dayanarak "geçmişi ve kişiliğinden kaygı duyulduğu" gerekçesiyle her an parti kuruculuğu yasağı getirebileceği ihtimalini de gözden uzak tutmamak gerek.

Kısaca, yeni partiler yasasıyla, Türkiye'de sivil giysili diktatörlük veya güdümlü otoriter rejim modelinin yeni bir çizgisi daha ortaya çıkmış oluyor.

diyoruz. Bunu söylerken de, kapitalist Batı toplumlarında örneği görülen burjuva demokrasisini olduğu kadar, gerçek demokrasiyi, halk demokrasisini de kastediyoruz. İşçi sınıfının ve emekçi sınıfların savaşım azmi, örgütlülüğü, hareketin birliği ve cephenin sağlamlığı, mevcut rejimin ergeç gelecek, hatta yaklaşmış olan çürüme ve inişe geçme anında, gerçek demokrasinin kuruluşunu devrimci bir hamleyle sağlayabilir. Öte yandan, önümüzdeki dönemde Türkiye'nin siyasal gündeminde, bugün demokrasi süsü verilmek istenen "sivil diktatörlük" rejiminden farklı Türkiye'ye özgü çizgiler de taşısa genel çerçevesiyle burjuva demokrasisi sayılabilecek bir rejim de gündeme girebilir.

BURJUVA demokrasisinin Türkiye'de kurumlaşamamış olmasının nedenini Türkiye'nin yakın tarihinde, bu tarihin ekonomik ve toplumsal temellerinde aramak doğru olur. Emperyalizm olgusunun etkisiyle daha doğuşunda, devrimci bir dönem geçirmeden emperyalizmle işbirliği içine girmiş ve gericileşmiş olan; kendi adına devrim yapma yetki ve vesayetini bürokrasiye, özellikle asker kadrolara bırakmış olan Türkiye burjuvazisinin bu nitelikleri; öte yandan, 1908'lerde olsun, 1920'lerde olsun Türkiye işçi sınıfının, demokrasiyi yerleştirip kökleştirme gücünden nitel ve nicel anlamda yoksun bulunması, Türkiye'de burjuva demokrasisinin yerleşmesini, kurumlaşmasını engellemiştir. Yetersiz, güdük, işbirlikçi Türkiye burjuvazisi, bu niteliklerine uygun olarak, burjuva anlamında bile özgürlükçü olamamıştır. Orduyu emrinde kullanmaya bile gücü yetmeyip, ordu-burjuvazi ilişkisi, sıkıyı görünce anasının etekleri arasına saklanıp "anne, şu bana vuran çocuğa baksana" diyen tabansız şımarık çocuk misali olmuştur. Bu özellikler Türkiye'nin son 75 yıllık toplumsal gelişmesine damgasını vurmuştur kuşkusuz.

AMA Türkiye'nin toplumsal-siyasal tablosu sadece işin bir yönüne bakarak çözümlenemez. Türkiye'de bir başka olgu, bir başka gerçeklik daha vardır: *Türkiye işçi sınıfı*...Türkiye işçi sınıfı, özellikle 1960'lar, hele 1970'lerden sonra, Türkiye burjuvazisinin sakatlıklarını ve güdüklüğünü kendinde taşımayan bir sınıf olarak belirdi. Türkiye işçi sınıfının özellikleri, gücü ve güçsüzlüğü ayrı bir yazı konusu kuşkusuz. Ama tartışılmaz gerçek, Türkiye işçi sınıfının genç, dinamik, görece savaşım deney ve geleneğine sahip bir sınıf olduğudur. Ve her yerde, tüm tarih boyunca görüldüğü gibi demokrasinin de en tutarlı savunucusu işçi sınıfıdır. İşte bu sınıf, işçi sınıfımız, hem demokrasi maskesi altındaki diktatörlük yutturmacalarını açığa çıkarabilecek, hem diğer emekçi sınıfları sürükleyebilecek, hem çözümsüzlüğün yarattığı aydın kötümserliğini yıkabilecek güçtedir. Her zaman olduğu gibi bugün de, *"umudumuz işçi sınıfı"*dır.

PEKİ eksik olan nedir? Görünüşteki bu hareketsizlik, bu ıssızlık, bu sözde "demokrasi" tuzağı nasıl aşılacak? Cevabı basit: Türkiye işçi sınıfının gerek ekonomik gerekse siyasal örgütlenmesi pekiştirilerek, birliği sağlanarak. Göstermelik de olsa seçimler yapılıp "sivil diktatörlük" dönemine geçildiğinde, Türkiye işçi sınıfı ekonomik ve siyasal savaşıma boylu boyunca ve tüm varlığıyla katılmaya hazırdır. Sorun dağınık birlikleri toparlamak, tüm güçleri toplamak, işçi sınıfını ve onun öncülüğünde emekçi yığınları yeniden savaşa hazırlamak, bunu adım adım, *günlük* istemlerden hareketle ama son *hedefi* asla unutmadan ve unutturmadan yapabilmektir. İki buçuk yıldır önce şaşkınlık, dağınıklık, sonra olanları sindirme dönemi yaşandı. Artık toparlanma ve toparlama zamanıdır ki, bu toparlanmanın tüm objektif koşulları ve Türkiye işçi sınıfı gibi bir temeli vardır. İş artık bizlere, hangi kanattan, hangi "siyaset"ten olursa olsun, Türkiye'nin, Türkiye halklarının kurtuluşunu, Türkiye'de demokrasinin kuruluşunu gerçekten isteyen, kendine yurtsever, demokrat, ilerici, devrimci, sosyalist, komünist diyenlere kalmıştır.

İşçi sınıfı ve emekçi sınıfların kendi partilerini kurmaları engellenirken

Milyonlarca yurttaş siyaset dışı bırakılıyor

- **Cunta Anayasası ve yeni Siyasal Partiler Yasası'yla 4 milyona yakın yurttaş parti kuruculuğu ve parti üyeliği hakkından mahrum ediliyor. Böylece aktif siyasete katılmaları engelleniyor**
- **Parti kurma ve parti üyeliği hakları, çeşitli sınırlamalarla, sermaye kesimlerine tanınırken, güdümlü sermaye partileri dışındaki her türlü özgür partileşme girişimi baltalanmak isteniyor.**

Cuntanın "demokrasiye geçiş" oyununun ikinci perdesi Siyasal Partiler Yasası'nın Resmi Gazete'de yayınlanarak yürürlüğe girmesiyle açıldı. Yeni Siyasal Partiler Yasası, pek çok kısıtlayıcı ve anti-demokratik maddeyi içeren 1965 tarihli yasaya oranla bile tam bir **"yasaklar"** sistemi sayılacak nitelikte.

Yeni yasanın esas ve geçici hükümlerinin özü cunta Anayasası'nın anti-demokratik maddelerinden kaynaklanıyor. Yasanın ayrıntıları bir yana, amacı, başta işçi sınıfı olmak üzere en geniş emekçi kesimleri, toplumun dinamik güçlerini, aktif siyasetin dışında bırakmak; siyaseti bir avuç tekelci ve eski paşalar, eski askerler kanalıyla onlarla içiçe geçmiş ordu üst yönetiminin tekeline vermek. Öte yandan, geniş halk yığınlarını peşlerinden sürükleyebilecek tanınmış eski liderlerin, siyasetçilerin deneyimli örgütçülerin etkinliklerini kırmak, bir ayağı orduda, bir ayağı tekelci sermayenin en kodaman kesimlerinde bulunan siyasal örgütlenmeler dışında kalabilecek her türlü siyasal oluşumu engellemek amaçlanıyor.

Yeni tasarı ile, işçi sınıfının ve emekçi kitlelerin iktidara yönelik kendi öz partilerini kurmalarının kesinlikle yasaklanmasının yanısıra, en az 4 milyonluk bir kitleye de aktif siyaset yasağı konuyor. Anayasa'nın 68. maddesi ve yeni Siyasal Partiler Yasası'nın ilgili maddesiyle, memurlara, üniversite ve ordu mensuplarına, hakim ve savcılara, öğrencilere ve 21 yaşına gelmemiş gençlere parti kurucusu olma ve parti üyeliği yasaklanıyor. Türkiye'de, kaba rakamlarla 1,5 milyon memur, yarım milyon ordu mensubu, 1 milyon civarında 18-21 yaş grubunda genç ve 21 yaşın üzerinde bir kaç yüzbin öğrenci olduğu; önümüzdeki günlerde de 500 bin kadar işçinin memur yapılacağı düşünülecek olursa, 3,5-4 milyon arası bir kitle aktif siyaset yapma hakkından fiilen yoksun bırakılıyor.

1908 yılında, Meşrutiyet'in ilanından sonra yapılmış bir karikatür. "Her yiğidin bir yoğurt yiyişi vardır" yazısını taşıyan karikatürde, çeşitli toplumsal kesimlerin farklı partilerde örgütlenme girişimleri simgeleniyor

120 yılda 178 siyasal örgütlenme

- **Yeryüzünde çok az ülkede siyasi partiler yasası var. İlk siyasal partiler yasası Arjantin'de hazırlanmış. Ikincisi ise 1965 yılında Türkiye'de.**

Türkiye'de ilk siyasal amaçlı derneklerin kuruluşu 1850'ler sonrası, ilk yasal siyasal partilerin kuruluşu ise Ikinci Meşrutiyet (1908 Temmuz) sonrasıdır. Türkiye'de ilk siyasal amaçlı dernek olan Fedailer Cemiyeti'nden (1859) 12 Eylül 1980 darbesine kadar 178 siyasal dernek ve parti kurulmuştur. Bunlar arasında, bugün de varlığını sürdürmekte olan en eskisi, 1920 Eylül'ünde kurulan *Türkiye Komünist Partisi*'dir. TKP'yi, eskilik açısından 1923 yılında Atatürk tarafından kurulan *Cumhuriyet Halk Fırkası* izlemektedir.

1908 II.Meşrutiyet döneminin ana siyasal kuruluşu *Ittihak ve Terakki Cemiyeti*'dir. Ittihak ve Terakki'nin karşısında muhalefet partisi olarak *Hürriyet ve Itilaf Fırkası* yer almış; bunların dışında ise, 1909-1910 yıllarında, aralarında Osmanlı Sosyalist Fırkası'nın da bulunduğu 8 "fırka" ve bir o kadar da siyasal "cemiyet" kurulmuştur. 1912 yılından itibaren, Ittihak ve Terakki Fırkası'nın "tek parti istibdadı"nın başlamasından sonra siyasal partilerde bir gerileme görülmüş, "Mütareke"den sonra ise, 1918, 1920 arasında 1909'larda kurulmuş partiler yeniden örgütlenirken yenileri de ortaya çıkmıştır.

Cumhuriyet dönemi

Cumhuriyet'in kurulduğu 1923 yılından çok partili siyasal hayata geçiş yılı

luş dilekçesi vermekle kalan 42 siyasal parti girişimi sayılabilir. Bu dönemin, 1960-1980 arasında damgasını vuracak en önemli siyasal kuruluşları DP'nin devamı AP; Meclis'te grup oluşturmayı da başaran ilk sosyalist parti *Türkiye İşçi Partisi* (1961), 1969 yılında kurulan *Milliyetçi Hareket Partisi* (MHP) ve 1970 yılında *Milli Nizam Partisi* adıyla Erbakan liderliğinde kurulup 12 Mart 1971'de kapatılmasından sonra 1972'de yeniden kurulan *Milli Selamet Partisi*'dir.

12 Mart 1971 askersel darbesinden sonra 1974 seçimleriyle görece demokratik ortama yeniden dönüldüğünde siyasal partiler açısından gözlenen özellik çok sayıda legal sosyalist partinin, örneğin *Türkiye Sosyalist İşçi Partisi* (1974), *Türkiye*

DİSK temsilcisi Yücel Top gazetemizin sorularını yanıtladı

"Yapılmak istenen, sendika adı verilmiş icazetli devlet

"Yapılmak istenen, sendika adı verilmiş icazetli devlet kurumları yaratmaktır"

Türkiye Postası, cunta tarafından kapatılan ve yöneticileri idamla yargılanan DISK'in, yurt dışında bulunan temsilcisi Yücel Top'a, cuntanın dayattığı yeni sendika ve grev yasaları ile Türkiye işçi sınıfının önündeki ekonomik savaşımın perspektifleri konusunda sorular yöneltti. Yücel Top'un yanıtlarını yayınlıyoruz.

Türkiye Postası: Cuntanın Sendikalar Yasası, Toplu Sözleşme ve Grev Yasası'nda istediği değişiklikleri nasıl değerlendiriyorsunuz?

Yücel Top: Hazırlanmış bulunan yeni yasa tasarıları 12 Eylül 1980 öncesinde uygulanan sistemden temelli dönüşümler öngörmektedirler. Özellikle sendikalar yasasındaki hükümler yeni Anayasa ile birlikte düşünüldüğünde ortaya çıkan manzara endişe vericidir.

Bir hakkın varlığı ancak o hakkın kullanılma olanaklarının varlığı halinde söz konusu olabilir. Hele, bir hakkın varlığı diğer bir hakkın varlığına doğrudan bağlı ise, bu iki hak birbiri ile ilintili ve birlikte bir anlam taşırlar. Bu bakımdan grev ve toplu iş sözleşmesi yapma hakkı ancak sendikalaşma hakkının eksiksiz kullanılabilmesi koşullarında gerçekleşebilir. Çünkü yasa tasarılarına göre sadece sendikalar grev ve toplu iş sözleşmesi yapabilirler. Bu halde işçi sınıfını ilgilendiren temel konu, iş hukukunda sendikal hak ve özgürlüklerin nasıl düzenlendiğidir. 274 sayılı sendikalar yasa tasarısının 1.maddesi aynen şöyle:

"Sendika, federasyon ve konfederasyonlar, bu kanuna göre işçi sayılanların ve işverenlerin **müşterek iktisadi ve sosyal ve kültürel yararlarını korumak ve geliştirmek için kurulan mesleki teşekküllerdir"**.

Halbuki yeni yasa tasarısı, 1.madde ile "Bu kanunun amacı, **çalışma ilişkilerinde** ekonomik ve sosyal hak ve menfaatlerin korunması ve geliştirilmesi için işçiler ve işverenler tarafından meydana getirilen sendikalar ve konfederasyonların kuruluş, teşkilat ve **denetlenmesi** esaslarını düzenlemektedir" hükmü ile sendikaları sadece **"çalışma ilişkilerinde"** bir kısım teknik işlevler görecek ve her halukarda devlet tarafından denetlenecek dernekler haline dönüştürmektedir. Bu daraltmayı güçlendirmek için ayrıca sendikaların faaliyetlerini düzenleyen 14.maddenin tümü değiştirilip örneğin: "Bu kanuna göre kurulan mesleki teşekküller tüzel kişi olarak genel hükümlere göre sahip oldukları yetkilerden başka aşağıda zikredilen faaliyetlerde bulunabilirler", keza **"üyelerinin refah ve mesleki menfaatlerini herhangi bir şekilde ilgilendirebilecek"** her konu hakkında araştırma ve incelemeler yapmak ve gaye ve fikirlerinin gerçekleştirilmesi için **her türlü yasal yollardan faaliyet göstermek"** vs. gibi fıkralar yasadan çıkarılmıştır.

Yeni tasarıda sendikalar toplu iş sözleşmesi yapmak veya işçi işveren ilişkilerinde ortaya çıkabilecek bazı aracılık işleri görmek gibi dar bir çerçeve içine sokulmuşlardır.

Diğer yandan, işyeri esasına göre sendika kurma yasaklanmış, sendika ve konfederasyonlara kurucu olmak için en az üç yıldan beri işkolunda çalışır işçi olmak, sendika ve konfederasyonların merkez yönetim organlarına seçilebilmek için en az on yıllık işçi olmak gibi bir dizi koşullar getirilmiştir.

Daha fazla detaya girmeden şunu söyleyebiliriz: Bu hükümler anayasada egemen olan, toplumun demokratik amaç ve kurallara göre örgütlenmesi değil, ve fakat devletin toplum ve toplumda varolan her kurum içinde mutlak ve otoriter örgütlenmesi amacının bu alanda yansımasıdır. Kuşkusuz bu denli sert koşullar içine sokulmuş paralize bir örgüt bir de yılda bir kaç kez devlet denetimi altına sokulursa bu örgütün toplumsal bir işlev görmesi mümkün olmaz.

Gerçekte bu yasa tasarıları ile anlatılmak istenen, genel ve demokratik anlamıyla bir sendika değil, ama "kanunla" sendika adı verilmiş icazetli, kontrollü ve artık yarı-resmi bir "devlet" kurumudur. Amacı işçi sınıfının sendikalaşmasını engellemektir.

Türkiye Postası: İşçi sınıfının savaşımını ipotek altına alan bu yeni yasalara karşı nasıl bir savaş yürütmeli? Başka bir deyişle, önümüzdeki dönemde Türkiye işçi sınıfının savaşımının yolu, yordamı ne olmalı?

Yücel Top: Yazık ki bu soruya verilecek cevap Türkiye'de argümanlarını bulamayabilecektir. Bunu, sorunun cevabının olmadığından değil, genel ve üzerinde anlaşılmış bir cevabın henüz kendini gösteremediğinden söylüyorum.

Bu bakımdan da öncelikle sendikal kadroların neden ortak bir cevapta anlaşamadıklarını ve bunun engellerinin ne olduğunun tesbiti bana kalırsa cevabın esaslı unsurlarından biridir.

Kanımca yurt dışında bulunan sendikacı arkadaşların önemli bir bölümü sendikal mücadeleyi siyasal mücadelenin dolaysız bir cüzü görüp ona, görünürde iddialar ne olursa olsun yeterince önem vermediler. Sendikal kimlikleri ile yaptıkları bazı şeyler aslında siyasal tercihlerine bu kimlikleri ile kanal açmaktan öteye gitmedi. Bunun en açık örneği de DISK adının nasıl ve kimler tarafından temsil edileceği meselesinde çıktı. DISK'in demokratik bir sınıf ve kitle örgütü olduğu, böyle bir örgütün karar organlarının tercihlerinin bizim sübjektif niyetlerimizden daha önde olduğu gerçeği pek dikkate alınmadı. DISK yönetiminin tercihi üzerine yaratılan tartışma veya bazen ikili ilişkilerde böyle bir tercihin bulunmadığı iddiaları bazı arkadaşları gene DISK içerisinde emeği geçmiş diğer arkadaşlara karşı inanılmaz iddialara kadar götürdü.

Sendikacılık sıfatının her kapıyı açan bir kolaylık değil, tersine ağır sorumluluklar yükleyen bir sıfat olduğu anlaşıldığı zaman, siyasi kayguların ötesinde yüzbinlerce işçinin kaygusu gündeme gelir. Ancak bundan sonradır ki, soruya sendikal planda genel bir cevap verilebilir. Aksi halde bu soruyu sendikacılara değil sendikacı arkadaşların da sempatilerini saklamadıkları siyasi hareketlerin kadrolarına sormak gerekir.

Oluşturulmak istenen sendikal modelin nasıl engelleneceği veya "kırılacağı", anti-demokratik sisteme karşı oluşturulacak toplumsal bir cevapla yakından ilintilidir. Anti-demokrasiye karşı hayatın her alanında demokrasinin ve demokratik süreçlerin savunulması ve yaratılması ise, demokrasiye kesin inancı gerektirir.

Kuşkusuz bu söylenenler son derece genel ve soruya somut cevap taşımayan şeylerdir. Ancak baştan da söylediğim gibi **Türkiye'de argümanını bulacak bir cevap ancak sadece neye karşı olunduğu ile değil, ne için, nasıl bir toplum için mücadele edildiği ile ortaya çıkarılabilir.** Sendikal mücadele genel demokrasi mücadelesi ile ilintili olmasına rağmen kendine özgü süreçleri ve destekleri olan bir mücadeledir. Bu bakımdan sendikal mücadelenin desteklerini ararken bu alanın uluslararası özelliklerini de dikkate almak zorundayız. Dünyayı kendi beğenimize göre değil, objektif ölçülere göre değerlendirmeliyiz.

Kanımca doğru bir demokrasi anlayışı ve doğru bir sendikal anlayış genel bir kabul görmeden ne cevaplarımız, ne de oluşturulacak birlikler geçici olmaktan kurtulamazlar. Buna rağmen doğru cevabı birlikte vermeye çalışmanın gereğine sonuna kadar inanıyorum. Yeter ki gerçekten bir cevap arandığına inanılsın ve verilmiş bir cevabın çeşitli biçimlerde dayatılmasına kalkılmasın.

Cumhuriyet dönemi

Cumhuriyet'in kurulduğu 1923 yılından çok partili siyasal hayata geçiş yılı olarak bilinen 1945'e kadar, çok kısa ömürlü iki parti denemesi vardır: 1924 yılında, Mustafa Kemal'e muhalif kanat tarafından Kazım Karabekir'in başkanlığında kurulan ve 7 ay sonra kapatılan *Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası* ve 1930 yılında, Atatürk'ün muhalefeti gemlemek üzere Fethi Okyar'a kurdurduğu, ancak kuruluşundan 4 ay sonra, kendi kendini dağıtmaya mecbur bıraktığı *Serbest Cumhuriyet Fırkası*. Yine 1930 yılında, biri Adana, biri Edirne'de *Türkiye Cumhuriyet Amele ve Çiftçi Partisi* ve *Ahali Cumhuriyet Fırkası* girişimleri olmuşsa da, bu partiler daha kurulmadan yasaklanmıştır.

1945 yılında "çok partili" denilen siyasal düzene geçilmesinden sonra *Demokrat Parti*'nin kuruluşu, Türkiye siyasal tarihinin önemli bir aşamasıdır. CHP içinden kopan dört milletvekili: Celal Bayar, Adnan Menderes, Fuat Köprülü ve Refik Koraltan 7 Ocak 1946'da *DP*'yi kurmuşlardır. 1946 yılında, DP'den başka kuruluşlarından bir kaç ay sonra sıkıyönetim tarafından kapatılan *Türkiye Sosyalist Partisi* ve *Türkiye İşçi ve Çiftçi Partisi* de dahil 13 parti kurulmuştur. 1946-1960 döneminde çoğu kapatılan veya kısa sürede kapanan, irili ufaklı 33 parti kurulmuştur. 27 Mayıs 1960 sonrasında, varlığını sürdüren CHP dışında Demokrat Parti'nin devamı *Adalet Partisi* ve bir bölümü sadece kuru-

TİP Kongrelerinden birinde Başkanlık Divanı

Işçi Partisi (TİP'in devamı) (1975), *Vatan Partisi, Türkiye Emekçi Partisi, Sosyalist Devrim Partisi* vs. kuruluşudur.

Türkiye siyasal partiler tarihinin en önemli ve belirgin çizgisi, Batı burjuva demokrasilerindeki benzerlerinin aksine, siyasal partilerin yaşamlarının askersel darbeler ve müdahalelerle sık sık kesintiye uğraması, önemli toplumsal sınıf ve zümrelerin siyasal temsilcileri niteliğindeki partilerin kapatılması veya kendilerini feshetmek zorunda kalmalarıdır.

Türkiye'de kurulan siyasal partiler, önceleri 1909 tarihli Cemiyetler Kanunu, daha sonra da 1938 tarihli Cemiyetler Kanunu'na tabi olmuşlar; ilk Siyasal Partiler Yasası ise 1965 yılında yürürlüğe girmiştir. Böylece Türkiye, 1946'da bir Siyasal Partiler Yasası yapan Arjantin'den sonra, Siyasal Partiler Yasası hazırlayan ikinci ülke olmuş, Türkiye'yi 1967 yılında Federal Almanya izlemiştir. Halen pek çok Batı demokrasisinde özel bir siyasal parti yasası yoktur.

SİYASİ PARTİ NEDİR?

Siyasal partiler, toplumdaki farklı sınıf veya zümrelerin, kendi düşünce, istem ve çıkarları doğrultusundaki bir program etrafında, siyasal iktidara yönelik örgütlenmeleridir. Burjuva demokrasileri "çok partili" siyasal temel üzerine oturur. Sosyalist demokrasilerde ise, ülkenin tarihsel-toplumsal özelliklerine göre tek partili veya çok partili siyasal yapılara rastlanabilir. Gerici diktatörlükler ve faşist rejimler siyasal partileri tümüyle ortadan kaldırdıkları gibi, sermayenin çeşitli kesimlerinin çıkarlarını savunan partilere izin verdikleri de görülür. Böyle durumlarda işçi sınıfının öz partisinin kesinlikle yasaklanmış olması yanında, emekçi kesimlerin siyasal örgütlenmeleri de doğrudan veya dolaylı yollarla yasaklanmıştır.

Siyasal örgütlenmelerine, kendi öz partilerini kurmalarına yasaklama getirilmiş toplum kesimlerinin genişliğiyle o ülkedeki burjuva demokrasisi arasında ters orantı vardır. Başka bir deyişle, demokrasi ne kadar kısıtlıysa kendi siyasal partilerinde örgütlenme yasağı konulmuş emekçi kesimler o kadar geniş ve siyasal yasaklar da o kadar fazladır.

Çağdaş anlamda siyasal partilerin ilk örneği Amerika Birleşik Devletleri'nde 1790-1800 yılları arasında ortaya çıktı. Avrupa'da, siyasal partilerin ilk oluştuğu ülke Ingiltere'dir. Ingiliz Parlamentosu'nda, 17. yüzyılın sonlarında ortaya çıkan, soyluların oluşturduğu Tory *grubu ile gelişen liberal burjuvaziyi temsil eden* Whig *grupları, bir bakıma daha sonraki muhafazakar ve liberal partilerin çekirdeği sayılabilir. Ingiltere'de, çağdaş anlamda siyasal partiler 1832 ve 1867 seçim yasalarıyla oluşmuştur.*

19. yüzyıl ortalarında Avrupa'da siyasal partilerin oluşması, genel hatlarıyla, parlamentoda bir grubun ortaya çıkması, yerel seçim derneklerinin kuruluşu ve bu iki örgütlenme arasında bağların oluşması biçiminde gerçekleşmiştir.

Işçi sınıfı partileri ise, işçi sınıfının gelişmesi ve siyasal arenaya çıkmasından sonra, 19. yüzyılın ikinci yarısında öncelikle Almanya, Batı Avrupa ülkelerinde "Sosyal Demokrat Parti"ler olarak kurulmuştur. Bunların çoğunun, emperyalizm döneminde kapitalist düzenle bütünleşmelerinden sonra, Lenin'in öğretisiyle birlikte "yeni tip" işçi sınıfı partileri doğmuştur. 1917'den sonra Sosyal Demokrat adını bırakıp Komünist (veya Işçi) partileri adını alan bu türden yeni tip partilerin ilk örneği 20. yüzyıl başında Rusya'da kurulan Rus Sosyal Demokrat Işçi Partisi (1917'den sonra Komünist Partisi)dir.

Türkiye Postası Yazı Kurulu'nun barış konulu bir yazı isteğini Türkiye İşçi Partisi Genel Başkanı Behice Boran "Reagan'ın Niyeti Ne?" başlıklı yazısı ile yanıtladı

Reagan'ın niyeti ne?

Behice Boran
Türkiye İşçi Partisi
Genel Başkanı

Reagan yönetiminin Cenevre görüşmelerinde bir anlaşmaya varmak istemediği, çünkü Pershing II ve Cruise füzelerini Avrupa'ya yerleştirmekte kararlı olduğu artık iyice ortaya çıktı. Bunun nedeninin Reagan'ın iddia ettiği gibi Sovyetler Birliği'nin büyük silah üstünlüğü olmadığı da yeterince anlaşıldı.

Reagan yönetiminin çılgın bir hırsla giriştiği silahlanma çabalarının gerçek nedeni şu: Bu yönetim ve ardındaki tekeller bir nükleer savaşı göze alıp Sovyetler Birliği'ni *"yere serebilmek"*, en azından *"dize getirebilmek"* niyetindeler. Çünkü, dünyayı hakimiyetleri altına alıp kendi çıkarları doğrultusunda güdümleme amacında olan bu güçler, önlerinde en büyük engel olarak Sovyetler Birliği'ni ve sosyalist sistemi görüyorlar.

Reagan başkanlık koltuğuna oturduğundan beri, Sovyetler Birliği'ne karşı nükleer savaş açmayı hedeflediği belirtildi, yazıldı. Ne ki, Avrupa ve dünya kamuoyunun, geniş kitlelerin dikkatini gereğince çekecek, nükleer savaş tehlikesinin bu nedenle kazandığı boyutları ve ciddiyeti tam bilince çıkartacak ölçüde bu korkunç niyet üzerinde durulmuş değil.

"Savaş sahnesi silahları" da denilen taktik nükleer silahların, orta menzilli füzelerin geliştirilmesiyle 1980'den önceki yıllarda, Amerikan askeri çevrelerinin "sınırlı nükleer savaşı" olanaklı gördükleri söylentileri çıktı. Konu kuşkusuz kapalı kapılar ardında resmi olmayan NATO toplantı ve ilişkilerinde görüşülüyordu. Amerika, *"sınırlı nükleer savaş"* fikrine Avrupalı müttefiklerini ve kamuoyunu alıştırma girişimindeydi. Reagan'ın yönetim dizginlerini ele almasıyla bu fikir güncellik ve somutluk kazandı. Hatırlardadır, 1982 yazında Avrupa'da birbiri ardına yer alan dev barış gösterilerine kafası kızan Reagan, "İki büyükler düğmeye basmadan Avrupa'da sınırlı nükleer savaş mümkündür" tehdidini savurmuş, Avrupa'da yer yerinden oynamıştı. Reagan'ın sözlerinin anlamı şuydu: Amerika Sovyetler Birliği'-kullanmak, nükleer savaşı Amerikan topraklarına bulaştırmak zorunda değildir. Avrupa'ya yerleştirilmiş bulunan daha kısa menzilli füzeler ve nükleer bomba uçaklarıyla *"sınırlı savaş"* açıp Sovyetler Birliği'ni tahrip amacına ulaşır.

Reagan yürüttüğü bu *"mantık"* da şu varsayıma dayanıyordu: Avrupa'dan saldırıya geçen nükleer füze ve nükleer bomba uçaklarıyla büyük darbe yiyecek olan Sovyetler Birliği Amerika'ya kıtalararası füzelerle karşılık verip dünya savaşına yol açmayı göze alamazdı!

Reagan'ın küstah saldırganlığına Brejnev'in yanıtı yalın ve kesindi: Sovyetler Birliği silahlarda üstünlük kazanma peşinde değildi, ama başkalarının kendisine üstünlük kazanmasına da müsaade etmezdi. Her kim herhangi bir biçim ve ölçüde nükleer savaşı başlatırsa, hak ettiği cezaya çarpılması kaçınılmazdı.

Reagan ve yönetimi bu uyarıya kulak vereceklerden değildi. Çılgın bir silahlanma nöbetine tutulmuş gibiydiler. 1986'ya kadar askeri hazırlıklar için toplam 1 trilyon 600 milyar dolar harcanacaktı. Her yıl Kongre'den istenecek ek ödenekler de cabasıydı. Görülmedik, işitilmedik yeni silahlar, araçlar, sistemler geliştirecek, üreteceklerdi. *"En büyük, Amerika!"* olacaktı.

Sovyetler Birliği'nin en yüksek yetkilileri nükleer silahları ilk kullananın Sovyetler Birliği olmayacağını, ama kendisine yöneltilen hiç bir saldırıyı da karşılıksız bırakmayacağını; Amerika'nın silahlanmayı tırmandırdığı her yeni kademeye karşı dengeyi tutacak güçte ve kapasitede olduğunu; Amerika'nın 1985'te kendi topraklarında konumlandırmayı kararlaştırdığı yeni MX füzelerinin de gerisinde kalınmayacağını açık ve kesin bir dille vurguluyorlardı. Ama Reagan ve akıl hocaları buna inanmak istemiyorlardı: Sovyet ekonomisi, Amerika'nın silahlanma programı ile baş edecek bir silahlanmayı kaldıracak güçte değildi! Çevreye, Avrupalı müttefiklere bu söyleniyordu. Ne ki, Senato'nun bu konuda CIA'ye hazırlattığı rapor son otuz yılda Sovyet ekonomi-rika'nınkinden daha yüksek olduğunu, gerçek ücretlerin ve kişi başına düşen tüketimin bu sürede üç kat arttığını, "Sovyet ekonomisinin çökmesinin beklenmediğini" ortaya koydu.

Bu durumda, Reagan yönetiminin, Sovyetler Birliği'nin ve Varşova Paktı'nın gerek orta menzilli füzelerin dengenin korunmasını sağlayabilecek en düşük düzeye indirilmesi, gerekse genel silahsızlanma konusunda yaptıkları çeşitli önerileri ciddi müzakereyi kabule yanaşacağı beklenirdi. Savaşa kararlı Reagan yönetimi, tersine, yeni savaş biçimleri aramayı hızlandırdı.

"Sınırlı nükleer savaş" fikri korunmakla beraber, artık uzun süreli nükleer savaş üzerinde de duruluyor. 60-70 milyon Amerikalı kurban edilir, ülkenin önemli bir bölümü yerle bir olurmuş, ama, savaş "Amerika lehine sonuçlandırılabilirmiş". (Avrupalılardan, karşı taraf ülkeler nüfusundan kaç yüz milyon kayıp verilir, o hesap dışı). Ne ki, böyle bir "zafer" hesabının Amerikan halkına, Avrupalı müttefiklere, hatta gerici Kongre'ye kabul ettirilebileceğine kendi akılları da pek yatmıyor olmalı ki, Reagan yönetimi başka savaş *"model"*leri de araştırma, geliştirme çalışmalarını sürdürüyor.

Bu modellerden biri, konvansiyonel (nükleer olmayan) silahlarla savaş. Geçen yaz ilk kez NATO Genel Sekreteri Luns'un ortaya attığı, bu tür silahların geliştirilmesi fikri, NATO üyeleri dış işleri bakanlarının Aralık ayı toplantısında Amerika'nın bastırmasıyla bir karara dönüştü: Özel bir komisyon konuyu inceleyecekti. En ileri teknolojinin ve bilimsel araştırmaların konvansiyonel silahlar alanına yönlendirilmesiyle son derece gelişmiş, aklın alamayacağı kadar "marifetli" yeni silahların, gözetleme, dinleme sistemlerinin vb. üretilmesi öngörülüyor. Geçen ay yaptığı bir konuşmada Reagan bu konu üzerinde durarak, bu tür silahların geliştirilmesiyle "kendimizi nükleer ipotekten kurtarabiliriz" diyordu.

Hatırlanladır ki, NATO'nun 1967'de (saldırı) stratejisi savaşın konvansiyonel silahlarla başlatılmasını, bunda kesin sonuç alınamazsa nükleer silahların kullanılacağı diğer kademelere geçilmesini öngörür. Anlaşılıyor ki, Reagan yönetimi konvansiyonel silahlarda "devrim" yaparak savaşı ilk kademede kendi lehine sonuçlandırabilme hesapları yapıyor.

Fezada dev aynalar, laser ışınları ve akıl erdiremediğimiz daha başka yöntemlerle Sovyet füzelerini hedeflerine varmadan önce fezada yok etmeye ilişkin Regan'ın son açıklamaları ise "bilim-kurgu filmi" benzetmeleriyle hafife alınacak şey değil. Sovyetler Birliği nükleer silahları ilk kullananın kendisi olmayacağını söylüyor. ABD'ye aynı taahhütte bulunmasını öneriyor, ama Reagan reddediyor. NATO Genel Sekreteri Luns da ilk kullanma *"hakkı"*ndan NATO'nun vazgeçmeyeceğini vurguluyor. Senaryo yeterince açık değil mi? ABD en geliştirilmiş nükleer füzelerle darbeyi vuracak, buna karşılık veren Sovyetler Birliği'nin füzeleri ise ABD'ye varmadan fezada yok edilecek. ABD savaştan, hiç zarar görmeksizin, dünyaya bükmedebilen tek güç olarak çıkacak!

Bu senaryo uygulanabilir mi? O başka. Ama amaç, bu.

Reagan yönetiminin ve ardındaki, uluslararası çapta işler çeviren, çoğu savaş sanayiine de el atmış dev tekellerin bu her ne pahasına savaş ve üstünlük kazanma hırsları nereden kaynaklanıyor?

Kapitalizmin son on yıldır daha da içine sıkıştığı ve hala daha sonu görünmeyen ekonomik bunalımdan. Bugünkü bunalım, daha önceki ekonomik *"gerileme"* dönemleriyle, hatta 1929'da patlak verip 30'lu yıllarda süren o büyük dünya krizi ile kıyaslanmayacak, bunalımın *niteliğini değiştiren* yeni öğeler taşıyor. Çelişkiler, geçit vermez açmazlara dönüşmüş. Çözüm diye, çıkış yolu diye girişilenler daha büyük sorunlar yaratmakla sonuçlanıyor.

Bunalımlardan, açmazlardan savaş yoluyla çıkmaya çalışmak kapitalizmin denenmiş *"kurtuluş"* yoludur. Ne ki bu defa yapılmak istenen, yalnızca bunalımdan yeniden yolunu açmak değildir. Bunalımın değişmiş olan niteliği, değişik çözüm gerektirmektedir. Uluslararası tekeller ve büyüklerin büyüğü Amerikan tekelleri dünyayı *"disiplin altına"* alacak yeni bir düzenlemeyi zorunlu görüyorlar, bunu amaçlıyorlar. Sistemin ve kendi sınıfsal egemenliklerinin sürebilmesi güvenliği ancak böyle sağlanabilir, inanıcındalar.

Emperyalizmin ve bütününde dünya kapitalizminin en güçlü, en zengin patronu sıfatıyla ABD bu *"sistemi kurtarma"* işlevini gönüllü olarak üstleniyor. Savaş yolu ile açmazları bir darbede açacak, sorunları kökünden çözecektir: Dünya sosyalist sisteminin *"hesabı görülecek"*; 3.dünya diye adlandırılan geri bırakılmış ülkeler *"sıkı kontrol altına"* alınıp *"büyüklerin"* dayattığı sömürülme ve yoksullaşma politikalarına sızıltısız boyun eğmeye zorlanacaklar; ABD'nin liderliğini kabul edip direktiflerine uymada kusur eden Avrupalı müttefikler uysallaştırılıp *"hizaya getirilecek"*. Amerika böylece dünya imparatorluğunu kuracak, kapitalizm *"ilelebet payidar olacaktır"*!

Böylesine çılgın amaçlarla böylesine maceracı, tehlikeli planlamalara girişilmesi inanılacak şey değil, ama gerçek!

"Tasarladıkları kesinlikle gerçekleşemez" mi diyorsunuz? Elbette gerçekleşemez. Ne ki, kişiler, egemen güçler, yönetimler karşılaştıkları sorunlara çözümler, açmazlara çıkar yol bulamazlar, çaresizlik girdabına düşerlerse, koşulların hiç de elvermediği, aklın ölçülerine sığmayan işlere girişebilirler. Denilir ki, cengellerin yırtıcı hayvanları ağır yara aldıkları zaman en tehlikeli olurlarmış. Ölmeden önce can havliyle son bir saldırıya geçebilirlermiş.

Bu bakımdan savaş/barış sorunu günümüzde son derece kritik bir noktaya gelmiş bulunuyor. Bu nedenle, tüm barış güçlerinin seferber olması, çabalarını arttırması gerek. Barışın korunması hükümetler kadar, hatta onlardan önce halkların sorunu. Barışı kazanmak için savaşmak tüm demokrasi güçlerinin, tek tek

yerinden oynamıştı. Reagan'ın sözlerinin anlamı şuydu: Amerika Sovyetler Birliği'ne savaş açmak için kıtalararası füzeleri

Senato'nun bu konuda CIA'ye hazırlattığı rapor son otuz yılda Sovyet ekonomisinin yıllık ortalama gelişme hızının Ame-

Hatırlardadır ki, NATO'nun 1967'de kabul ettiği *"kademeli, esnek mukabele"*

yapılmak istenen, yalnızca bunalımdan çıkmak, galip gelip ekonomik gelişmenin

mak tüm demokrasi güçlerinin, tek tek herbirimizin görevi.

Öğrenci hareketinde kıvılcımlar

Siyasal Bilgiler Fakültesinde bir günlük yemek boykotu

● Boykotun hemen ardından "SBF'li ilericiler" imzalı bir bildiri yayınlandı ve boykot eyleminin başarıyla sonuçlandığı duyuruldu

● Boykota fakültedeki faşist öğrencilerdışında hemen bütün öğrencilerin katılması eylemin en önemli kazanımı oldu

Türkiye muhabirimiz bildiriyor - Geçtiğimiz 11 Şubat günü Ankara'daki Siyasal Bilgiler Fakültesi öğrencileri, Ankara Sıkıyönetim Komutanlığı'nın emriyle öğretim üyelerinin görevden atılmalarını protesto etmek üzere bir günlük yemek boykotu yaptılar. Fakültede bir süreden beri öğretim üyelerinin görevlerine son veriliyor, öğrenciler arasında gözaltına almalar ve tutuklamalar, okuldan atmalar, mezuniyet belgelerinin öğrencilere verilmemesi sürüyordu. Son olarak 8 Şubat günü beş öğretim üyesinin daha görevden atılması bir süreden beri öğrenciler arasında büyüyen huzursuzluğu doruk noktasına ulaştırdı ve okul döneminin bitmesine üç gün kala, cuntanın baskılarını ve YÖK uygulamalarını protesto için bir günlük yemek boykotu yapıldı. Yemek boykotuna faşist öğrenciler dışında fakültedeki hemen bütün öğrenciler katıldılar.

11 Şubat günü yapılan yemek boykotu eyleminden sonra öğrenciler üzerindeki baskılar arttı. *"Devrimci"* olarak bilinen öğrenciler arasından tutuklananlar oldu ve sıkıyönetimin okuldaki operasyonları sürüyor.

Bu arada fakülte içinde "SBF'li İlericiler, Demokratlar" imzasıyla bir bildiri dağıtan öğrenciler, yemek boykotunun amacını açıkladılar. "Mülkiyeliler" diye başlayan bu bildiride şöyle deniyordu:

"Hepimizin yakından tanıdığı, dallarının uzmanı, ünvanlarını halk için çalışarak bileklerinin hakkıyla almış, çok değerli 5 hocamızı bu kez "sıkıyönetim emriyle" görevlerinden aldılar. Herhalde bu hocalarımız da terörist!

Ama Mülkiye bu kez sessiz durmadı. Ayağa kalktı. O Mülkiye ki, Osmanlı zulmüne, emperyalist talana direnmişti. O Mülkiye ki, Menderes diktatörlüğüne tek bir yumruk gibi karşı çıkmıştı. O Mülkiye ki, 12 Mart'ta susmadılar diye dekanını, hocalarını, öğrencilerini Mamak'a atmışlardı. O Mülkiye ki, faşistlere göz açırmadı diye gericiliğin boy hedefi olmuştu. Cunta da SBF'yi susturduğunu sanıyordu. Ama yanıldı. Mülkiye tarihsel görevini yerine getirdi. Cuntanın gözdağlarından korkmadık ve 5 hocamızın atılmasını, gerici tüm uygulamaları, cuntayı protesto için *bir günlük yemek boykotunu* başarıyla uyguladık. Şan olsun Mülkiyelilere. Şan olsun Türkiyeli tüm ilericilere, demokratlara".

İzlenim

OLAYIN İÇİNDEN...

SBF'li bir öğrenci

Sıkıyönetim kararıyla önce Tuncer Bulutay'ın, daha sonra da beş hocanın görevden alınması ve başka hocaların da alınacağı söylentileri öğrenciler arasında büyük tepki yarattı. Diyebilirim ki öğrenciler YÖK'ün düşünmeyen, konuşmayan, sadece ders çalışan, robot öğrenci kitlesi yaratmak için getirdiği koşullara karşı gösterdikleri tepkiden daha fazlasını hocaların görevden alınması karşısında gösterdiler. Artık teneffüslerde ve yemek kuyruklarında konuşulan tek konu hocaların görevden alınması ve gelecek günlerin nelere gebe olduğuydu. Yalnız öğrencilerde kendi tepkilerini toplu halde göstermek konusunda genel bir eğilim yoktu. Sadece daha kaç hocanın alınacağı kaygusu ve bunlara karşı bir şey yapamamanın ezikliği ve öfkesi vardı. Bu arada sıkıyönetimin öğrenciler üzerinde de durduğu ve bir takım öğrencilerin de "okulda okumaları sakıncalıdır" *gerekçesiyle okuldan uzaklaştırılacağı söylentileri tedirginliği doruğa çıkardı.*

Kitledeki bu dinamik olumlu şekilde değerlendirilerek, derslerin bittiği Cuma günü yemek boykotu kararı alındı. Karar Perşembe ve Cuma günü bütün demokrat, ilerici, devrimci kişilere iletildi.

Duyan herkes büyük bir moralle boykota katıldı ve yaygınlaşması için çaba gösterdi. Demokrat ama okulu kazasız belasız bitirmeye çalışan bir arkadaş "Ben aslında korkak bir insanım, ama bu kadar haksızlığa karşı tepki göstermemek de insanlıktan çıkmaktır. En az onbeş kişiye boykot haberini verdim. Tepkimizi de bu koşullarda en güzel böyle gösterebiliriz" *diyordu.*

Olayı haber alması üzerine dekan geldi ve sert bir şekilde konuşarak koridorlardaki ve kütüphanedeki öğrencileri dışarı çıkarttırdı. Okul bahçesinde biriken kalabalık boykottan dolayı mutlu, idarenin davranışından dolayı öfkeli yorumlar yapıyorlardı. Bazı kişiler "Ben boykotun başarılı olamayacağını düşünüyordum, ama demek ki doğru değerlendirme yapmamışım" *derken, kaç kişi de* "Bu hareketimizle YÖK'ün yaratmak istediği gibi ot öğrenciler olmadığımızı ve olmayacağımızı göstermiş olduk" *diyorlardı. Boykotun yorumları veyankıları bir hafta devam etti. Diğer okullarda da olay duyulmuştu ve onlar için de moral olmuştu. Olay kişilerin geleceğe daha güvenle bakmalarını sağladı.*

Bu eylem bizi örgütlü olmamız, birlik olmamız, düşüncemiz ne olursa olsun, "devrimciyiz" diyorsak birleşmemiz gerektiği yolunda uyardı. Eğer SBF'de daha iyi örgütlenilmiş olsaydı, bir çoklarımız bu örgütlülüğün içinde olsaydık, bunun yanında daha başka şeyler yapabilirdik.

AYDIN ENGİN **Tırmık**

Paşabahçe sırtlarında bir ışık...

Yorulduk, kilometrelerce yürüdük. Terliyiz, Avrupa'nın bir alanında saatler boyu dikildik. Sesimiz kısık, gücümüz yettiğince haykırdık alanlarda.

Sonra evlerimize döndük. Geceyarısı kapımızı polis çalmadı. 1 Mayıs'a katıldık diye kimse tutuklamadı bizi. Avrupa'nın 1 Mayıs alanlarında hangi köşede ölüm pusu kurmuş ürküntüsüyle yürümedik. Alanlarda Türkiye için atan yüreğimiz, cuntaya karşı savaş andımızı bir kez daha yinelerken, sağımıza solumuza bakınmadık, *"bir duyan var mı?"* diye düşünmedik. Olanca gücümüzle ve fakat olanca rahatlığımızla haykırdık sınıf kinimizi, savaşım kararlılığımızı.

1983'de işçi sınıfının uluslararası savaşım gününü, 1 Mayıs'ı böyle kutladık Avrupa'nın göbeğinde.

x x x

Elimizde iki mektup var. Kuşlar getirdi.

"Ağabey, eline ulaşır mı bu mektup? Bilmiyorum." diye başlıyor birincisi. İstanbul'dan, Metris cezaevinden geliyor...

"Geceyarısı kalkıp- sular o zaman biraz daha çok akıyor- traş olduk. Yıkandık diyemem ama silindik, temizlendik. Biliyorsun, sıkıyönetimin gardiyan subaylarına boyun eğmedik diye hakkımızda görüş yasağı var. Beni bir kaç arkadaşımla elebaşı bellediler. Tecrite koydular. Tecrit dediğin hücrenin biraz daha geniş olanı. Yattığımız ranzaları ayır, geriye altı adıma beş adımlık bir volta boşluğu kalır. Gün doğdu. 1 Mayıs'ın güneşi ışıttı hücremizi. Acele etmeden. Gerçek bir tören alanının disiplini ile...Volta attık ağabey...

Volta attık ağabey. Beşiktaş'tan, o güzelim ağaçların altından geçtik. Dolmabahçe'den yukarı vurduk. Maç için İnönü Stadı'nın önünde sabahtan kuyruğa girenler sesimize ses verdiler. Ayazpaşa'dan daldık Taksim Alanı'na. Unkapanı'ndan, Şişli'den, Kabataş'tan gelen yürüyüş kolları ile sarmaştık alanın göbeğinde. Açtık bayraklarımızı. Tek bir yumruk olduk. Enternasyonal'le tamamladık bayramı.

Bayramın kutlu olsun ağabey, bayramım kutlu olsun..."

İkinci mektup Paşabahçe'den. Şişe cam fabrikasının görmüş geçirmiş bir işçisinden. Paşabahçe sırtlarında gecekondusunu, yamacın altında sendika lokalinin barakasını ve parti örgütünü kendi elleriyle kurmuş; harcını, taşını, toprağını kendi omuzlarıyla taşımış bir yol arkadaşından...

"Kıyı boyunda devriye gezen askerler üç katına çıkarılmıştı. Kahvenin ardındaki kestane ağacının altına dört arkadaş toplandık. Bayramlıklarımızı giyinip gelmişiz. Bir konserve kutusunu, kalınca bir tahtaya dibinden çaktık. İçine kül ve paçavra doldurduk. Sonra sabırla gazyağı emdirdik kül ve paçavralara.

Gün batımına doğru ağır ağır tırmandık yamacı. Paşabahçe sırtlarına diktik derme çatma meşalemizi. Tutuşturduk. Ağır ağır döndük. İndik kıyı boyuna gene. Bir devriye askeri cigarası için ateş istedi. Meşaleyi tutuşturduğumuz çakmakla yaktık delikanlının sigarasını. Yürüdük.

Bütün gece yandı meşalemiz. Paşabahçe sırtlarında sabaha kadar kızıl bir yıldız gibi parladı meşalemiz.

Bayramın kutlu olsun arkadaş. Bayramımız kutlu olsun..."

x x x

Bayramımız kutlu olsun okuyucu arkadaşlarımız...Bayramımız kutlu olsun savaş arkadaşlarımız...

Yabancılar Raporu ile Paralı Dönüş Raporu'nun ardından...

"Geri dönüş" topunun ağzında sığınmacılar, işsizler ve yaşlı işçiler

- **Son haftalarda yoğunlaşan Ankara- Bonn görüşmelerinde geri dönüş konusunda sıkı pazarlık yapılıyor**

Federal Almanya'dan Türkiye'ye geri dönüşe zorlanacak ya da özendirilerek gönderilecek olanların ilk ağızda sığınmacılar, İşsizler, sosyal yardım alanlar, kısa çalışmada bulunanlar ve emeklilik yaşı yaklaşmış işçiler olduğu açıklık kazanmaya başladı. Son haftalarda Ankara ile Federal Almanya arasında sıklaşan ilişkilerde de bu konu üzerinde yoğun pazarlık sürdürülmekte olduğu bildiriliyor.

Seçim kampanyası sırasında, şimdiki Başbakan Kohl ile Federal Çalışma Bakanı Blüm'ün, Türkiyeli göçmen işçilerin sayılarının yarı yarıya azaltılması yönündeki öngörülerinin uygulanmasına ilişkin politikaları başlıca iki belge düzenlemekte. Bunlardan ünlü **"Yabancılar Raporu"** konuya siyasal yönden yaklaşırken, kısaca **"Paralı Dönüş Raporu" diye** anılan rapor Federal Almanya ekonomisinin çıkarları doğrultusunda formüller ortaya atıyor. Ancak Federal Hükümetin Türkiyeli emekçileri geri gönderme operasyonunda her iki raporun birarada ele alındığı ve geri gönderilecek ya da dönüşe özendirilecek olanların bu yöntemle bir sıraya sokulacakları bildiriliyor.

FEDERAL ALMANYA'NIN HESABI

"Yabancılar Raporu" hatırlanacağı üzere **"sınırdışı"** edilecek yabancıları şöyle sıralamaktaydı: Siyasal etkinlik gösteren sığınmacılar, **"aşırı uçlardaki"** derneklerin etkin üyeleri, sosyal yardım alanlar, işsizlik parası alanlar, işsizler, kısa çalışma yapan işyerlerinde çalışanlar.

"Paralı Dönüş Raporu"nda ise, benzeri bir sıralama maddeler arasına ustaca serpiştirilmişti. Buna göre **"özendirme primleri verilerek"** geri döndürülecek olan Türkiyeliler şöyle sıralanıyordu: İşsizler, kısa çalışma yapan işyerlerinde çalışanlar, çalıştıkları işkolunda kısa sürede sona ermeyecek bir darboğaz yaşanan iş-

dikleri Federal Almanya'ya ekonomik, siyasal ve askersel bağımlılık yüzünden geri döndürme operasyonuna açıkça karşı çıkılmamaktadır. Türkiye'deki Cunta ve hükümet şimdi **"kaçınılmaz"** gördükleri geri dönüş konusunda kimi ödünler koparmak için pazarlık etmektedirler. Türkiye özellikle genç işçilerin dönmesine karşı çıkmakta ve ağırlıklı olarak emeklilik hakkı kazanmış ya da kazanmasına az kalmış emekçilerin geri gönderilmesini önermektedir. Türkiye önerisini bir koşula dayamakta ve bu işçilerin emeklilik sigortasındaki birikmiş primlerinin işçilere değil, Türkiye'deki Sosyal Sigortalar Kurumu'na devredilmesini istemektedir. Federal Almanyada bu formülü benimsemekte, ancak bunun uygulamasına ilişkin yasal ve hukuki pürüzleri çözümleyecek formüller aramaktadır.

PLAN NASIL İŞLEYECEK?

Gerek Türkiye ile Federal Almanya arasında süren pazarlıktan sızan bilgilere ve gerekse Paralı Dönüş Raporu ile Yabancılar Raporunun satırları arasında yer alan önerilere göre Türkiyeli emekçilerin sayısını yarıyarıya indirme planının nasıl işleyeceği önceden tahmin edilebilmektedir.

Yabancı işçilere yoğun ihtiyaç duyulan otel, lokanta ve konaklama yerleri ile yeraltından maden çıkarma sanayiinde ve çelik fırınlarında çalışan işçiler dışında kalan ve özellikle elektronik sanayii ile kimya sanayiinde çalışan işçilere geçici bunalım dönemlerinde çıkış verilmesi ve böylece **"işsiz"** hale getirilmiş Türkiyeli emekçilerin oturma izinlerinin uzatılmayarak geri gönderilmesi uygulamanın en genel geçer yanı olacak. İşsiz kalan Türkiyeliler zorunlu olarak işsizlik parası almaya yöneldikleri zaman kendilerine Türkiye'de emeklilik hakkı verileceği söylenerek geri dönmeye ikna edilmeye çalışılacak.

Türkiye gurbetteki işçilere sahip çıkmamak için bin dereden su getiriyor

Federal Almanya'nın Türkiyeli emekçilerin yarısına yakınını geri döndürme planlarının açıklık kazanmasından sonra Türkiye burjuvazisini bir telaş aldı. İşçilerimizin topluca geri gönderilmesi halinde milyonlarca işsizin kol gezdiği Türkiye'de toplumsal patlamalara yol açabilecek gelişmelerden ürken Türkiye hükümeti ve parababaları bu konuda rapor üstüne rapor hazırlıyorlar. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Dışişleri Bakanlığı, Devlet Planlama Teşkilatı ve İş ve İşçi Bulma Kurumları tarafından ayrı ayrı hazırlanan raporların tümü de işçilerimizin topluca geri dönmesi halinde ortaya çıkacak sorunlara işaret ediyorlar ve toplu

Motnargis kasabası yoğun işçi eylemlerine tanık oldu

Fransa'daki bir kauçuk fabrikasında

36 ulustan 1600 işçi işyerleri için savaşıyor

Orleans muhabirimiz bildiriyor: Fransa'nın Motnargis ilçesinde bulunan Hutchinson kauçuk fabrikasının 312 işçisini işten çıkarmak istemesi fabrikada protestolara yol açtı. CGT sendikasının ve işçilerin direnişleri sonucunda işveren 189 işçinin çıkış mektuplarını gönderemedi, 123 işçinin çıkışları ise şimdilik ertelendi.

Hutchinson fabrikasında 36 ulustan 1600 işçi çalışıyor, bunların yüzde 40'ını yabancılar oluşturuyor. İşverenin aralarında Türkiyelilerin de bulunduğu 312 işçisini sokağa atmaya kalkışması üzerine harekete geçen CGT sendikası, işten çıkarmalara ekonomik krizin değil, işverenin fabrikayı işçi ücretlerinin düşük olduğu bir başka ülkeye nakletmek istediğini, bu arada iktidarda bulunan sol hükümetin itibarını sarsmak istediğini açıkladı. Sendikanın işten çıkarmalar konusunda fabrikada örgütlediği oylamaya katılan 1156 işçiden işvereni destekleyen yalnızca 37 işçi çıktı.

SENDİKACI GÖZÜYLE

Gündemdeki sorun: Paralı çıkışlar

Ümit KÖSEOĞLU

kısa çalışma yapan işyerlerinde çalışanlar, çalıştıkları işkolunda kısa sürede sona ermeyecek bir darboğaz yaşanan işçiler, emeklilik yaşı yaklaşmış emekçiler.

Her iki rapor biranıda ele alındığı zaman Federal Almanya'da işverenlerden başlayıp yabancılar polisine kadar uzanacak bir plan çerçevesinde Türkiyeli işçilerin hangilerinin geri dönüşe zorlanacağı ya da özendirilecekleri ortaya çıkıyor. Buna göre sayılarının yarıyarya indirilmesi öngörülen Türkiyelilerden topun ağzında sığınmacılar yeralmakta. Sığınma başvuruları henüz sonuçlanmadığı için pek çok eyalette geçerli bir çalışma müsaadesine de sahip olmayan siyasal sığınmacılar ilk ağızda Türkiye'ye gönderilecekler arasında yer alıyor.

Sığınmacıların hemen ardında yer alan işsizler arasında da ayrı bir sıralama yapılmakta ve hem işsiz olup hem de Federal Almanya'da demokratik derneklerin çatısı altında örgütlenmiş, Federal Almanya'nın demokrasi güçleriyle birlikte savaşım veren işsiz işçiler geri gönderilecekler sıralamasında sığınmacıların hemen ardında yer alıyorlar.

Üçüncü sırada ise işsiz olup işsizlik parasının kesilmesinden sonra da iş bulamadıkları için sosyal yardım almak zorunda kalan Türkiyeli emekçiler bulunuyor. Federal Almanya bu durumdaki emekçileri, **"kalifiye işçi olmadıkları için iş bulamamaktadırlar ve ekonomiye yük olmaktadırlar"** biçiminde değerlendiriyor.

Uzun süreli işsizlik parası alanların da geri döndürülmesi öngörülmekte. Daha sonraki sıralarda ise kısa çalışma yapanlar ve yaşlı emekçiler yer alıyor. Yaşlı emekçiler konusunda **"Paralı Dönüş Raporu"** şu ilkeyi getiriyor: Bu emekçiler artık işgücü pazarında kolay iş bulamamaktadırlar. Gerçekten de genç yaşlarda Federal Almanya'ya gelip yıllarca çalıştıktan sonra artık yaşlanmış emekçilerin işgücünde belirgin bir azalma olmaktadır. Alman ekonomisi ise, daha uzun yıllar üzerinden artı değer elde edeceği genç emekçilerin işgücüne değer vermekte, yaşlı emekçileri bir **"yük"** olarak değerlendirmektedir.

TÜRKIYE'NİN HESABI

Türkiye ise Federal Almanya'nın Türkiyeli emekçileri geri gönderme planından ciddi endişeler duyduğunu saklamamaktadır. Türkiye'de işsizlik resmi rakamlarla bile yüzde 19 dolayında iken, Federal Almanya'dan toplu bir dönüşün yaratacağı istihdam sorunları Türkiye'de hükümetin ve işverenlerin uykusunu kaçırmaktadır. Ancak sürekli yardım iste-

larının tümü ve işçilerimizin topluca geri dönmesi halinde ortaya çıkacak sorunlara işaret ediyorlar ve toplu bir geri dönüşün önlenmesini istiyorlar. Türkiye egemen güçlerinin bin dereden su getirerek yurt dışındaki emekçileri sahipsiz bırakmalarının açık birer kanıtı olan bu raporları, hiç yorum yapmaksızın aşağıda özetleyerek sunuyoruz:

Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafından hazırlanan raporda, işçilerimizin dönüşünün işsizliği arttıracağı, işçilerin iş sahibi iken işsiz kalmasının psikolojik bunalım ve uyumsuzluğa yol açacağı, işçilerin piyasaya süreceği paralarla tüketimin artacağı, bu durumun ise enflasyonu körükleyici bir etki yapacağı belirtilerek, işçi tasarruflarının ülke ihtiyaçlarına yönelik olarak akılcı bir şekilde kullanılması için gerekli tedbirlerin vakit geçirilmeden alınmasını istedi.

Dışişleri Bakanlığı ise, yurt dışından dönecek işçilerimizin tasarruflarının değerlendirilmesi amacıyla öteden beri istedikleri devlet güvencesinin verilmesini, işçilerimizin Türkiye'deki sosyal yaşantıya uymaları için gerekli tedbirlerin alınmasının yerinde olacağını belirtti.

Devlet Planlama Teşkilatı da, dönen işçilerimizin tasarruflarının devlet güvencesi altında ve yeni teknolojileri getirecek ve bölgesel farklılıkları önleyecek şekilde değerlendirilmesinin ülke çıkarlarına uygun olacağını bildirdi.

Iş ve Işçi Bulma Kurumu ise, yurt dışından dönen ve dönecek olan işçilerin yaratacağı sorunları şu şekilde belirledi:

-Yurt dışından dönen işçilerin büyük çoğunluğunun nitelikleri, ülkemiz iş piyasasında mevcut açık işlerin gerektirdiği niteliklere uymamaktadır,

-Yurt dışında çalışırken ülkemizdekilere oranla daha yüksek ücret almaya alışmış olan işçilerin, aynı işler için ülkemizde ödenmekte olan ücretleri yeterli bulmaması, çalışma ortamı ve koşullarına uyum gösterememeleri de sorun yaratacaktır.

-Ekonomimizin, yurt dışından toplu olarak dönecek işçilerin tümüne kısa dönemde çalışma olanağı verecek kapasitede bulunmayışı da bir başka sorun olarak ortaya çıkmaktadır.

Gündemdeki Sorun: Paralı çıkışlar

Ümit KÖSEOĞLU

Bugün halk arasında, "paralı çıkışlar" olarak adlandırılan sorun, 2,5 milyon işsizin bulunduğu bu ülkede, günümüzün olduğu kadar geleceğin de yakıcı, fakat aynı zamanda "kalıcı" sorunlarından biridir. Geleceğin kalıcı sorunu diyoruz, çünkü gelişmeler bizi doğrulamaktadır. Şöyle:

1. Rasyonelleşme işverenlerce tek amaçla, yani doğrudan işyerlerini ortadan kaldırmak için kullanılmaktadır.

2. Bir yerde açılan iş sahası, başka bir yerde uygulanan rasyonelleşme yoluyla yutulmakta, böylece işyerleri sayısında değişiklik olmadığından, işsizlerin sayısında da azalma olmamaktadır.

3. Unutulmamalıdır ki, işverenler için kriz zamanı "ek vurgun" zamanıdır.

4. Işverenler rasyonelleşmeyi kendilerinin "kurtarıcısı" olarak görmektedirler. Çünkü, robotlar hastalanmamakta, ücret, zam ve toplu sözleşme istememekte, işçi temsilciliği, sendika gibi kuruluşlara gerek duymamaktadırlar.

Biz burada paralı çıkışların politik ve ekonomik genel değerlendirmesinden öteye, bu konuda kararını vermiş olanlara işyerlerimizin değerinin parayla ölçülemeyeceğini bilmemize rağmen, somut ve pratik bilgiler vermek istiyoruz.

Pratikte paralı çıkışların iki çeşidine rastlarız. Bunlar:

1. Sosyal plan yoluyla, 2. Iş akdini karşılıklı anlaşarak bozma yoluyla yapılan tazminatlı çıkışlardır.

Iş akdini karşılıklı anlaşarak bozma "gönüllü" bir anlaşmadır. Işçi temsilciliğinin veya sendikaların onayını gerektirmez ve en önemlisi işveren tarafından, işverenin arzu ettiği, belirlediği kişilere verilir. Kimse "Bana niye verilmiyor?" diye hak iddia edemez, yasal zorunluk da yoktur.

Sosyal plan yoluyla yapılan tazminatlı çıkışlarda durum daha değişiktir. Sosyal plan işçi temsilciliğinin onayını gerektirir ve işçi temsilciliğinin katılmasıyla yapılır. Sosyal planın yapılabilmesi için belirli önkoşulların varolması gerekir. Bunlar:

1. Işyeri Teşkilat Yasası'nın 111. maddesinde belirtilen 5 faktörden en az birinin varolması,

2. Bunun sonucu olarak da, Fesihten Koruma Yasası'nın 17. maddesinde gösterilen toplu çıkarmalarla ilgili, çıkarılacak işçi sayısının burada belirtilen bir aylık zaman içerisinde çıkarılmasının söz konusu olması. Örneğin 500 kişiden fazla emekçinin çalıştığı işyerlerinde, 30 emekçinin, 30 takvim günü içerisinde işten çıkarılması durumu gibi...

Yukarıda gösterilen durumlarda işveren, işçi temsilciliği ile sosyal plan yapmak zorundadır.

Işte konunun düğümlendiği yer de zaten buradadır. Işverenler, 17. maddede gösterilen sorumluluklardan kurtularak, sosyal plan yapımını gereksiz hale getirmek ve dolayısıyla işçi temsilciliğini ve sendikaları pazarlık dışı bırakmak amacıyla, çıkarmak istedikleri işçilerle "kişisel" pazarlığa oturma yolunu seçmekte ve öncelikle kendine hiç bir yasal yükümlülük getirmeyen yolu, iş akdini karşılıklı anlaşmayla bozma yoluna öncelik tanımaktadırlar.

Burada işçi temsilciliğine düşen görev, böyle bir anlaşma sonucunun çalışanlara ne getirdiğini, ne götürdüğünü açıklayıcı bilgi dağılımının işyerlerinde sağlanması olmalıdır.

Her şeye rağmen tazminatını alıp çıkışa karar vermiş olanlar, bazı konulara özellikle dikkat etmek zorundadır. Bunların başında, "ihbar süresine uyma" gelir. İhbar süresi, işverenin işten çıkarmak istediği işçiye, işten çıkarmak üzere haber verdiği tarihle, o işçinin son iş günü arasında kalan zamandır. Bu süre, işçinin yaşı, o işyerinde çalışmış olduğu yıllar gözönüne alınarak, her işkolunda ayrı ayrı toplu sözleşmelerle saptanacağı gibi, kişisel olarak iş mukavelelerinde de belirlenebilir. Her iki durumun olmaması halinde, 14 günlük yasal süre geçerlidir.

İhbar süresine bir örnek: Toplu sözleşmelere göre bir aylık ihbar süresi olan bir işçiyi, işveren, 30 Haziran'da işten çıkarmak istiyorsa, o işçiye en geç 30 Mayıs'a kadar çıkış bildirimi, yani, çıkış ihbarı yapmış olması gerekir. Burada iki tarih arasında kalan bir aylık zaman ihbar süresidir.

İhbar süresine, gerek sosyal plan ve gerekse, anlaşarak yapılan tazminatlı çıkışlarda uymak zorunluğu vardır. Aksi halde, Arbeitsamt'lar işsizlik parası ödemelerini, ihbar süresine uyulmadığı gerekçesiyle belirli bir müddet, fakat en azından ihbar süresi boyunca durdurabilirler (Ruhezeit) ya da dondurabilirler (Sperrzeit). Belirli bir müddet durdurabilirler, dondurabilirler diyoruz, çünkü buna karar verecek olan Arbeitsamt'lardır. Ama 2,5 milyon işsizin olduğu bir ülkede, hele yabancı işçilere bu işlemin uygulanacağına mutlak gözüyle bakmak gerekir.

Özellikle demir-çelik işkolunda ihbar süresinin toplu sözleşmelerle yaş ve çalışılmış yıllar gözönüne alınarak 2-4 ve hatta 6 ay olduğunu düşünürsek, ihbar süresine uyulmadan yapılacak tazminatlı çıkışların sonunda başımıza gelecekler daha başından bellidir. Alacağınız paranın miktarına kapılarak işverenin bugün önerdiği tazminatı alarak, yarın işyerini terketmek, ihbar süresine uyulmadan yapılan çıkış demektir ve belirli bir müddet işsizlik parası alamamaya yol açar.

Gerek sosyal plan yoluyla, gerekse karşılıklı anlaşarak yapılan tazminatlı çıkışlarda burada üzerine ağırlık verilen ihbar süresi dışında diğer konuları da dikkatle süzgeçten geçirmek zorundayız.

Örneğin, hastalık sigortamız devam edecek mi? Gereği halinde tedavi ve hastane giderleri karşılanacak mı? Karşılanacaksa kimler tarafından?..Hemen belirtelim ki, hangi nedenle olursa olsun, işyerini kaybedenler, Arbeitsamt'a kaydolup, işsizlik parasına hak kazandıkları andan itibaren, hastalık sigortasının tüm olanaklarından yararlanabilirler. Biz tazminat anlaşmasının altına imza koymadan önce yine de aşağıdaki noktalara dikkat gösterilmesini öneririz:

Imza atmadan önce işçi temsilciliğine, üyesi olduğunuz sendika şubesine başvurarak bilgi alın.

İhbar süresini açıklığa kavuşturun.

Size imza atmak üzere verilen anlaşmanın kopyasıyla işçi temsilciliğine, sendika şubesine ve Arbeitsamt'a başvurun, hukuksal durumunuz hakkında bilgi alın.

Paralı çıkışların hastalık sigortasına olan etkisini öğrenmek üzere Hastalık Kasası'na başvurun, bilgi alın.

Anlamadığınız konuya "evet" demeyin, imza atmayın.

Size sözle yapılan vaadler geçersizdir. Geçerli olan yazılı belgelerdir.

Işverenlerin yeni bir taktiği olan, "aldığım tazminat karşılığı Federal Almanya'yı derhal terketmeyi imzamla kabulleniyorum", ya da,

"Aldığım tazminat karşılığı Federal Almanya'yı filan tarihe kadar terketmeyi imzamla kabulleniyorum" gibi yutturmacalara karşı uyanık olun. Böyle bir imzayı sizden istemeye kimsenin hakkı yoktur.

Deneyimler göstermektedir ki işyerlerimizin korunması, tam istihdamın sağlanması yerli ve yabancı emekçilerin birlikte mücadelesini gerektirmektedir. Bu mücadele, barış, silahsızlanma, sosyal kazanımlarımızın korunması ve yabancı düşmanlığına karşı verilecek mücadeleden ayrılamaz. Görevler dizi dizi önümüzde. Sarılalım...

Bad Kreuznach'da işçilerin birliği patronu dize getirdi

Bingen ile Bad Kreuznach arasındaki küçücük Gensingen köyünde 1500 kadar işçinin çalıştığı Bretz döşeme ve mobilya fabrikasında patron, işyeri işçi temsilcisi Josef Nemec'e işçiler arasında "yıldırım çıkış" diye adlandırılan bir çıkış verdi. Gerekçede Nemec'in işletme baş ustası ile baş usta yardımcısının aylık ücretlerini açığa vurduğu ileri sürülüyor ve Nemec işletme sırlarını açığa vurmakla suçlanıyordu.

İşçi temsilciliği bu çıkış kararını oybirliği ile reddetti ve konu mahkemeye aktarıldı. Olay fabrikadaki yabancı işçilerle Alman işçilerin daha da bir kenetlenmelerine yardım etti. Düzenlenen dayanışma toplantısında sonuna kadar Nemec'in desteklenmesi kararlaştırıldı. 13 Nisan günü çevre fabrikalardaki işçilerin de katılımıyla Bretz işçileri Mainz kentindeki duruşmaya gittiler ve salonda dayanışmalarını dile getirdiler. İşçilerin bu başarılı birliği patronu geri adıma zorladı ve davadan vazgeçerek Nemec yeniden işe alındı.

Kuzey Almanya'da kıyı bölgesinde binlerce emekçi işsiz kalıyor

Alman gemi yapım sanayiindeki krizin faturası işçilere kesiliyor

"Bundan 24 yıl önce Hamburg-Finkenwerk'de gemi yapım sanayiinde çıraklık eğitimine başladığım gün, bu mesleğin çok güvenli olduğunu düşünüyordum, diyor 41 yaşındaki kaynakçı ve 'her zaman gemi yapılacaktır' **diye düşündüğünü hatırlıyor. O dönemlerde Alman gemi yapım sanayii tüm dünyada ilk sırada bulunuyordu. Hamburg kenti ise dünyanın tersane merkezi olarak kabul ediliyordu. 113 bin tersane işçisi, daha 1953'lerde işyerlerinin geleceğini güvenceye almak için değil, aşırı fazla mesai sorununa çözüm bulmak için çabalıyordu. Taa Japonya'dan gemi yapım sanayiini yerinde izlemek, incelemek üzere Bremen ve Hamburg'a uzmanlar geliyordu. Oysa bugün Kuzey Almanya'daki 46 tersanede çalışan ve sayıları artık 55 bine düşmüş olan işçiler mesleki geleceklerine endişe ile bakıyor. Alman gemi yapım sanayii çöküş tehlikesiyle karşı karşıya..."**

Yukarıdaki satırlar IG-Metall gazetesinin 1983/5. sayısından alındı. Yazının başlığı **"SOS an der Küste"**, yani **"Kıyıdaki Imdat Çağrısı"**. Kuzey Almanya'dan Hamburg, Bremen, Bremerhaven tersanelerinden, gemi yapım işyerlerinden, yan sanayii kuruluşlarından gerçekten de aylardır bir **"SOS"** sesi duyulmakta. Alman gemi yapım sanayii tökezliyor. Siparişler oldukça azaldı. Karlar, o eski sınırsız karlar tehlikede...Her bunalımda olduğu gibi şimdi de fatura emekçilerin hesabına kesiliyor. Sürekli azalan işçi sayısı (1953'de 113 bin idi) şimdi 55 bine indi. Üstelik burada da kalmayacak. Tersane patronları açıkladılar: Önümüzdeki günlerde 4500 gemi yapım emekçisi daha işsiz kalacak. Bu kadarla da kalmayacak kuşkusuz. Yan sanayii de birlikte çökecek. Şimdiden sadece Bremerhaven'de 2 bin kadar işçi, işsizler ordusuna katılacak.

Emekçiler tersanelerde işyerlerinin yokedilmesini yığınsal gösterilerle protesto ediyorlar

Kuzey Almanya'nın kıyı bölgelerinde, yaklaşan dev boyutlu işsizlik dalgasını göğüslemek amacıyla emekçiler sendikal planda savaşım vermekle yetinmediler. Bir çok yerde halk girişimleri de örgütlendi. Bunlardan biri Bremen'de. Girişim **"Tüm tersanelerde tehlikeye düşmüş olan işyerlerini kurtarma halk girişimi"** olarak anılıyor. Ayrıca Bremerhaven'de gemi yan sanayiinde çalışanlar da bir girişim oluşturdular.

Bu arada IG-Metall Sendikası da kitlesel protesto gösterileri ile tersane işkolundaki kitlesel işten çıkarmalara karşı çıktı. Hamburg'da geçen ay düzenlenen bir mitinge binlerce gemi emekçisi katıldı. Tüm bu etkinliklerde Türkiyeli emekçiler de yer aldılar.

Özellikle Hamburg mitingine katılan Türkiyeli emekçilere sorular yönelten Türkiye Postası muhabirlerine şöyle yanıtlar verildi:

"Adım **Veysi Uygun.** Memleketim Tokat. 10 yıldır Almanya'dayım. Işten çıkarmaların sebebini sadece politik olarak düşünüyorum. Yani Almanya'da fazla bir iş krizi olmadığını düşünüyorum. Geri döneceğim, memlekete döneceğim artık.

-Işten çıkarılmanız söz konusu mu?

-Söz konusu değil, kesin. Yüzde yüz. Şimdi ben bu işyerinde yeniyim. Daha iki senelik olduğum için ben yüzde yüz gözüyle bakıyorum çıkışıma...

Bir başka emekçi, HDW işçisi **Kadir** yanıtlıyor soruları:

-13 yıldır HDW'de çalışıyorum. Adım **Kadir.** Orada Betriebsrat olarak görevliyim. Şimdi yeni yaklaşım şöyle: 2 bin 134 kişinin çıkışı verildi. Bunların içinde bizim Türkiye'den 450 kişi var. Geçen yıl da sosyal plana dayanıp 100 memleketlimizi çıkarmışlardı. Yani bütün arkadaşlar işe huzursuz gidip geliyor. Her gün soruyorlar, **'Ne zaman çıkartılacağız? Izne gidelim mi, gitmeyelim mi?'** Diyeceğim, bütün firmada huzursuzluk var. Onun için biz durmadan uyarı grevi yapıyoruz.

Türkiyeli emekçiler görüldüğü gibi işyerlerinin geleceği konusunda umutsuzlar. Çoğu kesin dönüşü ciddi olarak düşünmeye başlamışlar. Kimi kararını çoktan vermiş.

Buna karşılık Federal hükümetin kılını bile kıpırdatmadığını söylemek hiç de abartma değil. Öteki kapitalist ülkelerde gemi yapım sanayiine verilen yüksek yüzdeli sübvansiyonlar, Alman gemi yapım tezgahlarına verilmek istenmiyor.

En azından çok düşük yüzdelerle veri-

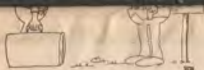
RÖPORTAJ — CÜNEYT BAŞBUĞ

● Bir grevci işçi kapağı Fransa'ya nasıl attı?

Üç yıl hapis mi yatmalı, gurbetin kahrını mı çekmeli?

bilmez yol bilmezleri geri çeviriyorlar. Bir de marifetmiş gibi kocaman bir dam-

İnsanlarımız el kapılarına çeşitli nedenlerden düşüyor. Binlerce sıkıntıyı, zaman zaman tehlikeyi göze alıp serüvenlere atılıyor. Değer, değmez...O her zaman tartışmalı.

Arkadaşımız Ö. Aydınlı da gurbetin geçici konuklarından biri. Bu geçicilik ne kadar sürer bilinmez. Bir işyerinde grev sırasında çıkan olaylar nedeniyle 12 Eylül sonrasında hüküm giymiş. Sonra da atlayıp Fransa'lara kadar gelmiş. Bizden bir tek şey rica etti, isminin, gerçek isminin yazılmamasını. Yakınlarına zarar geleceğinden ürktüğünü belirterek...

-Ağabey, beni bulamadıklarında kardeşimi bir dövmüşler, canı çıkmış çocuğun. Anam kuzu alıp derisini yüzmüş, sıcak sıcak sarmış bedenine de öyle hafiflemiş yaraları. Korkudan, o gün bugün ne sokağa ne kahveye kolay kolay çıkamıyormuş.

Kendisine söz verdik ve bize sadece Fransa'ya nasıl geldiğinin öyküsünü anlatmasını istedik.

-Bana 3 yıl 1 ay biçtikleri gibi, bir düşünce aldı beni. Üç çocuk var ağabey. Ne yiyecekler, içecekler? Kime emanet edecen de girecen içeri? Bir de niye gireceksin ağabey?

Elde ne var ne yok sattık. Hanımın bileziğinden, babadan kalma arsaya dek. Biraz da borç harç. Bir miktar tuttu tutmasına ama Kapıkule'den başladık dağıtmaya. Türk parası da kabul etmiyorlar ha; illa ki Mark olacak. Sanırsın Alman polisi. Hemen bizim sınırın çıkışında bu işi yapan şöförler var. Bir de kendim gibi birini buldum orada. Bizi adam başı 300 Mark'a Almanya'ya atmayı kabul etti. Parayı da içeri girdikten sonra vereceğiz.

-Türk arabası mı?

-Adam bizden, işçi; arabası Alman plakalı. İşsiz mi kalmış ne olmuş, bu dalgaya girmiş.

-Sonra sizi Almanya'ya mı götürdü?

-Götürmeye çalıştı. Enayi gibi, önce gitti İtalya üzerinden girmeyi denedi. O günlerde de Ağca Papa'yı vurmuş, sınırlar ana baba günü. Türkleri didik didik ediyorlar, turistleri, hele bizim gibi dil bilmez yol bilmezleri geri çeviriyorlar. Bir de marifetmiş gibi kocaman bir damga bastılar.

-Giremediniz yani...

-Yok ne gezer ağabey. Oradan ver elini Avusturya kapısı. Pasaportta damga var ya, işkillendiler hemen. Zart zurt bir şeyler söyleyip kocaman bir damga da onlar koydu, sonra "zürük". Biz iki kişi, gittik Zagreb'e. Bizi getirene de 200'er Mark bayıldık.

-Pazarlığınız 300 değil miydi?

-Öyleydi de, hani sokamadı ya bizi Almanya'ya. Ağabey, orada düşün taşın, Fransa'ya gitmeye karar verdik. Nasıl yapalım derken aklımıza gemiyle İspanya'ya gitmek, oradan Fransa'ya geçmek geldi. Hemen atladık Yugoslavya'nın deniz kıyısına. Mevsim geçmiş. Şansımıza altı ay gemi yokmuş İspanya'ya. Öyleyse bir uçağı soralım dedik. Orada yokmuş, başka şehre gönderdiler. Uçak vardı olmasına ama anasının nikahı. Cebimizdeki paranın hepsini versek anca varıyoruz oraya. Ya sonrasında ne yapacağız? Vazgeçtik tabii. Ver elini yine Zagreb.

-Niyetiniz kesin yani...

-Ne edeceksin ağabey. Yola koyulduk bir kere. Neyse vardık tren istasyonuna. Bir taraftan para durumunu da ayarlamak lazım. O nedenle istasyonda yatıp kalkıyoruz. Vallahi inan, uzandığımız sırada nöbetleşe yatıyoruz, öylesine kalabalık. En aşağı on, onbeş tane daha bizim durumumuzda olan Türk var. Pakistanlısı, Arabı, İranlısı da caba. Uğraş, didin, ara, sor, soruştur, sonunda Omar'ı bulduk.

-Kim bu Omar?

-Orada isteyenleri dilediği yere götüren bir çete var, onun reisi midir, patronu mudur öyle birisi. Verin diyor 1500 Mark'ı, Amerika'yla, Avustralya hariç istediğiniz ülkeye götüreyim sizi.

Bizde o kadar para kalmadı tabii. İki haftadır Zagreb'deyiz, yiyip içiyoruz. Pazarlık, pazarlık, adambaşı 850 Mark'a anlaştık. Parayı Fransa'ya girince vereceğiz. Bir gece bizi bindirdiler trene. Her milletten varız yirmi kişi. İndik baktık beş altı tane araba bekliyor, başlarında da bir kadın. Alelacele tıktılar bizi arabalara, doğru İtalya sınırı. Sınıra yaklaştık. Bütün arabalar ışıkları söndürdü. Öndeki araçtan o kadın çıktı, yürüyerek gitti. Orada öyle bekledik bir yarım saat. Sonra o kadın geri geldi. Arabalar hep birlikte hareket etti. Vallahi, allah seni inandırsın ağabey, biz geçerken İtalyan polisleri kağıt oynuyordu; başlarını kaldırıp bakmadılar bile. Tam bir çete anlayacağın.

Sabah olmadan bizi arabalardan indirip bir yere tıktılar. Gece oluncaya kadar bekledik. Korkudan paralarımızı çalar, bir şey ederler diye uyku uyumuyoruz. Dışarı dolaşmaya bile salmıyorlar.

-Ee, sonra?

-Sonrası ağabey, akşam oldu bizi toparladılar. Bir trene koydular, sabaha kadar gittik. Sabah olunca yine bir yere tıktılar. Arada "tamam" filan diyorlar, "yarın oradasınız". Akşama doğru tekrar arabalar geldi. Her seferinde başka arabalar geliyor. Bir dağı tırmanmaya başladık. Işıklar sönük, etrafta da bir şeyler görünmüyor ama rampa yukarı vurmuşuz gidiyoruz. Uykusuzluktan canımız çıktı.

Neyse sabah oldu. Her zaman sabah olunca bizi bir yere tıkıyorlardı, bu sefer yapmadılar. Vardığımız yer dağbaşı. Orada başka arabalar da vardı. "Tamam" dediler, "burası Fransa, çıkıp istediğiniz gibi dolaşabilirsiniz". Sevinçle attık tabii kendimizi dışarı. Öbür arabalara binmeye hazırlanırken bir baktık bavullar bizi getiren arabalarla "zürük" İtalya olmuş. Ağabey sonuna gelmişiz o kadar üzülmedim vallahi.

Bu bindiğimiz arabalar bizi getirip bir pansiyona yerleştirdi. Bize teker teker ayrılmamızı söylediler. "Ne de olsa ilgi çekersiniz" dediler. Biz de paraları tosladık.

-Sonra ne yaptınız?

-Diğerlerini bilmem ama ben tam bir gün uyudum. Hiç ayıkmadım ta ertesi güne kadar. Önce Cannes, sonra Paris... Sokaklarda gezdim, durdum. Tanıdık aradım. Sonra buldum da. Sonra bir de küçük bir iş buldum ağabey. Çoluk çocuğu getirdim. Kıt kanaat tek göz bir odada idare ediyoruz.

-O kadar çabalamışsın bu sonucu elde etmek için, şimdi memnun musun bari?

-Ne memnunluğu ağabey. Memleketin taşı toprağı can be ağabey, can. Hasretlik desen anlatılmaz. Buraların ne dilini tanırız ne yolunu. Her akşam diyorum gideyim de yatayım üç yıl, hiç olmazsa memlekette olurum diye. Sonra çocukları görüyorum, sonra da niye gidip yatacağım ağabey.

"Enayi gibi gitti önce İtalya üzerinden girmeyi denedi. Yok, ne gezer ağabey. Oradan ver elini Avusturya kapısı"

"Sonunda Omar'ı bulduk. Verin diyor 1500 Mark'ı, Amerika'yla Avustralya hariç istediğiniz ülkeye götüreyim sizi"

En azından çok düşük yüzdelerle veriliyor. Bu durumda, geleneksel kar oranlarından herhangi bir fedakarlık düşünmeyen gemi patronları, kurtuluşu işçi çıkarmakta buldular.

Ancak Hamburg'da, Kiel'de, Bremen'de, Bremerhaven'da savaşım sürmekte. Son derece olumsuz koşullara rağmen sendikal savaşım sertleşme eğilimi göstererek sürmekte.

Kaiserslautern'de yabancı düşmanlığına karşı bir girişim kuruldu

Emsal Katzenbach Kaiserslautern'den bildiriyor: Kaiserslautern'de gitgide yoğunlaşan yabancı düşmanlığına karşı yabancılarla Almanların ortaklaşa savaşımlarını örgütlü bir düzeye yükseltmek için 50'ye yakın örgütün katılımıyla bir dostluk girişimi oluşturuldu.

Kentte ve yöresinde neo-faşist eğilimli Alman gruplarının 13 Şubat akşamı 4 Kürt emekçisine yönelttikleri saldırı ile yeni bir boyut kazanan yabancı düşmanlığına karşı bir dostluk girişimi oluşturma çabaları iki ay kadar sürdü. Din adamı Enders, DGB ve IG-Metall temsilcileri Kaiserslautern İşçi Birliği'nin başını çektikleri bu çabalar 12 Nisan günü yapılan bir toplantıyla meyvesini verdi. Kaiserslautern İşçi Birliği salonlarında Katolik ve Protestan kiliselerinin temsilcileri, DGB, IG-Metall, ÖTV, GEW sendikalarından gelen sorumlular, SPD, FDP ve Yeşiller gibi siyasi partiler, DGB Gemeinsam Gegen Recht, Rote Kreuz, Terre des Hommes, ASTA-Uni, Jungdemokrat'lar, Jugendamt gibi Alman kuruluşlarının yanısıra Türkiye, Yugoslav ve Portekiz grupları da bu etkinlikte görev aldılar.

"Yabancı Düşmanlığına Karşı Almanlarla Yabancıların Dostluk Girişimi" adını alan bu örgütlenme, kentte yabancılar tarafından sevinçle karşılandı. Girişim ilke olarak Almanlara tanınan tüm hakların yabancılara da tanınması, ailenin birliğini zedeleyen her türlü kısıtlamaya karşı çıkılması, yabancı düşmanlığından en çok etkilenen grup olan Türkiyelilerle somut bir yardımlaşmaya gidilmesini benimsedi.

Sümeyra ile söyleşi

"Türkülerden kopmak, halktan kopmaktır"

Sümeyra'nın sesini kimimiz Türkiye'den, işçi ve gençlik toplantılarından, ilerici kadın hareketinden, barış savaşımından tanırız. Bir çoğumuz da burada, gurbette, gene işçi ve gençlik toplantılarında, barış festivallerinde, Türkiye demokrasi güçleriyle, DISK'le dayanışma günlerinde, "yabancı düşmanlığı"na karşı eylemlerde, 8 Mart'larda ve Batı Berlin Işçi Korosu ile birlikte söylediği "Barış ve Gurbet Türküleri" plaklarından dinledik onu.

Sümeyra da bir çok sanatçımız gibi çalışmalarını yurt dışında sürdürmek zorunda kalanlardan...12 Eylül darbesinden hemen sonra Batı Berlin Senatosu'nun konuğu olarak "Türkiye Kültür Haftası"na katılmak üzere Berlin'e geldi. Sümeyra, Batı Berlin'deyken, DISK'e bağlı Maden-Iş Sendikası yöneticileri, Maden-Iş Işçi Korosu üyeleri ve koronun yöneticisi olarak kendisi hakkında, sendikanın bir kongresinin açılışında Enternasyonal Marşı'nı söyledikleri iddiasıyla ve ağır hapis cezası istemiyle dava açıldığını gazetelerden öğrendi. Daha sonra, bu davada yargılanmakta olanlar cunta mahkemelerinden ağır hapis ve sürgün cezalarına çarptırıldılar.

3 yıla yakın bir süreden beri Federal Almanya'da yaşayan Sümeyra, bu süre içinde 1981 yılında Almanya Demokratik Cumhuriyeti'nde yapılan "Politik Şarkı Festivali"ne ve Finlandiya'da düzenlenen "Laulu" şarkı festivaline katıldı. Çeşitli ülkelerde konserler verdi.

"Gurbetteki Sanatçılarımız" **dizimizde, Sümeyra'yla yaptığımız bir söyleşiyi okurlarımıza sunuyoruz.**

Gurbetteki sanatçılarımızla söyleşiler

Türkiye'de sanatçı olmak, ama savaşsız sömürüsüz bir dünyadan yana, emekçi halklardan ve onların savaşımlarından yana, sömürgenlere karşı sömürülenlerden yana sanatçı olmak büyük ozanımız Nazım Hikmet'in deyimiyle "Zor zenaat"tir...

Yurdundan uzakta, gurbette yaşamak zorunda bırakılmış değerli sanatçılarımızın en büyüklerinden biri, ama ne ilki ne de sonuncusuydu Nazım. Halen yurt dışında, çoğu Avrupa ülkelerinde yaşayan ünlü yazarlarımız, ressamlarımız, heykeltraşlarımız, müzikçilerimiz, türkücülerimiz, tiyatro, sinema sanatçılarımız ve düşünürlerimiz, bilim adamlarımız var. Bunların sayısı özellikle cunta döneminde bir kaç kat arttı. Tüm gerici diktatörlükler gibi sanata, sanatçıya, gerçek bilim ve kültüre ihtiyacı olmayan Türkiye cuntası, sanatçılarımızı, kültür ve bilim adamlarımızı vatandaşlıktan çıkartmakta, ülkesini terketmek zorunda bırakmakta, onlara ağır hapis ve sürgün cezaları vermekte tereddüt etmiyor.

Yurt dışında yaşamak zorunda bırakılmış, kimisi vatandaşlıktan çıkarılmış, kimisi bir başka ülkeye iltica etmek zorunda kalmış, kimisi henüz bu denli ağır baskılara uğramasa da bugünkü demokrasi düşmanı diktatörlük ortamının düşün ve sanat hayatı üzerindeki tahrip edici etkisinden kurtulmak üzere yurt dışında yaşamayı yeğlemiş yazarlarımızın, sanatçılarımızın, bilim ve kültür adamlarımızın güçlükleri, sorunları, görüşleri neler? Türkiye Postası **sizin için soruyor...**

"Gurbetteki sanatçılarımızla" söyleşilere bu sayımızdan itibaren başlıyoruz.

TÜRKIYE POSTASI: Uzunca bir süreden beri yurt dışında yaşıyorsunuz. Izlenimleriniz neler? Yaptığınız işin yurt dışında nasıl bir etkisi ve yeri var?

SÜMEYRA: Batı Avrupa ülkelerinde milyonlarca yurttaşımız yaşıyor. Onların çok yönlü kültürel, sosyal sorunları var. Bu durum Türkiyeli sanatçılar olarak, bizlere burada bir dizi sorumluluk yüklüyor. Önemli gördüğüm bir konuya değinmek istiyorum. Bildiğiniz gibi bugün Federal Almanya ve diğer kimi Batı Avrupa ülkelerinde "yabancı düşmanlığı" gerici çevrelerce gittikçe azdırılıyor. Bu gerici politikaya karşı savaşımda sanata ve sanatçılara da önemli görevler düştüğü kanısındayım.

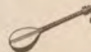
Halklar arasında karşılıklı anlayış ve sevgi, onların karşılıklı olarak birbirleri-

SÜMEYRA: Bir sanatçı olarak Türkiye halkının içinde yaşadığı koşulları her zaman düşündüm. Türkiye halkı, yalnız türkülerde dökebilmiştir içini, türkülerde kurtulmuştur türlü baskılardan. Insanca sevgisini, barış özlemini, haksızlığa boyun eğmezliği türkülerde dile getirmiştir. Türküler, Türkiye halkının kopmaz bir parçasıdır. Türkülerden kopmak, halktan kopmaktır.

Halkın yaşadığı koşulların değişmesini isteyen bir sanatçı olarak türkülerde beni saran buydu. Halk türküleri söylüyorum, halk gibi saz ile. Ama onları müzik eğitimi görmüş bir sanatçı olarak bir elemeden geçirerek, yeniden yorumlayarak söylüyorum.

TÜRKIYE POSTASI: 12 Eylül askersel darbesinden bu yana "gurbette" yaşıyorsunuz. Türkülerin kaynağı ise Türkiye... Bu durumun çalışmalarınız üzerindeki etkileri neler?

SÜMEYRA: Neden yurt dışında yaşamak zorunda kaldığımı biliyorsunuz. Enternasyonal Marşı'nı söylemek bugün Türkiye'de ağır suç sayılıyor. Ülkemiz bakımından ne kadar talihsiz bir olay! dünyada parmakla gösterilecek kadar az kaldı...

Elbette yurt dışında olmanın çalışmalarım üzerinde olumsuz etkileri oluyor. Ama olumlu şeylerden de söz etmek olanaklı. Batı Avrupa'ya Türkiye'den büyük bir göç oldu. Insanlarımız bu göç ile birlikte türkülerini de getirdi buralara. Burada da onları söylüyorlar ve seviyorlar. Benim söylediğim türküleri bura halkı da sevmeye başladı. Bazı konserlerde bizim halk türkülerimizin yanında saz eşliğinde bir kaç Alman halk türküsü de söylüyorum. Ayrı dillerde aynı duyguların sarmaşması öylesine insanca anlamlar taşıyor ki...Bu büyük kültürel ve sosyal buluşmadan olumlu sanatsal sentezlerin de ortaya çıkacağı inancındayım. Dünya türkülerimiz için gittikçe ufalıyor. Söyleşimi büyük halk ozanı Yunus Emre'nin şu sözleri ile bitirmek isterim.

**"Dünya benim rızkımdır,
Halkı benim halkımdır"**

Halklar arasında karşılıklı anlayış ve sevgi, onların karşılıklı olarak birbirlerinin kültürlerinin insancıl özelliklerini tanımaları ve anlamaları ile olanak kazanır. Bizim halk kültürümüzde, daha 13. yüzyılda, insanlığı kardeşliğe çağıran Yunus Emre'lerin, haksızlığa, alçaklığa, zulme karşı başkaldırmış Pir Sultan Abdal'ların, Dadaloğlu'ların, barış savaşçısı Nazım Hikmet'lerin varlığının buralarda bilinmesi, öte yandan insanlarımızın buraların demokratik halk kültürüyle tanışması, "yabancı düşmanlığı" gibi düşmanlıkları yaratmaya yeltenenlerin gerici amaçlarını kursaklarında bırakabilir. Türkiye halkının, ta imparatorluk zamanındaki uzun savaş dönemlerinde ortaya çıkan, barış özlemini dile getiren türküleri, dünyanın her yerinde aynı acıları yaşamış halkların türküleriyle öylesine benzeşiyor ki...

TÜRKIYE POSTASI: Burada şu soru akla geliyor. Sizin saz eşliğinde söylediğiniz türküler Avrupalı dinleyiciler arasında nasıl bir yankı buluyor?

SÜMEYRA: Kimi entellektüel çevrelerde "doğu müziğinin", elbette bu arada bizim halk müziğimizin, "batılı dinleyici" tarafından anlaşılamayacağı ve sevilmeyeceği sanısı veya yargısı var. Benim burada bulunduğum sürede edindiğim görgü ve izlenimlere bakınca, bu sanının veya yargının gerçek olduğunu söylemem zor. Sanat değeri olan bir müzik ve icra, nerede olursa olsun, dinleyiciye ulaşma olanağı bulduğu ölçüde anlaşılmakta ve sevilmektedir. Hatta başka dilde olsa bile...Bununla birlikte şunu da söylemek gerekiyor: Bu ülkelerde kitle iletişim araçlarını yönlendiren politikaların tek tip ve çok sınırlı bir beğeni düzeyi oluşturması, dünyanın diğer müzik kültürlerindeki sanatsal değerlerin anlaşılması, sevilmesi ve yaygınlaşmasına karşı da olumsuz bir etki yapmaktadır. Bu politikaların sınırlamaları içine girmeyen, bu ülkelerin kendi sanatçıları da sansüre uğramakta, dinleyiciye ulaşmada zorluklarla karşılaşmaktadırlar.

TURKIYE POSTASI: Bildiğimiz kadarıyla klasik bir müzik eğitimi yaptınız Sümeyra, ama halk türküleri söylüyorsunuz. Halk türkülerinde sizi saran ne idi?

1981-Nisan: Atina'da bir çok Yunan tiyatro sanatçısı ve bestecisinin katılımıyla yapılan Nazım Hikmet gecesinde Sümeyra geceye Nazım Hikmet için yazdığı bir şiirle katılan ünlü şair Ritsos'la birlikte

Stelyo Mayopulos

Yunan halkına Nazım Hikmet'i tanıtan bir çevirmen

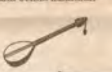
Stelyo Mayopúlos, Türkiye yazınının ve özellikle Nazım Hikmet'in Yunanistan'da tanınmasını sağlayan başlıca kişilerden biri. Halen emekli olup, sağlığı elverdiği ölçüde çeviri çalışmalarını sürdüren ve Atina'da sık sık düzenlenen Türkiye demokrasi güçleriyle dayanışma toplantılarına katılan Mayopulos'un yaşam öyküsü kısaca şöyle:

Doğduğu Niğde kentinin ortaokulunu bitirdikten sonra İstanbul'a ve oradan da Selanik'e geçti (1924). Uzun yıllar liselerde Fransızca öğretmenliği yaptı. Alman işgali sırasında Ulusal Direniş Hareketi'ne katıldı ve hapse atıldı. Bugüne dek aşağıdaki çevirileri yayımlandı:

"24 Çağdaş Türkiyeli Ozan" (1940); "Kafatası", N.Hikmet (1947); "N.Hikmet, Şiirleri" (1959); "Nasreddin Hoca'nın Tüm Fıkraları" (1965); "Benerci Niçin İntihar Etti", N.Hikmet (1971); "Asfalt Yolu", Sabahattin Ali'den 7 öykü (1972); "Bir Sürgünün Anıları", Aziz Nesin (1973) ve son olarak yayımlanan 2 ciltlik "Nazım Hikmet'in Seçme Yapıtları".

Enternasyonal Marşı'nı söylemek bugün Türkiye'de ağır suç sayılıyor. Ülkemiz bakımından ne kadar talihsiz bir olay! Bugün artık sendika kongrelerinde, ya da festivallerde, sokaklarda Enternasyonal söylediler diye insanların ağır hapse, sürgüne mahkum edildikleri ülkeler,

"Dünya benim rızkımdır, Halkı benim halkımdır"

Onurlu bir mücadelenin simgesi

Bazı eserler vardır, yalnızca ele aldığı konu ve onu işleyiş biçimiyle değerlendirilemez. Onları anlamlı ve önemli yapan, yaratıcısının, konuyu işlerken çağına ve toplumuna karşı duyduğu sorumluluk ve bu bilinçle verdiği mücadeledir. Server Tanilli'nin, geçtiğimiz günlerde cunta tarafından ders kitabı olarak okutulması yasaklanan *"Uygarlık Tarihi"* kitabı işte böyle bir eser...O sadece toplumsal bilim alanında önemli bir eser değil, 1970'lerin Türkiye'sinde düşünce özgürlüğü ve demokrasi için yaşamı pahasına mücadele veren aydın sorumluluğunun bir simgesi...

Bu kitabın ve kitaptaki görüşleri savunma uğruna yazarının şimdiye dek başına gelenlerin yanında son yasaklama olayı artık hafif bile kalıyor.

Cunta "Uygarlık Tarihi"ni "öğrenciyi ailesinden, milli vatanından koparmayı ve sosyalizmi benimsetmeyi amaçladığını" ileri sürerek yasakladı. 1975 yılında da Tanilli, benzer bir suçlamayla, "kitabı tarafsız olmadığı ve öğrencileri tek yönlü şartlandırdığı" gerekçesiyle İstanbul Devlet Güvenlik Mahkemesi'nde yargılanmış, nihayet 1978'de İstanbul 5.Ağır Ceza Mahkemesi tarafından beraatine karar verilmişti.

1975'de mahkemede yaptığı savunmada Tanilli, çağına ve toplumuna karşı sorumluluk duyan geri kalmış bir ülke aydını olarak, dünyaya tarafsız bir gözlemci gözüyle değil, *görüşü olan bir bilim adamı gözüyle* baktığını belirtiyor, emperyalizme ve faşizme karşı olduğunu, *tam bağımsız ve gerçekten demokratik bir Türkiye'den ve böyle bir Türkiye'yi yaratacak olan güçlerden yana olduğunu* söylüyordu. Kitabındaki her kelimenin altında bir aydının onurunun yattığına güvenen, görevini yapmış bir bilim adamının yürekliliğiyle, bir şiirin mısralarıyla sürdürüyordu savunmasını: *"...O sözler ki, bir kez çıkmıştır ağzımızdan, uğrunda asılırız."*

Türkiye'de anti-demokratik, geri ve bağımlı bir düzenin devam etmesinde çıkarları olanlar, Server Tanilli'yi yaşatmak istemediler. Beraatinin hemen ardından faşist katillerce kurşunlandı. Yaşam boyu tekerlekli sandalyeye mahkum oldu.

Ancak bu da Tanilli'yi yıldırmadı. Yurt dışındaki uzun tedavisi sırasında, hastane koşullarında yaptığı bazı düzeltme ve eklerle 1981 yılında "Uygarlık Tarihi"nin 5. basımını hazırladı.

Batı uygarlığının doğuşu, gelişmesi ve bugünkü durumu, sosyalist toplumların gelişimi, geri kalmış toplumların özellikleri, Türkiye'nin ekonomik, toplumsal ve kültürel yapısı gibi temel konuların ele alındığı kitapta ayrıca her bölümün sonunda konuya ilişkin bazı kaynakların listesi ve ayrıca özellikle Türkiyeli yazarlardan seçilmiş bazı okuma parçaları ve yine konuya ilişkin bazı sorular yer alıyor.

Kitap yakanlardan kitap yasaklayanlara

1933 yılının 10 Mayıs gecesi, Frankfurt'un Römerberg meydanında, görevli ve gönüllü naziler Alman ve dünya kültürünün en değerli ürünlerini, en ünlü yazarların kitaplarını yaktılar. Dönemin ve çağımızın büyük Alman yazarları Brecht'in, Tucholsky'nin, Heine'nin yapıtları ve tabii Marx'ın, Engels'in, Lenin'in, işçi sınıfının bilim ve savaşımının en büyük ustalarının kitapları, insanlıktan, gelecekten, yarınlardan, halklardan yana ne varsa tüm kültür ürünleri, nazilerin yükseliş ve iktidara geliş yılı 1933'ün 10 Mayıs gecesi alevler arasında gömüldü.

Bu acı gün, bir ibret dersi olarak her yıl anılıyor. Kitap yakan zihniyet, her yıl aynı gün, aynı meydanda bir kez daha lanetleniyor.

Nazilerin kitapları, yani kültür, bilim ve sanatı alevlerin arasına atmalarının üzerinden 50 yıl geçti. Nazizm, faşizm yıkıldı ama nazizmi, faşizmi, her türlü gerici diktatörlüğü doğuran canavar hala doğurgan. Ve işte bu ibret dolu olaydan tam 50 yıl sonra Türkiye'de binlerce kitap yasaklı, yüzlerce yazar, sanatçı, bilim adamı zindanlarda, savcılıklarda; yüzlerce aydın yurt dışında sürgündeyken, halen yurt dışında bulunan bilim adamı Server Tanilli'nin, son yıllarda Türkiye'de yayınlanmış en değerli yapıtlarından biri sayılan Uygarlık Tarihi *kitabının üniversitelerde okutulması yasaklandı.*

1978 yılında faşist kurşunlara hedef olan, ölümden dönen, ancak hayatının geri kalan bölümünü felç olarak geçirmek zorunda kalan, yine de ilerici, demokrat, halkının yanında gerçek aydın olmanın, gerçek demokrat olmanın kavgasından bir milim bile sapmayan Doçent Server Tanilli'nin pek çok üniversitede "İnsanlık Tarihi" derslerinde ders kitabı olarak okutulan kitabının cunta tarafından "sakıncalı" görülerek yasaklanması gerici diktatörlüklerin sanat, kültür, bilim düşmanı yüzünü bir kez daha açıkça sergiliyor.

Türkiye Postası

15 GÜNLÜK GAZETE SAYI: 4 6 Mayıs 1983

Olof Palme atomdan arındırılmış bölgeler önerisini yineledi

Isveç Başbakanı Olof Palme 20 Nisan'da Stockholm'de yaptığı uluslararası bir basın toplantısında, atom silahlarından arındırılmış bölgeler önerisinin, "yapıcı ve gerçekleştirilebilir" bir öneri olarak tartışıldığını ve halen güncelliğini koruduğunu söyledi.

Isveç'in sosyal-demokrat hükümeti tarafından 1982 yılının Aralık ayında açıklanan "atom silahlarından arındırılmış bölgeler" önerisi, Orta Avrupa'da Varşova ve NATO Paktı sınırları boyunca en kuzeyden en güney kıyılarına kadar 300 kilometrelik bir alan üzerine nükleer silah yerleştirilmemesini öngörüyordu. Varşova Paktı ülkeleri öneriyi desteklerken, NATO ülkeleri soğuk karşıladılar. Bağlantısız ülkelerin ve çeşitli ülkelerin barış güçlerinin de öneriye tepkisi olumlu oldu. Dünya barış güçleri bu önerinin gerçekleşmesi halinde Avrupa'da nükleer silahların birikiminin azalacağını, paktlar arası güvenin artacağını, paktların kesiştiği yerde askeri çatışma tehlikesinin önlenebileceğini belirttiler.

Hatırlanacağı üzere Palme'nin önerisini Avrupa barışı açısından önemli bir adım

Palme'nin önerisine en geniş destek, Avrupa barış hareketinden geldi. Federal Almanya'da çeşitli barış girişimleri öneriyi destekleme amacıyla evleri, kiliseleri, işyerlerini, hastaneleri ve daha ileriye giderek kasaba ve şehirleri atom silahlarından arındırılmış bölgeler ilan etmeye başladılar. Bugün Federal Almanya'da 30 kadar kent veya bölge halkın isteği ve yerel idarelerin kararıyla "atom silahlarından arındırılmış bölge" ilan edilmiş durumda; 40'a yakın yerleşim yerinde de bu yönde çalışmalar sürdürülüyor; barış girişimlerinin halktan topladıkları imzalar ve dilekçeler ile yerel idarelere müracaat ettikleri bildiriliyor.

ABD'nin 1983 yılı sonuna kadar Avrupa'ya yerleştirmeyi planladığı 108 Pershing II roketinin Federal Almanya topraklarına üslendirilecek olması bu ülkedeki eylemlere özel bir anlam kazandırdı. Roketlerin yerleştirilmesi söz konusu olan Belçika, Ingiltere, Hollanda ve Italya'da da barış örgütleri eylemlerini bu konuda yoğunlaştırdılar. Yığın eylemleri, imza kampanyaları, roketlerin yerleştirileceği bölgelerde göste-

Halk gerici partilere iktidar olanağı tanımadı

Portekiz seçimleri solun zaferi oldu

● 1982 yılı boyunca işçilerin, köylülerin ve diğer emekçilerin demokratik baskılara karşı ve daha iyi yaşam koşulları için yürüttükleri eylemler, solun zaferinde büyük rol oynadı

260 üyeli mecliste sağın iskemle sayısı 131'den 101'e düşerken, solun milletvekilleri 143'e çıktı

25 Nisan'da yapılan Portekiz seçimlerinde Sosyalist Parti oyların yüzde 36,3'ünü elde ederek en güçlü parti konumuna gelirken, Portekiz Komünist Partisi ve diğer demokratik güçler tarafından oluşturulan birlik de (Alianca Povo Unido-APU) oyların yüzde 18,2'sini aldı. Katılımın yüzde 79 olduğu seçimlerde eski hükümet ortaklarından Sosyal Demokrat Parti yüzde 27, Demokratik Sosyal Merkez yüzde 12,4, Monarşist Halk Partisi ise yüzde 0,5 oranında oy aldılar. Bu durumda Sosyalistler 99, Komünistler 44 milletvekili ile Meclis'teki sandalyelerin yarısından fazlasına sahip olacaklar.

Portekiz'de seçimler, işsizliğin yüzde 13, enflasyon hızının yüzde 23 civarında olduğu, dış ticaret açığının 4 milyar dolara ulaştığı ve 1980'den bu yana iktidarda olan Sosyal Demokrat Parti, Demokratik Sosyal Merkez ve Monarşist Halk Partisi'nin oluşturduğu gerici "Demokratik Cephe" hükümetinin, yasalara saldırdığı ve halk üzerindeki baskılarını artırdığı bir ortamda yapıldı. Ekonomik krizi dış kredi gereksinimine bir bahane olarak kullanan sağ, dış politikada da son zamanlarda gittikçe daha gerici konumlara kaymakta idi. ABD'nin Portekiz'deki tesislerinin genişletilmesi ve gerekirse Çevik Güçler'in bu tesislerden yararlandırılmasını gündeme getirmişti.

Sol güçlerin oyların çoğunluğunu alması, Demokratik Birlik hükümetinin yenilgisi ve halkın gerici partilere duyduğu güvensizliğin göstergesi olarak değerlendiriliyor.

Portekiz'de 1975 yılı sonundan itibaren gericilik ve erkte birbirini takip eden hükümetler, 1974-75 anti-faşist halk devriminin kazanımlarına aralıksız saldırdılar. Büyük toprak sahipliğini ve tekelci kapitalizmi yeniden yerleştirmek istediler. Emekçilerin eline geçmiş olan toprakları, onbinlerce hayvanı, sulama araçlarını, yasaları çiğneyerek geri aldılar. Ulusallaştırmaya, toprak reformuna, yurttaşların hak ve özgürlüklerine yönelik gerici bazı yasalar çıkardılar. Ancak yığınların örgütlü tepkisi karşısında bu hükümetlerin ömrü uzun olmadı. Portekiz sekiz yılda ondört hü-

Diğer partiler propagandalarını tümüyle liderlerinin kişilikleri üzerinde yürütürken, Portekiz Komünist Partisi ve bağlaşıklarının oluşturduğu birlik, Allianca Povo Unido (APU), ülkenin karşı karşıya bulunduğu iç ve dış politika sorunlarını sürekli irdeledi, sayılarla, örneklerle açıkladı. Tüm seçim bölgelerinde mitingler, yürüyüşler düzenledi.

Öte yandan tüm kampanya boyunca APU, politik ve kültürel etkinlikleri kaynaştırarak hem sanatın en geniş yığınlara mal edilmesi sloganını günbegün yaşama geçirdi, hem de aydınların ve sanatçıların demokrasi güçleriyle vazgeçilmez bağlaşıklığı ve dayanışmasını öne çıkardı.

1982'nin Aralık ayında sağcı hükümetin Başbakanı Pinto Balsemao istifa etmek zorunda kaldı. Ocak ayında da Cumhurbaşkanı meclisi dağıttı. Balsemao'yu geçici hükümetin başkanı ala-

Avrupa barışı açısından önemli bir adım olarak değerlendiren Alman Demokratik Cumhuriyeti Devlet Başkanı E. Honecker, ülkesinin tüm topraklarını atomdan arındırılmış bölge ilan etmeye hazır olduklarını açıkladı.

roketlerin yerleştirileceği bölgelerde gösteriler sürerken bir taraftan da çeşitli yerleşim yerleri atom silahlarından arındırılmış bölge ilan ediliyor. İngiltere'de de yüzlerce belediye kendi bölgesini atom silahlarından arındırılmış bölge ilan etti.

hükümetlerin ömrü uzun olmadı. Portekiz sekiz yılda ondört hükümet değişikliği yaşadı.

• 1980 yılı sonunda yapılan Cumhurbaşkanlığı seçimlerinde faşist general Soares Carneiro'nun kaybetmesi ve general Eanes'in oyların çoğunluğunu alması ile gerici güçler yenilgiye uğradılar. 1982 yılı boyunca işçi sınıfı, köylüler ve diğer emekçiler gericiliğin baskılarına karşı koydular; devletleştirme, kooperatifleştirme ve daha iyi yaşam koşulları için yürüttükleri eylemler sonucu, ulusallaştırılan işletmelerin hiç biri özel sermayeye verilmedi. 1982 yılında Intersendikal Sendikası'nın örgütlediği her iki genel greve 1,5 milyon işçi-emekçi katıldı.

kanı meclisi dağıttı. Balsemao'yu geçici hükümetin başkanı atayarak, erken seçimlere gidileceğini açıkladı.

Seçimlerde hükümeti tek başına kuracak kadar oy sağlayamayan Sosyalist Partisi'nin lideri Soares, Komünist Partisi ile bir koalisyon hükümeti kurmayı düşünmediğini, Sosyal Demokratlar ile bir koalisyondan yana olduğunu söyledi. Ancak Soares, partisinin üyelerine koalisyon konusunda görüşlerini soran bir mektup da gönderdi. Öte yandan, Portekiz Komünist Partisi Genel Sekreteri Alvaro Cunhal, komünistlerin yeni hükümette yer almasının ulusal sorunların çözümünü ve devrimin kazanımlarının korunmasını garantileyeceğini açıkladı.

Ulusal güvenlik sadece silahla sağlanmaz

Filiz KARDAM

Türkiye'ye yapılacak ABD yardımlarının ABD Temsilciler Meclisi'nde bir miktar kesintiye uğramasının ardından Türkiye basınında koparılan yaygarada ABD'nin, Türkiye'nin savunmasını baltaladığı, Türk ordusunun ihtiyaçlarını düşünmediği görüşleri öne sürüldü. Kimi demokrat yazarların da benzer görüşleri savunduğu tartışmalarda, Türkiye'nin savunma harcamalarının niçin bu kadar yüklü olması gerektiği konusu ise hiç gündeme getirilmedi.

600 bin kişilik koskoca bir ordu ile NATO bekçiliği yapan Türkiye ulusal gelirinin önemli bir bölümünü halkının ekmeğinden keserek askersel harcamalara ayırıyordu. Bu yüksek savunma giderlerini sağlayabilmek için ABD yardımlarına bel bağlamıştı.

Cunta ve diğer Amerikancı çevrelere göre ABD askeri yardımları Türkiye'nin savunma gücünü arttıracaktı. Oysa, ABD'nin planlarında Türkiye'nin savunma gücünü arttırma diye bir amaç yoktu. ABD'li yetkililer Türkiye'ye yardım verirken ondan NATO'nun sadık bir müttefiği olarak bazı görevler beklediklerini gizlemiyorlardı.

ABD silah verdiği zaman da, durdurduğunda da, hareket noktası ABD ve NATO çıkarlarıydı. Nitekim 1964'de Johnson, İnönü hükümetine verdiği kaba ültimatom ile Türkiye'ye ABD'den aldığı silahları istediği gibi kullanamayacağını bildirmişti. 1975-1978 arası ABD, Türkiye'ye silah ambargosu uygulamıştı.

İsrail'in temel dayanağı ABD'ye topraklarında onlarca üs sağlayan Türkiye, Arap ülkeleri için güvenilir bir dost olabilir miydi? Türkiye son iki yıldır özellikle İran-Irak savaşı nedeniyle kimi Ortadoğu ülkeleriyle gelişen ticari ilişkileri dışında Arap ülkeleriyle kalıcı, tutarlı bağlar kuramadı.

Cunta, komşusu kimi sosyalist ülkelerin ve bazı Arap ülkelerinin terörün kaynağı olduklarını zımnen kabul ediyordu. Onlarla dostluk ve işbirliği ilişkilerini zenginleştirmedi. Sovyetler Birliği ile 1978'de imzalanan Türk-Sovyet Siyasal Belgesi bir kenara bırakıldı.

Türkiye bugün Yunanistan'la ilişkilerini ve Kıbrıs sorununu da NATO'yu ve ABD'yi araya sokmadan halledecek konumda değildir. Balkanlar'ın "atom silahlarından arındırılmış bölge" olması için yürütülen çalışmaları da desteklemedi, bu konuda Bulgaristan'ın yaptığı öneriyi yanıtsız bıraktı. Sovyetler Birliği'nin uzun yıllardır Türkiye'ye önerdiği saldırmazlık paktı anlaşmasını dikkate almadı.

Oysa *Türkiye'nin güvenliği daha çok silahla, ABD ve NATO'nun bölgemizde etkisini arttıran anlaşmalarla değil, ulusal çıkarlara uygun, tüm komşularıyla eşit ilişkiler çerçevesinde yürütülecek dostluk ve barış ilişkileri ile* korunabilir. Komşularına güven veren ve onlarla düzenli dostluk ilişkileri içinde olan Türkiye'nin, ne bu kadar büyük bir orduya, ne bu orduyu en modern saldırı silahlarıyla donatmaya, ne de her kuruşu için bağımsızlığını biraz daha yitirdiği ABD yardımlarına ihtiyacı kalır.

Ancak bağımsızlık ve barışçı bir dış politika, yıllardır bu konuda istemlerini dile getiren demokrasi ve barış güçlerini baskı altında tutan cunta tarafından gerçekleştirilemez. Türkiye'de demokrasi gerçekleşmedikçe, ulusal, bağımsız ve barışçı dış politika yönünde de ciddi hiç bir adım atılamayacaktır.

Strauss DDR'e karşı bir kışkırtma kampanyası başlattı

Nisan ayının 10'unda Alman Demokratik Cumhuriyeti'nin (DDR) Drewitz gümrük kapısında Rudolf Burkert isimli bir Federal Alman vatandaşının yanındaki 3 bin Mark değerinde eşya nedeniyle yapılan sorgulaması sırasında kalp krizinden ölmesi olayı, CSU Başkanı Strauss tarafından DDR'e yönelik hedefli bir kışkırtma kampanyasına dönüştürüldü. Strauss, Burkert'in DDR'de öldürüldüğünü söyleyerek hükümetten açık tavır almasını istedi.

Bonn'da tartışmalara yol açan bu olayda, FDB Başkan Yardımcısı Hoppe, şimdiye dek milyonlarca transit yolcuya hiç bir şey olmadığını söyleyerek, Strauss'un DDR'e yönelik suçlamalarını reddetti. Strauss'un suçlamaları, meclisdeki SPD fraksiyonu tarafından da, Federal hükümetin DDR politikasını baskı altına almaya çalışan, yumuşama politikasını tehlikeye düşüren bir girişim olarak nitelendirildi.

Strauss ve onun arkasındaki askeri-sanayi tekelleri, Burkert olayını Federal Almanya ve DDR arasındaki barışçıl ilişkileri koruyan anlaşmaları ortadan kaldırmak için bir fırsat olarak değerlendirmek istediler. Bu amaçla yürüttükleri yalan kampanyasının içyüzü, Burkert'in ölümüyle ilgili DDR adli tıp uzmanı profesörlerin ve Hamburg adli tıp enstitüsü başkanı Prof. Janssen'in ölüm nedeninin kalp krizi olduğunu kesin olarak kanıtlayan raporlarıyla büsbütün açığa çıktı. Strauss'un kampanyası bir balon gibi söndü, ancak olay sonucu hükümet politikasında ortaya çıkan bulanıklık, DDR Devlet Başkanı Honecker'in bugünlerde Federal Almanya'ya yapacağı ziyareti ertelemesine yol açtı.

● El Salvador'da

El Salvador'da halk savaşçısı gerillalar, son dönemde önemli başarılar kazandılar ve ABD askeri uzmanları tarafından eğitilmiş hükümet birliklerini büyük hezimete uğrattılar. Olaylar, cuntanın Savunma Bakanı General Guillermo Garçia'nın istifasına yol açtı. Öte yanda, bir yıldır El Salvador'da gerillalar tarafından kurtarılmış bölgelerin birinde yaşayan Amerikalı doktor Charles Clement San Francisco'da geçtiğimiz günlerde yaptığı açıklamada hükümet birliklerinin sivil halka karşı kimyasal silahlar, zehirli gaz bombaları kullandıklarını söyledi, diktatörlüğün askerlerinin çocuk, kadın, yaşlı herkesi öldürdüklerini anlattı.

● Yunanistan'da

28 Nisan'da Atina'da yapılan 100 bin kişilik bir gösteri ile Yunanistan'daki ABD üsleri protesto edildi. Aynı gün Selanik ve diğer şehirlerde de gösteriler yapıldı. Gösterilerde ABD üslerinin kaldırılması, Balkanlar'ın atom silahlarından arındırılmış bölge olması ve Papandreu hükümetinin bu konularda kararlı davranması istendi.

● Ortadoğu'da

18 Nisan günü Beyrut'un ABD Büyükelçiliği'ne yapılan ve 49 kişinin ölümüyle sonuçlanan bombalı saldırıyı İsrail'in tertiplediği üzerinde duruluyor. Suudi Arabistan ve Suriye, olaydan İsrail istihbarat örgütü Mossad'ı sorumlu tuttular. İsrail'in, Lübnan'da güvenliği Lübnan ordusunun sağlayabileceği konusuna darbe vurmak ve İsrail askerlerinin Lübnan'da kalmasını sağlamak istediği belirtildi.

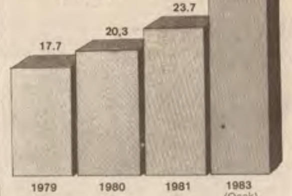

NATO ülkeleri komünist partilerinin ortak açıklaması

NATO ülkelerinin komünist partileri 28 Nisan günü kamuoyuna duyurdukları bir açıklama ile, 1983'ün Batı Avrupa'ya atom roketlerinin yerleştirildiği yıl olmamasını ve bu konudaki NATO kararının engellenmesini istediler. Ortak açıklamayı Danimarka, Almanya, Yunanistan, Kanada, Lüksemburg, Norveç, Türkiye ve Amerika komünist partileri imzaladılar. 1979'da NATO doruğunda roketlerin Avrupa'ya yerleştirilmesi konusunda karar alan ülkelerin partileri olarak, roketlerin yerleştirilmesinin engellenmesi yönünde özel bir sorumluluk duyduklarını belirttiler. Nükleer silahlanmanın durdurulmasını, atom silahlarından arındırılmış bölgeler oluşturulmasını, silahlanma yarışının önüne geçilmesini, Sovyetler Birliği ve Varşova Paktı ülkelerinin silahlanma yönündeki önerilerinin dikkate alınmasını istediler.

Kapitalizmde iki ekonomik bunalım arasındaki süre 5-6 yıla kadar indi

Kapitalist dünya savaş sonrasının en şiddetli bunalımını yaşıyor

OECD ülkelerindeki işsiz sayısı son dört yıl içinde yaklaşık iki kat artarak 33 milyon 458 bin kişiye yükseldi. Yalnız 1981 yılında 9 milyon 832 bin kişi işsizler ordusuna katıldı

Gelişmiş sanayi ülkelerinde toplam sanayi üretimi yüzde 4,2 geriledi. Bu konuda Kanada yüzde 11,2 ile başı çekiyor. Ikinci sırada yüzde 7,1 ile Hollanda var. Federal Almanya yüzde 4,7 ile üçüncü

1979'un ikinci yarısında ABD'de patlayan ve 1980 yılında bütün gelişmiş kapitalist ülkeleri saran ekonomik bunalım, Ikinci Dünya Savaşı'ndan sonra kapitalist dünyada görülen bunalımların en şiddetlisi olarak nitelendirilmektedir.

Çünkü, bu son bunalımın bütün göstergelerine ve sonuçlarına bakıldığında, savaştan sonraki hiçbir bunalımla karşılaştırılamayacak kadar derin ve büyük boyutlu olduğu görülmektedir.

Gelişmiş kapitalist ülkelerde üretim düşüyor

Ekonomik bunalım esas olarak, kapitalistlerin, çokuluslu tekellerin pazarlarının daralması ve sonuçta da üretim ve yatırım miktarlarının gerilemesinden kaynaklandı. Başlangıçta üretim, yatırım ve ulusal gelir artış hızları "sıfır" noktasına indi ve sonra, 1981 ve 1982 yıllarında da "sıfır altı" noktaya değin geriledi.

Nitekim, OECD'nin (Ekonomik Kalkınma ve Işbirliği Örgütü) Mart 1983 tarihinde yayınladığı rapora göre, 1982 yılında OECD ülkelerinin toplam sanayi üretimi, 1981'e oranla yüzde 4,2 dolayında geriledi. Aynı yıl içinde, Ortak Pazar ülkelerinin (AET) toplam sanayi üretimlerinde de yüzde 3,7 oranında gerileme gözlendi.

Gelişmiş kapitalist ülkelerde üretim miktarının gerilemesinde Kanada, Hollanda, Federal Almanya, Italya, ABD ve Fransa başı çekti. 1982 yılında toplam sanayi

Derinleşen ve yapısallaşan bunalımın faturası işçilere kesiliyor

da yüzde 7,1; Federal Almanya'da yüzde 4,7; Italya'da yüzde 5,4; ABD'de yüzde 3,2 ve Fransa'da da yüzde 3,1 oranında düştü.

OECD ülkelerinde işsiz sayısı

1979-1980 yıllarında gelişmiş kapitalist ülkelerde başlayan son ekonomik bunalımın derinleşmesiyle birlikte, OECD ülkelerinde işsizlik Ikinci Dünya Savaşı'ndan bu yana en büyük sayıya ulaştı. OECD'nin içinde bulunduğumuz yılın Mart ayında yayınladığı rapora göre, 1979-1983 dönemi içinde işsiz sayısı yaklaşık iki kat artarak 17 milyon 698 binden 33 milyon 458 bin kişiye yükseldi.

Geçtiğimiz yılın başından itibaren başta ABD, Federal Almanya, Ingiltere, Fransa ve Hollanda olmak üzere, bütün gelişmiş kapitalist ülkelerde ekonomik bunalım en şiddetli yılını geçirdi ve bu ülkelerde üretim, yatırım ve dışalım-dışsatım miktarlarında önemli gerilemeler gözlendi. Yatırımların durması, üretim ve dış ticaret miktarlarında görülen gerilemeler, son bir yıl içinde işsiz sayısının görülmemiş derecede artmasına neden oldu.

Nitekim, 1981 sonundan 1983 yılı başı-

Dış ticaretteki gerilemeler önemli bir göstergedir

Bunalımın bir başka önemli göstergesi de, gelişmiş kapitalist ülkelerin dış ticaretinde görülen gerilemedir. Nitekim, ekonomik bunalımla birlikte, 1981 yılında gelişmiş kapitalist ülkelerin dış ticaretindeki artışlar durdu ve 1982 yılında da, bu ülkelerin dışsatımları yüzde 11,8 ve dışalımları da yüzde 12,2 dolayında geriledi.

Aynı şekilde, 1982 yılında Ortak Pazar ülkelerinin (AET) dışsatımı yüzde 12,6 ve

Ekonomik bunalımın gelişmesiyle birlikte, gelişmiş kapitalist ülkelerin hemen tümünde gerçek (reel) ücretlerde düşüşler oldu. Sözgelimi, Federal Almanya'da gerçek işçi ücretleri 1980'de yüzde 0,5; 1981'de yüzde 1,5 ve 1982 yılında da yüzde 2,2 oranında geriledi.

Bunalımın boyutları büyüyor

Kapitalizmin ekonomik bunalımlarının özü aynı kalmakla birlikte, Ikinci Dünya Savaşı'ndan bu yana bazı özelliklerinde, göstergelerinde ve sonuçlarında çok önemli değişiklikler ortaya çıktı.

Kapitalizmin devresel bunalımları, eskiden yaklaşık 11-12 yılda bir tekrarlanırdı. Ikinci Büyük Savaş'tan sonraki dönemde, iki ekonomik bunalım arasındaki süre çok kısaldı ve 5-6 yılda bir tekrarlanır oldu. Günümüzde, kapitalizmin ekonomik bunalımları içiçe geçmeye, bunalımların birisi ortadan kalkmadan bir yenisi patlamaya başladı.

Şimdiki devresel ekonomik bunalımlar, eskiye oranla çok daha derin ve boyutları çok daha büyümüş olarak karşımıza çıkmaktadır.

Kapitalizmin klasik devresel bunalım dönemlerinde fiyatlar büyük oranda düşerdi. Oysa, kapitalizmin günümüzdeki bunalımlarında fiyatların düşmesi bir yana; yüksek fiyat artışları ve enflasyon bunalımın yeni bir öğesini oluşturuyor.

Geçmişte, kapitalizmin klasik bunalımlarının ardından yatırım, üretim ve ulusal gelir miktarlarında kısmen hızlı artışla-

da, Federal Almanya, İtalya, ABD ve Fransa başı çekti. 1982 yılında toplam sanayi üretimi Kanada'da yüzde 11,2; Hollanda'-

da yayınladığı rapora göre, 1979-1983 döneminde bu ülkelerdeki işsiz sayısı yakla-

artmasına neden oldu.

Nitekim, 1981 sonundan 1983 yılı başına kadar geçen çok kısa bir sürede, OECD ülkelerinde 9 milyon 832 bin kişi işini kaybetti ve bunlar, açık işsizler ordusuna katıldı. Şimdi gelişmiş kapitalist ülkelerde, ortalama her yüz kişiden yaklaşık 15'i işsiz bulunmaktadır.

Yaklaşık son bir yıllık dönemde, işsizliğin en çok arttığı ülkelerin başında, "kapitalizmin kaleleri" olarak anılan ABD, Federal Almanya, Ingiltere, Fransa ve Kanada gelmektedir.

Yalnızca bir yıl gibi kısa bir sürede, ABD'de 4 milyon 244 bin; Federal Almanya'da 1 milyon 215 bin; Kanada'da 700 bin; Fransa'da 400 bin ve Ingiltere'de 600 bin kişi açık işsizler ordusuna katıldı.

ülkelerinin (AET) dışsatımı yüzde 12,6 ve dışalım miktarı da yüzde 11,6 dolayında düştü. OECD'nin yaptığı açıklamaya göre, OECD ve AET ülkelerinde dışalım ve dışsatım miktarlarında, Ikinci Dünya Savaşı'ndan bu yana bu kadar büyük bir gerileme, ilk defa 1982 yılında ortaya çıktı.

Bunalımın öteki göstergeleri

Ekonomik bunalım sonucunda, pek çok küçük ve orta boy işletme iflas ederken, çokuluslu tekeller üretimlerini düşürdü ve milyonlarca emekçi işten atıldı.

Ekonomik bunalımın bütün kapitalist sistemi sarmasıyla birlikte, emperyalizmin finans sisteminde (banka-para ve kredi sistemi) Ikinci Dünya Savaşı'ndan sonra en büyük bunalım ortaya çıktı.

sal gelir miktarlarında kısmen hızlı artışların gerçekleştiği bir canlanma dönemi gelirdi. Günümüzde ise gelişmiş kapitalist ülkelerde böyle dönemler gözlenemiyor. Bunalımın olmadığı yıllarda bile, gelişmiş kapitalist ülkelerdeki büyüme hızı yüzde 2 ile 3'ün üstüne çıkartılamıyor.

Bütün bunlara bağlı olarak, kapitalizmin devresel bunalımları, günümüzde hemen bütün göstergeleriyle yapısal ve süregen bir özellik kazanmaya başladı. Sözgelimi, 1974-1975 ve 1979-1980 yıllarında ortaya çıkan son iki ekonomik bunalım arasındaki dönemde, bunalımın hemen hiç bir göstergesinde elle tutulur bir iyileşme görülmedi. Hele işsizlik gibi bunalımın bazı göstergeleri, iki bunalım arasında daha da arttı.

İşte kapitalizmin kaleleri!

ABD

Dünya kapitalist sistemini saran ekonomik bunalımın en şiddetli geçtiği ülkelerin başında ABD geliyor. ABD bugün, Ikinci Dünya Savaşı'ndan bu yana yaşadığı ekonomik bunalımların en büyüğü ile karşı karşıyadır.

- Bugün ABD'de 12 milyon 517 bin kişi işsizdir. Yani, ABD'de çalışmak isteyen her yüz kişiden 12'si iş bulamıyor.
- Son bir yıl içinde, ABD'de 4 milyon 244 bin kişi işsizler ordusuna katıldı.
- 1982 yılında, ABD'nin toplam sanayi üretimi yüzde 3,2 dolayında düştü.
- 1982 yılında, ABD'nin dışsatımı yüzde 11,4 ve dışalım miktarı da yüzde 4,6 geriledi.

Federal Almanya

Emperyalist-kapitalist sistemin Avrupa'daki temel direklerinden birincisini oluşturan Federal Almanya da, tarihinin en büyük bunalımlarından birisini yaşıyor.

- Bugün Federal Almanya'da işsiz sayısı 2 milyon 487 bine ulaşmış bulunuyor. Yani, Federal Almanya'da her yüz kişiden 11'i işsiz durumdadır.
- Son bir yıl içinde, Federal Almanya'da 1 milyon 215 bin kişi işsizler ordusuna katıldı.
- 1982 yılında, Federal Almanya'nın toplam sanayi üretimi yüzde 4,7 dolayında geriledi.
- 1982 yılında, Federal Almanya'nın dışalımı yüzde 2,1 ve dışsatım miktarı da binde üç oranında düştü.

Hollanda

- Bugün Hollanda'da, 776 bin kişi işsizdir. Yani, Hollanda'da çalışmak isteyen her yüz kişiden 17'si iş bulamıyor.
- Son bir yıl içinde, Hollanda'da açık işsizler ordusuna 391 bin kişi katıldı. Böylece Hollanda'da işsiz sayısı bir yılda iki kattan fazla artmış oldu.
- 1982 yılında, Hollanda'nın toplam sanayi üretimi yüzde 7,1 oranında geriledi.

1982 yılında, Hollanda'nın ulusal geliri yüzde 1,3 dolayında düştü.

Fransa

- Bugün Fransa'da 2 milyon 130 bin kişi işsizdir. Yani, Fransa'da çalışmak isteyen her yüz kişiden yaklaşık 11'i iş bulamıyor.
- Son bir yıl içinde, Fransa'da 347 bin kişi açık işsizler ordusuna katıldı.
- 1982 yılında, Fransa'nın toplam sanayi üretimi yüzde 3,1 oranında geriledi.
- 1982 yılında, Fransa'nın dış ticaret açığı bir yıl öncesine oranla yaklaşık iki kat arttı.

Belçika

- Bugün Belçika'da işsiz sayısı 497 bine yükselmiş bulunuyor. Yani, Belçika'da her yüz kişiden 18'i işsiz durumda.
- Belçika gelişmiş kapitalist ülkeler içinde işsizlik oranı açısından birinci sırada yer alıyor.
- Belçika'nın 1982 yılı sanayi üretimi, 1979 yılının da gerisine düşmüş bulunuyor.

Bunalım kalıcılaşıyor

Yaratılan maddi değerlerin (ulusal gelir) bölüşümünde sermaye sınıfına göre işçilerin, emekçilerin gelirlerinin payının sürekli gerilemesi kapitalist üretimin bir yasallığıdır. İşçi sınıfının, emekçilerin maaş ve ücretleri, ancak kendisinin ve ailesinin geçimini sağlayacak bir miktarla sınırlıdır.

Oysa kapitalistlerin, dev tekellerin kârları, onları lüks ve refah içinde yaşattıktan sonra, yiyip-içtiklerinin yüzlerce, binlerce katını oluşturan milyarlar her yıl kasalarına iner. Her yıl sürekli büyüyen bu kârlar, kapitalistleri daha çok üretmeye, daha çok satmaya ve daha çok kazanmaya yöneltir.

Ancak, bu eğilimin kapitalist üretimde belli bir sınırı, belli bir faturası vardır. Pratik olarak, kapitalistler üretimi her yıl büyük miktarlarda arttırabilirler; ama, ürettiklerini satamazlar. Çünkü, işçi sınıfının, emekçilerin gelirlerinin sermaye sınıfına göre sürekli gerilemesi ve zaman zaman gerçek ücretlerin yerinde sayması ve hatta düşmesi, pazarların daralmasına, kapitalistlerin mallarına olan talebin azalmasına neden olur.

Böylece, kapitalist toplumlarda belli aralıklarla üretim-tüketim dengesi bozulur. Tüketimin gerilemesi, pazarların daralması, üretim ve yatırım miktarlarının düşmesine neden olur. Üretim, yatırım ve ulusal gelir miktarlarının gerilemesiyle bunalım başlar ve ardından da, işsizlik, yoksulluk, iflaslar ve para-kredi sisteminin alt-üst olması gibi bunalımın öteki göstergeleri harekete geçer.

Kapitalizmin devresel bunalımlarının eskilere oranla çok şiddetlenmesi ve derinleşmesi,yapısallığa doğru yönelmesi, iki devre arasındaki sürenin çok kısalması ve ardarda gelen bunalımların içiçe geçmesinin nedenleri, şu ana noktalarda toplanabilir:

Birinci olarak, 1917'de Çarlık Rusyası'nda gerçekleştirilen Büyük Ekim Devrimi'yle birlikte, emperyalist-kapitalist sistemin "genel bunalımı" başlamış oldu. Ikinci Büyük Savaş'ın ardından, pekçok ülkede sosyalist devrimlerin gerçekleşmesi, dünya sosyalist sisteminin kurulması ve ulusal kurtuluş hareketlerinin gelişmesiyle kapitalizmin klasik sömürge sisteminin yıkılması "kapitalizmin genel bunalımını" derinleştiren faktörler oldu.

Bütün bunlar, emperyalist-kapitalist sistemin pazarlarını, sömürü ve soygun alanlarının daralması anlamına geliyor. Böylece, kapitalizmin genel bunalımının derinleşmesi dolaysız olarak kapitalizmin devresel bunalımlarını etkiledi, onu şiddetlendirdi ve bunalımın özelliklerinde önemli değişiklikler ortaya çıkmasına neden oldu.

Ikinci olarak, Ikinci Büyük Savaş'tan sonra tekelleşmenin görülmemiş derecede artması, kapitalist toplumlarda yaratılan maddi değerlerin çok daha büyük miktarının çok küçük bir azınlığın (dev tekellerin) elinde toplanmasını ve toplumun büyük bir kesiminin görece yoksullaşması sonucunu doğurdu. Bu olgu da, kapitalizmin devresel bunalımlarında görülen değişmelerin nedenlerinden birisini oluşturdu.

Devresel bunalımın kaynaklandığı üretim gerilemesi, kapitalizmde ardarda yıllar boyu sürüp gitmez. Bunalımın derinliğine ve şiddetine göre, belli bir noktadan sonra üretim artışları yeniden başlar.Ancak, kapitalizmde hiçbir araç bu sorunu temelli çözmeye yetmez. Belli zaman aralıklarıyla üretim gerilemeleri, sürekli tekrarlanır durur.

Ayrıca, eskilerden çok farklı olarak, "kapitalizmin genel bunalımının" derinleşmesi nedeniyle, kapitalizmin devresel bunalımlarının ardından ciddi sayılabilecek üretim artış hızları gerçekleştirilemiyor. Devresel bunalımın ardından, bunalımın bazı ögelerinde kısmi iyileşmeler gözlense bile, bazı göstergeleri ortadan kaldırılamıyor.

Şimdi, en iyimser burjuva iktisatçıları bile kapitalist ülkelerin bugünkü bunalımdan ne zaman çıkabileceği konusunda bir tahminde bulunamıyorlar. 1974-75 bunalımından bugüne kadarki gelişmeler şunu gösteriyor:Gelişmiş kapitalist ülkeler bir daha 1960'lı yıllardaki kalkınma hızlarına, üretim artışı hızlarına ulaşamayacaklardır. Bu nedenle de ekonomilerinde geçici ve kısmi iyileşmeler görülse bile, bu ülkelerdeki işsizliğin ciddi boyutlarda azalması mümkün olmayacaktır.

Önde gelen 20 holdingin ilk 8'i aslan payını alıyor

Ekonominin köprü başları tekellerin elinde

Türkiye ekonomisinde, 1960'lı yıllarda başlayan tekelleşme olgusu, 1970'li yılların ortasından sonra ekonomik bunalımla birlikte giderek hızlandı ve bir avuç tekel, ekonominin köprübaşlarını ele geçirdi. Nitekim, tekelleşme ile ilgili olarak yapılan araştırmalar ve bu konuda yayınlanan istatistikler, tekelleşme olgusunun büyük boyutlara ulaştığını göstermektedir.

Türkiye imalat sanayiinde 97 alt sektör (işkolu) vardır. Toplam 97 işkolunun 16'sının her birinde, en büyük üç işletme toplam üretim ve istihdamın yüzde 75-100'ünü elinde bulundurmaktadır.

Aynı biçimde, 97 işkolunun 24'ünün her birinde ise en büyük üç işletme, üretimin ve istihdamın yüzde 50-74'ünü kontrol etmektedir.

97 işkolunun 45'inin her birinde ise en büyük üç işletme,üretim ve istihdamın yüzde 25-50'sini kontrol etmektedir.

Bu verilerden şu sonuç çıkıyor: Her işkolunda üç büyük tekel, üretim ve çalışanlar sayısı açısından (istihdam açısından), toplam 97 işkolunun 40'ında kesin, 45'inde de önemli bir egemenliğe ve denetime sahiptir

Istanbul Sanayi Odası'nın her yıl yayınladığı en büyük sanayi kuruluşlarına ait istatistikler, 1970-1980 yılları arasında tekelleşmenin çok hızlı bir biçimde geliştiğini göstermektedir. Nitekim ilgili verilere göre, en büyük 100 sanayi kuruluşunun, toplam imalat sanayi üretimi içindeki payı yüzde 17 dolayında iken bu büyüklük, 1975'te yüzde 24'e ve 1980 yılına gelindiğinde de, yüzde 36'ya yükseldi.

Dahası var: İstanbul Sanayi Odası'nın yayınladığı 500 büyük işyeri incelendiğinde ve önde gelen yirmi dolayındaki holdingin sekizi (Koç Holding, Sabancı Holding, Çukurova Holding, Yapı ve Kredi Bankası, Türkiye Iş Bankası, Yaşar Holding, Eczacıbaşı Holding ve Transtürk Holding) ele alındığında, şöyle bir durum ortaya çıkmaktadır:

1975 yılının 100 büyük işyeri listesindeki 79 özel sanayi kuruluşundan 29 tanesinin bu holdinglere ait olduğu görülmektedir. Ilgili 29 işletme 1975 yılında, Türkiye'nin en büyük 79 sanayi kuruluşunun üretim açısından yüzde 46'sını ve istihdam açısından da yüzde 40'ını elinde bulundurmaktadır.

1980 yılında ise sözünü ettiğimiz bu sekiz büyük sermaye grubunun daha da öne geçtiği ve iyice tırmandığı gözleniyor. Nitekim, 1975 yılında en büyük 79 işyerinde bu holdinglerin sahip olduğu işletme sayısı 29 iken, 1980 yılında 42'ye yükseldi. Bu büyük sermaye grubu, 1975 yılında Türkiye'nin en büyük 79 sanayi kuruluşunun üretim açısından yüzde 46'sına egemen iken, 1980 yılında bu büyüklük yüzde 61'e tırmandı.

Ve dahası var: 1980 yılı verilerine göre, Türkiye'nin en büyük 500 işyerinden 102'sinin yukarıda sözü edilen sekiz büyük holdinge ait olduğu görülmektedir. Bu 500 iş-

Büyük holdingler özel bankaların tümünü ele geçirdi

● En büyük devlet bankası olan Ziraat Bankası da pek çok büyük holdingin ortağı

1970'li yılların başından itibaren hızlı tekelleşmenin yanında, büyük holdinglerin özel bankaları ele geçirme mücadelesi de hız kazandı. Cuntanın iktidara el koymasından bu yana geçen yaklaşık iki yıl dokuz aylık dönemde, bütün özel bankalar büyük holdingler tarafından ele geçirildi.

Büyük holdinglerin birlikte ya da tek başına sahip oldukları bankalar şunlardır:

●**Koç Holding** - Garanti Bankası
●**Sabancı Holding** - Akbank
●**Çukurova Holding** – Pamukbank, Yapı ve Kredi Bankası, Uluslararası Ticaret Bankası
●**Transtürk Holding - Eczacıbaşı Holding** - Yapı ve Kredi Bankası
●**Kozanoğlu-Çavuşoğlu** – Hisarbank, Ortadoğu Iktisat Bankası
●Iş Bankası, T.Şişe Cam - **Koç Holding - Enka Holding**
●**Has Holding** - Istanbul Bankası
●**Ercan Holding** - Türk Ticaret Bankası

sanayi sermayesinin içiçe geçmesinin ya da kaynaşmasının yalnızca bir yanını; bir veya birden fazla holdingin mülkiyetinin yarısından daha çoğunu ellerinde tuttukları bankaları göstermektedir. Oysa, sanayi sermayesiyle banka sermayesinin içiçe geçmesinin iki değişik biçimi daha var.

1- Devlet bankaları, son yıllarda büyük holdinglere ait şirketlere ortak olmaya başladı. Bugün en büyük devlet bankası olan Ziraat Bankası, başta Koç, Sabancı ve Çukurova Holding gibi sivriler olmak üzere, büyük holdinglerin pek çok işletmesinin ortağı durumundadır. Söz gelimi, Z.Bankası Koç Holding'e ait T.Traktör ve Ziraat Makineleri A.Ş., Istanbul Demir Çelik Sanayi A.Ş.; Türk Otomotiv Endüstrileri A.Ş; Migros Türk Ticaret A.Ş ve benzeri işletmelerin ortağıdır.

2- Başlıbaşına bir sermaye grubu olan ve 50'den fazla şirketi kontrolünde tutan Iş Bankası da, en büyük holdinglere ait bir çok işletmenin ortağı durumundadır. Büyük holdingler, sahip oldukları işletmelerin bir bölümüne devlet

Tüm işkollarında tekelci sermaye kesin egemenlik kurdu

"24 Ocak Kararları"nın uygulamaya konulmasından ve özellikle de 12 Eylül devirmesinden sonra, tekelleşme ve büyük tekellerin daha küçükleri ele geçirme süreçleri hız kazandı. Banka sahibi 20 dolayındaki en büyük holding, son üç yıllık dönemde legal-illegal her yola başvurarak ve gücünün yetmediği yerde yanına devlet gücünü de alarak, 79 büyük şirket ve 7 bankayı ele geçirdi.

Böylece, en büyük 20 holdingin elindeki şirket sayısı, 1980-1983 döneminde 582'ye yükselmiş oldu. Şirket sayısı açısından, Koç Holding 87 şirketle birinci, Enka Holding 41 şirketle ikinci, Sabancı Holding ve Çukurova Holding 40'ar şirketle üçüncü ve dördüncü sırada yer alıyor.

Holdinglerin elindeki şirket sayıları

1. Koç Holding	**87**	**11. T. Şişe Cam**	**22**
2. Enka Holding	**41**	**12. Eczacıbaşı Holding**	**21**
3. Sabancı Holding	**40**	**13. Cankurtaran Holding**	**21**
4. Çukurova Holding	**40**	**14. Işıklar Holding**	**21**
5. Kozanoğlu-Çavuşoğlu	**38**	**15. Okumuş Holding**	**20**
6. Demirören Grubu	**32**	**16. Tekfen Holding**	**19**
7. Transtürk Holding	**32**	**17. Alarko Holding**	**18**
8. Yaşar Holding	**30**	**18. Simtel Holding**	**17**
9. Anadolu End. Holding	**30**	**19. Kale Grubu**	**17**
10. Ercanlar Holding	**22**	**20. Profilo Holding**	**12**

TOPLAM: 582

Not: Yukarıdaki 20 büyük holdingin yüzde 50'den daha düşük payla ortak oldukları şirketler ile sahip bulundukları bankalar, yukarıdaki sayıların içinde yer almamaktadır.

ÖZLEM ÖZGÜR **Gündem**

Yeni bir yapılanmaya doğru

1970'li yılların başında, Türkiye kapitalizminin temel özelliklerinden ikisi, açık seçik bir görünüm kazanmıştı: Ba-

Bankası

●Yaşar Holding - Tütüncüler Bankası

●Sürmeneler Grubu - Bağbank

●Türkiye Sınai Kalkınma Bankası - Büyük holdinglerin tümü

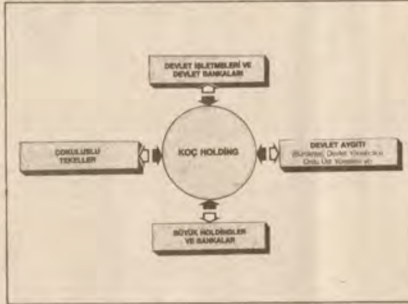
Bu veriler, banka sermayesiyle

işletmelerin bir bölümüne devlet bankalarını ve Iş Bankası'nı ortak etmek ve bunların yönetim kurullarına kendi adamlarını getirmek suretiyle, bu bankalara ait kredilerin önemli bir bölümünün kendilerine akmasını sağlamış oldular.

sinin yukarıda sözü edilen sekiz büyük holdinge ait olduğu görülmektedir. Bu 500 işletmenin 421'i özel sektör kuruluşlarıdır. Ilgili sekiz büyük holdinge ait olan 102 işletmenin, 421 özel işletmenin üretim büyüklüğü açısından yüzde 44'ünü ve istihdam açısından da yüzde 40'ını kontrol ettikleri gözlenmektedir.

Türkiye'de tekelci örgütlenme modelinin aynası: Koç Holding

● **Koç Holding, Türkiye'yi emperyalizme bağımlı kılan yöntem ve araçların iyi bir örneği**

Koç Holding'in örgüt yapısını bilmek, birkaç nedenle önemlidir. Birincisi, tekelci sermayenin Sabancı ve Çukurova Holding ile birlikte en büyüklerinden birisi olan Koç Holding'in örgüt yapısı, Türkiye'de tekelci sermayenin örgütlenme biçiminin aynasıdır.

Ikincisi, Koç Holding'in örgütlenme biçimi, Türkiye'yi emperyalizme bağımlı kılmanın ekonomik yöntem ve araçlarının ve emperyalizmle "işbirlikçi"liğin en somut örneğini göstermektedir.

Üçüncüsü, Koç Holding'in örgüt yapısı 1970'li yıllardan itibaren Türkiye'de gelişmeye başlayan Tekelci Devlet Kapitalizmi (TDK, devletin ve tekellerin ekonomik-politik gücünün kaynaşması) sürecinin de, en açık örneğini vermektedir.

Bugün Koç Holding, herbiri sanayi, ticaret, hizmet ve sigortacılık sektörlerinde tekel olan ve sermayesinin yüzde 50'sinden daha çoğuna sahip olduğu 87 işletmenin mülkiyetini elinde tutmaktadır. Anonim Şirket (A.Ş.) biçiminde örgütlenmiş bulunan bu işletmelerin bütünü Koç Holding'in ana yapısını teşkil etmektedir.

Koç Holding'in örgüt yapısının ikinci özelliği, onun çokuluslu tekellerle olan ortaklık ilişkilerinde somutlanmaktadır. Koç Holding'in çokuluslu tekellerle olan ilişkileri üç değişik biçimde karşımıza çıkmaktadır. Birincisi, çokuluslu tekellerin Koç Holding'in sahip olduğu firmalara dolaysız bir biçimde ortak olarak katılmalarıdır. Nitekim bugün, çokuluslu tekellerin en önünde yer alan General Elektrik, Ford, Fiat, Mobil ve Siemens gibi pekçokları, Koç Holding'in ortağı durumundadır.

Ikincisi, bugün Koç Holding'in Türkiye ekonomisinin en ağırlıklı kesimlerini oluşturan kimya, madeni eşya, makina imalat, elektrik ve elektronik, otomotiv sanayi gibi endüstri kollarında yer alan ve her biri tekel olan işletmelerin hemen hepsi Lisans, Patent ve benzeri anlaşmalarla çokuluslu tekellere "girdi" (montaj malzemesi, hammadde, aramalı ve teknoloji) yoluyla bağlanmış bulunmaktadır.

Üçüncü olarak, Koç Holding'in çokuluslu tekellerle içiçe geçişinin bir başka biçimi de, Koç Topluluğu içinde yer alan kuruluşların belli bir bölümünün, belli pay oranlarıyla çokuluslu tekellerin Türkiye'deki şubelerine ortak bulunmasıdır.

Koç Holding'in örgüt yapısının bir başka özelliğini de, onun devlet sektörüyle girıştiği içli dışlı ortaklıklar, birleşmeler oluşturmaktadır. Ilk olarak, son yıllarda, bazı önemli devlet işletmeleri (banka, sanayi kuruluşu, dağıtım örgütü v.b. gibi) Koç Topluluğuna ait işletmelere ortak olmaya başlamışlardır. Sözgelimi bugün, Makina Kimya Endüstrisi, Türkiye Şeker Fabrikaları, Devlet Malzeme Ofisi, Türkiye Zirai Donatım Kurumu, Türkiye Ziraat Bankası ve Etibank, Koç Holding'e ortak olan devlet işletmelerinden bazılarıdır.

Yine son yıllarda gelişen "ilginç" bir olgu da, Koç Holding'e ait işletmelerin, ekonominin değişik kesimlerinde ağırlığı olan devlet kuruluşlarına belli paylarla ortak olarak katılmalarıdır.

Ayrıca Koç Topluluğu, kimi zaman sarmaş dolaş olduğu, kimi zaman da sert çatışmalara girdiği öteki tekellerle de içli dışlı ilişkiler içindedir. Sözgelimi, Koç Topluluğunun ortakları arasında Sabancı Holding'den Eczacı'ya, Iş Bankası'ndan Profilo'ya, Enka Holding'den Sınai Kalkınma Bankasına kadar hemen herkesi, tüm aşina yüzleri görmek mümkün oluyor.

1970 ... lerinden ikisi, açık seçik bir görünüm kazanmıştı: Bağımlı ve tekelci bir yapı...

1970-1980 arasında, daha da hızlı tekelleşme ve emperyalizme bağımlılığın pekişmesi olguları yanında, altı ısrarla çizilmesi gereken bazı önemli süreçler yaşandı. Hızlı tekelleşmeyle birlikte, sanayi sermayesiyle banka sermayesinin içiçe geçmesi, kaynaşma süreci de atbaşı gitti. Böylece, 1970'lerin sonunda, burjuvazinin en gerici kesimi, bir avuç finans-kapital çetesi öne çıkmaya, ekonominin kumanda kulelerine tırmanmaya başladı.

Bu gelişmelerin hemen ardından, tekelci devlet kapitalizmine (TDK) tırmanma süreçleri geldi. Böylece devletin ekonomik-politik gücüyle tekellerin gücü içiçe geçmeye başlıyor, "kutsal ittifak"ın temelleri atılıyordu.

1979 yılının sonları görünürken, Türkiye kapitalizmi iki nedenle tarihinin en zorlu anlarını yaşıyor; onun bütün mekanizmaları tıkanıyor ve "sistem" nefes almakta güçlük çekiyordu. Birinci neden, derin ekonomik bunalımdı...Ikinci neden, tekelleşme, finans-kapital ve TDK'ya tırmanma süreçlerinin önüne dikilen engeller ve güçlü direnç noktalarıydı...

Bütün bunlar, ister istemez politik arenaya yansıyor, kriz, politik yapıyı da sarsmaya başlıyordu.

Sonuçta, "çözüm" yolu bulundu. Emperyalizmin ve yerli işbirlikçilerin önüne dikilen engelleri temizleyecek formül, 12 Eylül devirmesiyle hayata geçirildi. Ve cunta, sosyal, siyasal ve ekonomik alanları kapsayan ve yeni bir "yapılanmayı" öngören bir programla yola çıktı. Bu program, bugüne değin, en küçük bir geri adım atmaksızın bir bir uygulandı.

Önce bunalımın yükü süngü zoruyla yığınların sırtına yüklendi... Demokrasi ve barış güçleri, anti-emperyalist ve anti-tekel hareket bastırıldı...Ardından emperyalizm ve işbirlikçi tekelci sermayenin çıkarına, burjuvazinin krizi çözüldü...Hem politik ve hem de ekonomik anlamda...Tekelleşme, finans-kapital ve TDK sürecinin önündeki öznel engeller temizlendi. Emperyalist finans odaklarıyla, Pentagon'la, NATO'cularla, çokuluslu tekellerle içli-dışlı bir avuç holdingçi çete iyice tırmandırıldı.

Evet, cunta bütün bunları "başardı". Ama o, bir şeyi başaramadı ve başaramayacak. Ekonomik bunalımı çözme, Türkiye kapitalizmini ve Türkiye ekonomisini sağlam bir yapıya kavuşturma isteği cuntanın da, ekonominin köprübaşlarını tutanların da kursağında kalacak. Çünkü Türkiye ekonomisinin yapısal özellikleri böyle bir çözüme elvermez.

Türkiye kapitalizminin hastalıklı yapısı, bunalımı kalıcı kılan yanı her şeyden önce onun emperyalizme bağımlılığından, çarpık sanayileşme modelinden, kapitalist yoldan "kalkınma" mantığının çağımızdaki "olumsuzluk"undan kaynaklanıyor. Onun bütün hastalıkları, krizin kalıcılığı, Türkiye ekonomisinin köprübaşlarını tutan iç ve dış gericiliğin sınıfsal özünden ileri geliyor.

Tüm bunlar, Türkiye kapitalizminde, göreli burjuva demokrasisine bile "olanak tanımayan" nesnel "veriler"; ya da, iç ve dış gericiliğin "öznel" istekleri oluyor. Işte bu nedenle, şimdi iç ve dış gericilik, cunta eliyle yeni bir "yapılanma"nın; devlet aygıtından eğitime ve toplumun tüm kurumlarına değin uzanan yeni bir örgütlenmenin son tuğlalarını örüyor.

Ancak, en küçük bir burjuva demokrasisine bile tahammülü olmayan bu yeni yapılanmanın, getirilmek istenen bu yeni politik üstyapının temelleri çürüktür, altyapısı dayanıksızdır. Kukla bir parlamento ile "demokrasi" kılıfına sokulmak istenen diktatörlüğün, bu yeni yapılanmanın içine Türkiye toplumu sığmaz, sığdırılamaz.

Duisburg'da toplanan "Türkei Tribunal"de cuntanın suçları ortaya döküldü

Alman demokratları cuntayı yargıladı

- **Cuntayı yargılayan jüri, Federal Almanya'daki ilerici ve demokrat güçlerin siyasal yelpazesini geniş biçimde temsil ediyor. SPD, Die Grüne ve DKP de jüride yer aldı**
- **Türkiye Demokratları ile Dayanışma Girişimi tarafından düzenlenen "Yargılama"da Alman ilerici ve demokratlarının bugüne dek gözlenmemiş bir katılımına tanık olundu**

23 Nisan 1983 günü Duisburg'da saygın Alman demokratlarından oluşan bir jüri Türkiye cuntasının suçlarını ve ona omuz veren Kohl hükümetini yargıladı. 42 yerli ve yabancı örgütün temsilcileri, yazarlar, din adamları ve gazetecilerden oluşan 700 kadar izleyicinin tıklım tıklım doldurduğu *Türkei Tribunal* adı verilen yargılamada savcılığı Federal Almanya Demokratik Hukukçular Birliği adına Avukat Dr. Rolf Geffken yaptı. Duruşma yargıcı olarak Türkiyeli Demokratlarla Dayanışma Girişimi Merkezi Çalışma Grubu Koordinatörü *Horst Martin* görev aldı. Jüri ise şu kişilerden oluştu: IG-Druck und Papier Sendikası Merkez Yönetim Kurulu üyesi *Ingo Lehmann*, Eğitim ve Bilim İşçileri Sendikası (GEW) Köln Örgütü Başkanı *Reinhard Hocker*, Alman Genç Demokratlar Örgütü'nden *Marion Rossboden*, Sosyalist Alman Gençliği (Die Falken) adına Genel Yönetim Kurulu üyesi *Werner Ney*, Die Grüne (Yeşiller) adına Kuzey Ren Westfalya Eyalet Yürütme Kurulu üyesi *Jürgen Groth*, Alman Barış Komitesi (DFG/VK) adına Genel Başkan *Klaus Mannhardt*, Alman Komünist Partisi (DKP) Genel Yönetim Kurulu ve Prezidyum üyesi *Karl-Heinz Schröder*, Demokratik Kadınlar Girişimi (DFI) adına *Ingeborg Barnikol-Demirok*, Anti-faşistler Birliği (VVN) adına *Willi Heinzke*, SPD adına Sosyal Demokrat Hukukçular Çalışma Grubu üyesi *Charlotte Nies-Bache*.

Savcı, yargıç ve on kişilik jüri Türkiye cuntasını yargılıyor

Duruşma yargıç Horst Martin'in bir açış konuşmasıyla başladı. Daha sonra savcılık görevini üstlenen Dr. Rolf Geffken iddianamesini okudu. Iddianamede sanıklar şöyle tanımlanmıştı: *General* ("Cumhurbaşkanı") *Evren yönetimindeki askeri cunta, Ankara/Türkiye ve Federal Başbakan Helmut Kohl yönetimindeki Federal Almanya hükümeti, Bonn/Federal Almanya.*

Okunması bir saat kadar süren iddianamede savcı Dr. Geffken, cuntayı esas olarak halk üzerinde politik terör uygulamak, ağır hapis cezaları vermek, ölüm cezasını işletmek, Kürt ulusuna ulusal baskı yapmak ve tüm olarak Türkiye halkına ihanet etmekle suçladı. Öteki sanık Federal Almanya hükümeti ise cuntaya dolaylı ya da dolaysız askeri, ekonomik, ideolojik ve politik destek vermekle suçlanıyor ve cuntanın suçlarına ortak olduğu ileri sürülüyordu. Çeşitli kanıtlarla içeriği açıklanmış olan iddianame cuntanın bu suçlarından dolayı yargılanması istemi ile son buldu.

Iddianamede öne sürülen suçlamaların kanıtları olarak savcı tarafından jürinin önüne tanıklar çıkarılmaya başladı.

Ilk tanık, Ankara TKP davasında Ayfer Güçlü, Sabahattin Şen ve Kemal Gürler adlı sanıkların avukatlığını yapan Avukat *Gülnürol Erol*'du. Bayan Avukat Erol'un banda alınmış olan sesi jüri ve izleyiciler tarafından etkileyici bir sessizlik içinde dikkatle dinlendi.

Onu, adı güvenlik nedeniyle açıklanmayan ve Federal Almanya'da işçi olarak çalışmakta olan bir kadın emekçinin, bir perdenin arkasından yaptığı tanıklık izledi. Bu tanık Türkiye'ye izne gittiğinde bizzat tanık olduğu cuntanın bir cinayetini ayrıntılı olarak aktardı.

Üçüncü tanık, 12 Eylül öncesindeki Çorum olayları sırasında kocası ülkeyi terketmek zorunda kalan Aysel Özcan adlı bir emekçi kadındı. Daha sonra Bank-Sen Genel Başkan Danışmanı Sıtkı Coşkun, gazetemizin ikinci sayısında da yer alan Mustafa Hayrullahoğlu'nun polis tarafından öldürülmesi konusunu Tribunal jürisinin önüne getirdi. Coşkun'un ayrıntılı bilgiler içeren tanıklığını, Maden-Iş Genel Başkan vekili Murat Tokmak'ın tanıklığı izledi. Tokmak, tutuklanmaktan yurt dışına çıkarak kurtulan ilericilerin ailelerinin, çocuklarının cunta tarafından rehin alınışına somut örnekler verdi. Son tanık ise Kürt yurtseveri Avukat Şerafettin Kaya idi. Kaya, Kürdistan'daki özel baskıyı ve Diyarbakır hapisanesindeki işkenceleri anlattı.

Belgelerin incelenmesi ve tanıkların dinlenmesinden sonra savcılık görevini üstlenen Avukat Dr. Rolf Geffken, Türkçe hukuk dilinde *"esas hakkında mütalaa"* diye adlandırılan bir genel değerlendirme yaptı. Geffken belgeler ve tanıklıklar ışığında cuntanın insanların yaşama hakkını, işkence yapma yasağını ve kişi özgürlüğünü ayaklar altına aldığının somutlanmış ve kanıtlanmış olduğunu belirtti. Savcı Dr. Geffken sözlerini şöyle bitirdi:

"Bu iddialarımızın tümü burada dile getirildi. Biz sadece toparlıyoruz. Bu konuda gerek jüri üyelerinin gerekse izleyicilerin özgürce karar vereceklerine de inanıyoruz. Almanların bir atasözü vardır, 'Yargıcın olmadığı yerde yasa da olmaz' *diye. Bizler burada kuşkusuz yargıçlar değiliz. Burada Türkiye cuntasını yargılamamızın nedeni sadece cuntanın uygulamalarına, insanlık dışı tutumuna karşı bir adım atmak, demokrasi güçlerine gerek Türkiye'de, gerek Federal Almanya'da bir kan, bir güç vermek amacıylaydı..."*

Savcının son sözünü söylemesinden sonra oturuma kısa bir ara verildi ve jüri üyeleri karar için toplandılar.

Ara bittikten sonra jüri yeniden salondaki yerini aldı ve her jüri üyesi tek tek yargısını açıkladı.

Tribünal sona erdiği zaman 700'ü aşkın ilerici demokrat için Türkiye cuntasının suç-

İzlenim

Cunta sanık iskemlesinde

Atakan Yorulmaz

Günlerden 23 Nisan 1983. 12 Eylül'de darbeci generaller tarafından zorbaca dağıtılan Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin kuruluşunun 53. yıldönümü.

Böyle bir günde Federal Almanya'da, işçi yatağı Ruhr bölgesinin göbeğindeki Duisburg'da bir konferans salonunda Almanı, Türkü, Kürdü 700 kişi toplanmış. Mannesmann ve Thyssen tekellerinin dev fabrikalarının bacalarının dumanıyla kararmış bu Ruhr kentinde yol sor-

...ve jürinin

Ingo Lehmann

IG Druck und Papier Sendikası Merkez Yönet

Bence Federal Almanya'daki sendikalar ve send gerçekleri daha ciddi biçimde değerlendirmek zoru yapılanlar yeterli değildir. DGB yönetiminin DIS masını yersiz buluyorum. DGB maddi ve mane da ABD ve Nikaragua konusunda yapılıyor da Türki rıca Avrupa Sendikalar Birliği Türkiye'ye bir deleg

Charlotte Nies- Mache

SPD/ Sosyal Demokrat Hukukçı lar Çalışma C

Tanıkların sözleri beni sarstı. Bugüne dek Türkiy dahil çok duyup okudum. Ama gene de devlet terör etmiyordum. Ben Türkiye yönetimini suçlu görüyorum ha sert olacağım. Kohl'a bir itirazım var. Türkiye' halktan bilerek gizliyor ya da üstünü örtmeye çalışıy ve politik yönden destekliyor. Devlet terörünün bi kullanması gerektiği halde bunun tam da tersini yap

Willi Heinzke

Anti-faşistler Birliği/ VVN

SS'lerin elinde ve Gestapo zindanlarında b

Beş tanık, beş insanlık suçu

Gülnurol Erol

du. Değişik köylerde, evlerde kalıyor, yakalanmıyordu. 1982 Mart ayında MIT görevlileri gene geldi. Mehmet Ceren'i bula-

lunmalarını önerdim. Başvurdular. Emniyet görevlileri sonucu almak için 15 gün sonra gelmelerini söylediler. 15 gün sonra

fabrikalarının bacalarının dumanıyla kararmış bu Ruhr kentinde yol sorduğumuz bir yaşlı Alman, karısına dönüp mırıldanıyor:

-Yine Türkiye ile ilgili bir şey var herhalde...

Bunu bilmesi doğal. Üstünde koskoca harflerle *"Türkei Tribunal"* yazılı tanklı, askerli afişler bir haftadır kentin sokaklarını süslüyor.

"Tribunal" mahkemenin Almancasıymış. Yani mahkemeye gidiyoruz. Ama her zaman alıştığımız gibi sanık iskemlesine oturmayacağız bu kez. Türkiye'nin 47 milyonluk halkına üç yıldır kan kusturan kanlı cuntayı yargılamaya gidiyoruz. 23 Nisan günü. Ulusal Egemenlik Bayramı'nda...

Salonun girişinde yerli ve yabancı demokratik kuruluşlar sergiler açmışlar. Kitaplar, afişler, rozetler, broşürler, belgeler. Herkeste elle tutulur bir canlılık. Kapılar açılıyor. İçeri girerken elini cebine atan, giriş kapısına konmuş kocaman bir tasın içine Türkiye'deki politik tutukluların yakınlarına bağış yapıyor.

Salona girdik. Cunta sanık iskemlesinde...

Konuklar yerlerini alırken yargıç, savcı ve jüri üyelerinden oluşan mahkeme kurulu da kürsüye yerleşiyorlar. Yargıç Horst Martin duruşmayı açıyor. Salonda çıt yok. Sonra savcı alıyor sözü. Kanıtlar, kanıtlar, kanıtlar...

Cunta sanık iskemlesinde...

Sonra tanıklar geliyor. Banttan bir ses. Etkili, kısık ama kararlı. Yurtsever bir avukat Ankara'dan sesleniyor. Gülnural Erol, müvekkillerine yapılan işkenceyi anlatıyor. Dal gibi bir genç kızın, Ayfer Güçlü'nün gördüğü işkencenin dehşeti tüm salonu sarıyor.

Bant susuyor. Salonda çıt yok. Jüri üyesi bir Alman kadın *"olamaz"* dercesine başını önüne eğmiş. Düşünüyor.

Öteki tanıklar. Cuntanın cinayetleri, işkencesi, hukuku rezilce çiğneyişi bir bir dökülüyor ortaya. Bir kez daha, bir kez daha...

Cunta sanık iskemlesindeydi. Cunta mahkum oldu. Karar açık ve kısa: *Türkiye'de Kenan Evren cuntası ve onun baş destekçilerinden Kohl yönetimindeki Federal hükümet suçludurlar...*

Gülnürol Erol

Avukat Gülnürol Erol'un banttan dinlenen ve kendi sesiyle anlattığı işkence olayında savunmasını üstlendiği, TKP Ankara Davası sanıklarından Ayfer Güçlü'ye yapılan işkence anlatılıyor:

"...Ayfer'in gözleri açıldığında yanındaki kadınlardan biri daha önceden işkenceden çıkmıştı. Islak giysiler içinde inliyordu. Üstü kan damlalarıyla dolu beton zeminli hücredelerdi. Karşılaştığı ilk görüntü bu. Çığlıklar, sürekli çığlıklar duyuluyor. Tutuklular bu sesleri 'inilti, bağırtı' olarak tanımlıyorlar. Çığlık bunlar. İşkence gören insanların çığlıkları. Ayfer Güçlü de geçti bu işkenceden. Yakalandıktan ve DAL grubu denen işkenceciler timine teslim edildikten sonra, onu çırılçıplak soydular. Sonra yere yatırıldı ve üstüne soğuk su döküldü. Ayakları falaka sopasına geçirildi. Ellerini çaprazlamasına bağlayıp yukarı, tavana astılar genç kızı. Sonra döndürerek soğuk su ile ıslatmaya başladılar. Durmaksızın adlar soruluyordu. Örgüt bağı soruluyor, örgüt üyelerinin kaldıkları evler soruluyordu. Sonra neden barışı savunduğu, 141-142'nin kalkmasını neden istediği, niçin özgürlük istediği... Genel-Der'e neden girdiği...Özellikle sorulan adlar için 'bilmiyorum' yanıtı verdiğinde indirilip yere yatırılıyor. Bildiğimiz otomobil lastiğine ayakları geçirilip falaka sopası ile kıyasıya dövüldü genç kız. Sonra 'kız olup olmadığını muayene etmeli' diyerek başına bir kaç işkenceci dikildi. Genç kızın gözleri bağlı. Bunların kimler olduğunu bilemiyor. Karşı koymak istiyor. Tekmeler, yumruklar iniyor bedeninin her yerine. 'Elektrik verelim, elektrikli cop sokalım bacaklarının arasına' gibi konuşmalar duyuluyor. Sonra tekrar falakaya...Ayfer Güçlü, soyadı gibi güçlü, sağlam bir yapıya sahip. Direniyor. Direndikçe yeniden işkenceye alınıyor. Günlerce...Günlerce... Ta ki zaman kavramını bütünüyle yitirinceye kadar...Bütünüyle..."

Bir kadın emekçi

Adı güvenlik gerekçesiyle açıklanmayan ve Federal Almanya'da çalışan bir emekçi kadın, Tribunal'de bir perdenin ardında tanıklık yaptı. İzne gittiğinde tanık olduğu bir cinayeti anlatıyor:

"1980'de izne gittiğimde Mehmet Ceren'i tanıdım. Yakınımızdaki bir köydendi. Darbeden hemen sonra MIT görevlileri gelip Mehmet Ceren'i aradılar. Ama o ailesi ile bağlarını koparmadan gizleniyordu, bulunamıyordu. 1982 Mart ayında MIT görevlileri gene geldi. Mehmet Ceren'i bulamadılar. Babasını alıp götürdüler. Baba Ceren korkunç, anlatılmaz işkencelerden geçirildi.

Oğlu Mehmet Ceren olup biteni duydu. Eve geldi. Baba Ceren olanları, işkenceleri anlattı oğluna. Ne yapması gerektiğini sordu. Mehmet Ceren teslim olmaktan başka çıkar yol bulamadı. Ailesi ile helallaştı. Gitti, teslim oldu.

Mehmet Ceren'in cesedi bir kaç gün sonra sıkı güvenlik önlemleri altında köye getirildi. Askerler kimseye bilgi vermeden ve kimseyi mezarlığa yanaştırmadan genç Ceren'i gömdüler. Mezarın üstüne beton döküldü ve gittiler..."

Aysel Özcan

Üçüncü tanık bir başka kadın emekçi Aysel Özcan. Kocası darbeden çok önce, Çorum olayları sırasında ülkeyi terketmek zorunda kalmış. 12 Eylül darbesinden önce kardeşini bir kaç kez gözaltına alıp serbest bırakmışlar. Aralık 1980'de bu kez hem kardeşini hem de Aysel Özcan'ı almışlar gözaltına. Devamını şöyle anlatıyor:

"Birinci Şube'ye götürüldüm. Beni bir iskemleye oturttular. Bir çok polis vardı. Hepsi değişik sorular soruyorlardı. Ne zaman 'kocam burada değil' desem, benim ve kardeşimin burada olduğunu söyleyerek yanıt veriyorlardı. İkimizi birden öldürmekle tehdit ettiler. 'İntihar ettiler deriz' diyorlardı. Sürekli kocamı sordular ve durmaksızın beni dövdüler. Kafama copla vurdular, saçlarımdan yakalayıp duvara çarptılar. Sonra kardeşimi getirdiler işkence odasına. Falakaya yatırdılar. Beni de saçlarımdan çekerek kardeşime nasıl işkence yapıldığını çok yakından seyrettirdiler. Üç gün sürdü işkence.

Murat Tokmak

Bank-Sen Genel Başkan Danışmanı Sıtkı Coşkun'un gazetemizin 2. sayısında ayrıntılı olarak yer alan Mustafa Hayrullahoğlu'nun işkenceyle öldürülmesine ilişkin geniş ve belgeli tanıklığının ardından Maden-İş Genel Başkan Vekili Murat Tokmak, yurt dışına çıkan ilericilerin Türkiye'de kalan yakınlarının cunta tarafından nasıl rehin alındıklarını anlattı:

"Ülkede bulunan karım ve üç çocuğumun cunta tarafından nasıl rehin tutulduğunu anlatmak istiyorum. Sürgünde yaşamak zorundayım. Biliyorsunuz. Bu yüzden karımı ve çocuklarımı yanıma almak için onların pasaport başvurusunda bu-

yet görevlileri sonucu almak için 15 gün sonra gelmelerini söylediler. 15 gün sonra pasaportlarını almaya gittiklerinde, daha önce verilmiş ve süresi dolmuş olan pasaporta da el kondu. Kendisinin ve çocukların yurt dışına çıkamayacakları resmen bildirildi. Gerekçe de şöyle: Biz sizlerin de yurt dışına çıkmanıza izin verirsek o zaman kocanız ülkeye dönmeyecektir. Bu nedenle normal düzene geçilene kadar yurt dışına çıkamazsınız...

Şerafettin Kaya

Kürt yurtsever ve ilerici avukat Şerafettin Kaya sonuncu tanık olarak Kürdistan'daki ulusal baskıyı ve Diyarbakır hapisanesini çok geniş ve ayrıntılı olarak aktardı. Şerafettin Kaya'nın tanıklığından bir özet sunuyoruz:

"Ben Kürdistan'da doğdum, orada büyüdüm. Çocukluğumu, gençliğimi orada yaşadım. Öğretmenlik yaptım ve avukat olarak Kürt halkına hizmet sundum. Acısı ile, tüm acısı ile Kürdistan'ı yaşadım. Polisi, jandarmayı bu iğrenç uygulamaları görerek tanıdım. Bugün Kürdistan'da özel bir baskı ve bir ulusu yoketme saldırısı var. Bir değil, bin örnek verilebilir.

Üç yüz kişilik askeri timler, panzerlerle, toplarla, helikopterlerle sabahın şafağında bir Kürt köyüne saldırırlar. Her Kürt köyü darbeden bu yana en az üç kez bu baskınları yaşadı. Köye giren askeri timler çocuk, kadın, erkek ayırmaksızın herkesi köy meydanında toplar ve elbiselerini yırtarak çırılçıplak soyarlar. Sonra sıra dayağı başlar. Cop, dipçik, tekme...İnsanlar sakat kalır. Bununla da yetinmezler, onurları kırmak isterler. Örneğin çıplak kadınların sırtına çıplak erkekleri bindirerek tekme tokat köy meydanında koştururlar. Erkeklerin cinsel organlarını kadınlara zorla tuttururlar ve gene bu durumda meydanda tur attırırlar. Yapmayan bayılıncaya kadar dövülür. Kadın, erkek, çocuk, ihtiyar tüm köylüler "yat, kalk, sürün" komutu ile çamurlara bulandırırlar. Kadınlara sarkıntılık yapılır. Kocalarının önünde ırzlarına geçilir. Erkeklerin arkalarına cop sokulur. Ve köyler talan edilir. Mal mülk her şey yağmalanır. Tüm köy halkı iple, zincirle birbirine bağlanarak çevre köylerde dolaştırılıp yılgı yaygınlaştırılmak istenir. Sadece Diyarbakır sıkıyönetim bölgesinde 12 Eylül'den 21 Şubat'a kadar 116 bin 800 kişi bu şekilde karakollara taşındı ve en az onbeş gün işkencede tutuldu. Bunu ben değil, Diyarbakır Sıkıyönetim Komutanlığı Adli Müşavirliği'nin esas kayıt defteri de söylüyor.

SS'lerin elinde ve Gestapo zindanlarında [illegible] anlatılanlar beni şu sonuca götürüyor: Türkiye'de [illegible] yaralıyor, genel demokratik esaslarla çelişiyor. Fe[illegible] kiye'nin bağlaşığı olarak bu suçlara ortak oluyor. [illegible]

Rheinhard Hocker

Eğitim ve Bilim İşçileri Sendikası (GEW) Köln

Bugün burada General Evren yönetiminin iddia[illegible] kanıtlanmış oluyor.

Bir de DGB üst yöneticilerine bir eleştirel sapta[illegible] dek DISK'li sendikacı arkadaşlarımızla dayanışma[illegible] bir yana bırakıp açık ve net biçimde DISK, TÖB-[illegible] örgütlemelidir.

Werner Ney

Sosyalist Alman Gençliği/ SJD Yönetim Kuru[illegible]

Türkiye cuntanın hiç bir muhalefete yaşama [illegible] yığınsal tutuklama ülkesi. Federal hükümeti Tü[illegible] lediği için, onun suçuna ortak olduğu için suçla[illegible] görevi Türkiye ile dayanışma hareketini elbirliği i[illegible]

Marion Rossboden

Alman Genç Demokratları Örgütü

Federal Almanya basınının iki yıldır gizlemeye [illegible] işte. Besbelli, Evren'in demokrasiye geçmeye filan [illegible] rinci güçlerini işkence, terör ve gizli servisler aracı[illegible] bir rejim ABD ve Federal Almanya tarafından dest[illegible] tejisi açısından şimdiki durumunu ve konumunu s[illegible] listlerin Yunanistan'daki başarılarından sonra, ABD [illegible] etmek istemiyor.

Karl Heinz Schröder

Alman Komünist Partisi Prezidyum üyesi [illegible]

Türkiye'deki askeri cunta tüm demokratik ha[illegible] On binlerce ilerici yurttaşın, sendikacının, sosyal[illegible] sından sorumludur. Demokratik ve dinsel örgütler[illegible] rumludur. Kürt halkının baskı altına alınmasında [illegible] sorumludur. Ve son bir nokta ABD yönetiminin [illegible] bağlamaktan sorumludur.

Türkiye'deki askeri diktatörlük ve onu taşıyan [illegible] tildiği üzere suçludur...

Klaus Mannhardt

Alman Barış Derneği/ DFG/ VK Genel Başkan[illegible]

Türkiye cuntası suçludur. Ülkemin yönetimi, [illegible]

Dünya Barış Komitesi üyesi, emekli büyükelçi [illegible] mut Dikerdem'in duruşmada söyledikleri barış ha[illegible] dan imzalanabilir.

Jürgen Groth

Die Grüne/ NRW Eyalet Yönetim Kurulu üyes[illegible]

Türkiye'deki baskılara, işkencelere, tutuklama[illegible] ortasına da çekmeliyiz. Onun için diyorum [illegible] de yeni atom roketlerine hayır! Buradan yola çıka[illegible] nışma hareketini yükseltmeliyiz. Halkın çıkarlarına [illegible] çıkarlarının önündedir...

Ingeborg Barnikol- Demirok

Demokratik Kadınlar Girişimi/DFI

Türkiye'de ilerici kadınlar hem düşüncelerinden [illegible] ölçüde baskı altındalar. Hamile kadınlar cezaevlerin[illegible] saklanmıştı. Bugün bu kadın örgütünün yüzlerce üy[illegible]

ADI: Kenan Evren
İŞİ: Darbeci general
SUÇU: Türkiye'yi bir işkence, yığınsal tutuklama ve terör ülkesi haline getirmek

luluğu tartışmasız bir açıklıkla kanıtlanmıştı: *Türkiye Demokrasi Güçleriyle Dayanışma Girişimi*'nin düzenlediği bu Tribunal'in ilgi çekici ve önem taşıyan bir başka yanı da kuşkusuz böyle bir etkinliğe Alman ilerici ve demokratlarının daha önceleri gözlenmeyen bir yığınsallıkla katılmalarıydı. Ayrıca jüri üyelerinin, Federal Almanya'daki siyasal ve demokratik güçlerin ve örgütlerin çok geniş bir yelpazesini temsil ediyor olmaları Tribunal'in bir başka olumluluğu ve kazanımı oldu.

...ın kararı

Yönetim Kurulu üyesi

...sendikacılar bugün burada ortaya konan ...k zorundadırlar. Yapılanlar, bugüne kadar ... DISK temsilcileri ile ilişkilerden kaçın... ...oral dayanışmayı örgütlemelidir. Polonya, ...Türkiye konusunda çok az yapılıyor. Ay... delegasyon göndermelidir.

...şma Grubu üyesi

...Türkiye hakkında yeni Anayasa'nın çevirisi ...terörünün bu boyutlarda olduğunu tahmin ...yordum. Federal Alman hükümetine karşı da... Türkiye'deki tutuklama, işkence ve baskıları ...alışıyor. Bunun dışında bu rejimi ekonomik ...ini bir son bulması için elindeki olanakları ...yapıyor.

...yılını geçirmiş bir anti-faşist olarak burada

Sömürünün adını "kader" koymuşlar

İş kazaları kader midir?

Zonguldak Kömür Havzası'nın Armutçuk bölgesinde, 103 işçinin canına malolan grizu patlamasının üzerinden henüz 34 gün geçmişken, başka bir ocaktaki grizu patlamasında, aralarında bir maden mühendisi de bulunan 10 işçi daha can verdi. Her zaman olduğu gibi yetkililer demeçler verdiler, önlem alınmasının artık zorunlu hale geldiğini söylediler, cuntacılar, siyasetçiler, gazeteciler bölgeye üşüştüler... Sonra aradan günler geçti. Zonguldak tarihinin bu en büyük faciası da unutulmaya yüz tuttu. Işveren durumundaki EKI'yi yüzde 100 suçlu bulan bilirkişi raporuna EKI itiraz etti. Şimdi dosyalar, yazışmalar, davalar birbirini izleyecek. Ve bir süre sonra, işçiyi insan değil meta sayan, "önce kömür sonra insan" diyen sömürü çarkı "işkazası" adı altında ve "kader" yutturmacalarıyla, yeni işçi canları alacak.Iş kazaları kader midir?

Bu son olsun Allahım

Ruhr Havzası'ndaki Türkiyeli kömür işçileri "Zonguldak'ı" anlatıyor

Zonguldak'ta ölümü işveren çağırır ...ölüm de gelir

Yılmaz Karacan

Ruhr havzası. Uçsuz bucaksız Ruhr havzası. Federal Almanya'nın, belki de Avrupa'nın kalbi burada atıyor. Bir sanayi ormanı Ruhr. Yerin üstü bacalar, bacalar, bacalar. Örümcek ağının basit kaldığı bir demiryolu ve otoban karmaşası. Fabrikalar, fabrikalar, fabrikalar...

Ya yerin altı?

Essen'deyiz. Maden kömürü yatakları yılan dilleri gibi uzanıyor yerin altında. Yerin altı delik deşik. Yıllardır kömür kusuyor bu ocaklar yeryüzüne.

Ya yerin üstü?

Federal Almanya'nın işçi yatakları. Bir kentin ne zaman başlayıp ne zaman bittiği; bir başkasının nereden başlayıp nerede sona erdiği bilinmeyen, yeryüzünün en yoğun yerleşme alanlarından biri burası.

Essen'de, maden ocaklarının arasında küçücük bir semtte Türkiye'den gelmiş maden emekçileriyle konuşuyoruz. Çoğu Zonguldak'tan. Çoğu EKI'nin (Ereğli Kömür Işletmeleri) eski işçileri. Yürekleri hem Ruhr'da, hem de Zonguldak'ta. Kozlu'da, Üzülmez'de, Armutçuk'ta atan yeraltı işçileri bunlar.

Yıllar boyu Zonguldak'ta kazma sapını kavramış, ciğerleri kömür tozuyla dolmuş, yerin bilmem kaç yüz metre dibinde kö...

Bugün tatil. O yüzden yüzleri gözleri kömür tozlarıyla kararmış değil. Sohbet ediyoruz. Elimizde bir Türkiye gazetesi. Birinci sayfada kara, kömür kadar kara bir başlık: *"Kazada ölenlerin cenazeleri öğle namazına yetişti!"*

Telefonla grizu ölçümü

Dilinin ucuna gelmiş okkalı bir küfrü yutarak konuşuyor Ahmet Aksoy. 51 yaşında bir maden işçisi. 1965'e kadar Zonguldak'ın tozunu yutmuş, kömürünü yeryüzüne taşımış. 1965'den bu yana aynı işi Ruhr'da yapıyor. Zollverein Maden Ocakları'nın on sekiz yıllık işçisi Ahmet Aksoy:

-Bir hafta arayla neredeyse, neredeyse bir hafta arayla iki kaza. 126 can gitmiş beyim. 126 can bu, dile kolay. Birinci kazadan sonra, nedeni şuydu, sorumlusu buydu derken işte ikincisi geldi. Hala dişe dokunur bir önlem alınmamış demek. Neden? Nedeni, işçinin, insanın değeri yok ki. Yeter ki kömür çıksın, kasaya para girsin. Işçinin, insanın bir değeri yok ki.

-Neden çok kaza oluyor Zonguldak'ta Ahmet usta? Neden bunca can ölüyor ardarda?

-Işletmenin, işverenin tek derdi var beyim: Kömür, durmadan daha çok kömür ...

değil beyim. Havasız bir köşede yumurta haline gelir, birikir. Bir işçi oraya gelirse, ya da iki taş, iki alet birbirine sürter de bir kıvılcım çakarsa ve gaz oranı da yüzde 5'i geçmişse patlar grizu. Yıldırım gibi patlar. Say ki bir şimşek çakar. Can alır, ocak söndürür.

-Ölçmezler mi bu grizuyu peki?

Gülüyorlar. Sohbet ettiğimiz tüm madenciler acı acı gülüyorlar. Zonguldak ocaklarında on beş yıl çalışmış bir başka maden işçisi, Cemal Aydın yanıtlıyor:

-Ölçerler. Telefonla.

-Nasıl yani?

-Yanisi beyim, mühendisler bazen yukarıdan telefon ederler. "Gaz var mı?" diye sorarlar. Gaz dediği grizu. Aşağıdan aldığı cevaba göre rapor yazar, imzalar, sonra doğru mühendisler kulübüne poker masasına çökerler...Gömleğine kömür tozu bulaşmadan vardiyayı tamamlamış mühendisleri çok gördük biz.

Tekrar Ahmet Aksoy alıyor sözü. Eskileri, Zonguldak'ın eski günlerini anlatıyor:

-Bizde gaz ölçülmez, daha doğrusu ...

Doğru söze ne demeli. Duymadık, okumadık gerçekten. Federal Almanya'da 34 yıldır grizu patlaması yok. Cemal Aydın anlatıyor bu ölçme işini.

-Bir gün bizim mühendise söylemiştim. Adam bana "Biz bugün beş ton fazla kömür çıkarmaya çalışıyoruz; seninse derdin hava" demesin mi? Elbet derdim hava. Hava olmadan nasıl çalışırım. Grizu havayı bastırmışsa, sırtında soğuk soğuk patlamayı duyuyorsan nasıl çalışırsın ocakta? Ama adamların derdi kömür, daha çok, daha çok kömür. Can gitmiş, ocak sönmüş, kime ne?

Kime ne? Işletmenin dini imanı kömür. Zonguldak'ta, EKI'de her şey, ama her şey kömüre bağlı, verime bağlı. Terfiler, Genel Müdür koltukları, ustabaşıların ustabaşı kalması, hepsi, hepsi kömür üretimine, verime bağlıdır. Insan canı da öyle...

Sözü birbirlerinin ağzından kaparak anlatıyorlar. Genç madenciler, yaşlı madenciler. Her biri Zonguldak'ın tozunu yutmuş, kömür karasına bulanmış madenciler. Ahmet Aksoy, Cemal Aydın, Bilal Ay...

yılını geçirmiş bir anti-faşist olarak burada
ye'de askeri cunta insan haklarını sürekli
r. Federal Almanya da NATO içinde Tür-
or.

Köln Örgütü Başkanı

iddianamede yer alan tüm suçları işlediği

saptama yöneltmek istiyorum. DGB bugüne
şma konusundaki "geri durma" tutumunu
DİB-DER ve öteki sendikalarla dayanışmayı

Kurulu üyesi

ma hakkı tanımadığı bir işkence, terör ve
Türkiye'deki bu rejimi dışarıdan destek-
suçluyorum. Türk ve Alman örgütlerinin
liği ile yeni basamağa çıkarmaktır.

meye çalıştığı gerçekler gözler önüne serildi
ilan niyeti yok. Cunta Türkiye ilerici ve dev-
aracılığıyla dize getirmek istiyor. İşte böyle
desteklenіyor. Bu, Türkiye'nin NATO stra-
unu sürdürmesi gerektiği için böyle. Sosya-
, ABD ve Federal Almanya, Türkiye'yi riske

si

ik haklarının yok edilmesinden sorumludur.
osyal demokrat ve komünistin tutuklanma-
gütlerin üyelerinin kovuşturulmasından so-
sından sorumludur. İdam ve işkencelerden
ninin barış düşmanı politikasına Türkiye'yi

ran tekelci kapitalistler iddianamede belir-

Başkan

..unu desteklediği için suçludur.
eliği ve Türkiye Barış Komitesi Başkanı Mah-
arış hareketi içinde yer alan herkes tarafın-

üyesi

klamalara karşı savaşırken çizgiyi hesabın
Avrupa'da Federal Almanya'da. Türkiye'-
la çıkarak askeri cuntayı yıkana kadar daya-
arlarıaskeri yönetimlerin ve askeri paktların

erinden hem de cinsiyetlerinden dolayı aşırı
evlerine atılıyor. IKD, daha darbeden önce ya-
rece üyesi tutuklu. Bunlar yeterli kanıttır...

---

yerin bilmem kaç yüz metre dibinde kömür çıkarmış işçiler bunlar. Şimdi Ruhr'da, yeryüzünün belki de en gelişmiş teknolojisini kullanarak kömür çıkarıyorlar. Orada da, burada da güneşe hasret maden işçileri bunlar.

yim: Kömür, durmadan daha çok kömür ister işletme. İşçinin derdini, dileğini düşünen yoktur. Sadece tam kapasite çalışma isterler. Sonra da bir grizu...Bomm!..

-Nedir bu grizu?

-Öyle gözle görülür, elle tutulur bir şey

-Bizde gaz ölçülmez, daha doğrusu önemsenmediğinden ölçülür gibi yapılır. Hele 1960'larda aletle değil, karpit lambası ile ölçülürdü grizu.

-Şimdi nasıl yapılıyor peki?

Can gitmiş, ocak sönmüş...

Gene gülüyorlar. Cemal Aydın başlıyor anlatmaya:

-İzinde memlekete gittiğimizde orada kalmış arkadaşlarla konuşuyoruz. Madenci madenciyle ne konuşur? İşi, iş şartlarını, olup biteni filan...Evet, şimdilerde modern ölçüm aletleri gelmiş ama, alet, gazın (grizunun) olduğu yere götürülmezse nasıl ölçsün ki? Zonguldak'ta titiz ölçme yapılmıyor. Kim ne derse desin yapılmıyor. İspatı meydanda. Ölçümleme yapılsa kaza olmaz. Niye bizim buralarda olmuyor kaza. Sen hiç Ruhr'da "grizu patladı, şunca madenci öldü" diye haber okudun mu gazetelerde bunca yıldır?..

"İşçileri fazla üretime zorladın mı, tedbir almadın mı kaza kaçınılmaz olur."

muş, kömür karasına bulanmış madenciler, Ahmet Aksoy, Cemal Aydın, Bilal Aydın, Mustafa Al, Nazif Hatıl, Mehmet Yavuz konuşuyorlar:

-Almanya'da her ocakta, ocağın her yerinde telefon var. Herkes, hemen şurada, şu ocakta gaz var, göçük var, grizu var, diye haber salabiliyor. Ya Zonguldak'ta. Adam yollayacaksın tehlikeyi yukarıya duyurmak için. Adam en azından üç, hatta beş kilometre yürüyecek, haber verecek de yardım gelsin. Eh git gel derken verim düşer, üstlendiğin kömürü çıkaramazsın. Ne yapıyor madenci? Sıkıyor dişini, bir kaç saat daha idare ederim diye düşünüyor. Ardından...Ardından patlıyor grizu...

Yeraltında ölüm kader değil

Zonguldak'la ilgili konuşmaları gene Ahmet Aksoy noktaladı. 51 yaşındaki bu usta ve emektar madenci şöyle diyor:

-İşçileri üretime, daha fazla üretime zorladın mı, tedbir de almadın mı kaza kaçınılmaz olur. Kader mader değil. Zonguldak'ta ölümü işveren çağırır, ölüm de gelir...

Sözü Federal Almanya'ya, uçsuz bucaksız Ruhr ocaklarına getiriyoruz. Acaba burada durum nasıl?

-Kaza hemen hemen yok gibi. Yani grizu...Doğrusu çok tedbir alınmıştır. Ama bu, buranın madeni çilesizdir demek değil. Burada yerin altında çok makine var. Kazma kürek değil, makine çalışıyor burada. O yüzden de çok toz olur Ruhr ocaklarında. Silme kömür karasına boyanırız. Bir de kömürün taşıması zahmetli. Çoğumuzun beli sakat. Ama Ruhr'da, madencinin korkusu yerin altından çok yerin üstünde...

Yerin üstündeki korku

-Nasıl yani?

-Önce işsizlik. Kısa çalışma ile işsizlik en büyük korku. İşsiz kalan madenci aç demek. Yerin altında ustalaşmış adamın yerin üstünde yapacağı iş yok ki...O yüzden pek çok arkadaş sakat sakat, hasta hasta çalışıyor da doktora gitmiyor. İşten atılmaktan çekiniyorlar.

Sohbet uzadıkça uzuyor. Yerin altından, yerin üstünden söz ediyoruz hep birlikte. İşçilerin bitip tükenmeyen çilelerinden. Yerin altındaki ve yerin üstündeki düşmanlardan, korkulardan...Ruhr'da akşam oluyor. Zonguldakta da...Madencinin yüreği hem Ruhr'da atıyor, hem Zonguldak'ta. Zonguldak'ta patlayan grizunun acısı Ruhr ocaklarında yankılanıyor. Ruhr havzasının göbeğinde, Essen'de küçücük bir madenci kasabasında akşam oluyor.

GÜNDE ORTALAMA 4 İŞÇİ İŞ KAZASINDA ÖLÜYOR

"Kaza", sözlükte "kimsenin eli ve isteği olmadan meydana gelen zararlı olgu" diye tanımlanıyor. Sermaye egemenliği ve emek sömürüsüne dayanan kapitalist toplumlarda, hele Türkiye gibi teknolojik-ekonomik düzeyi geri olan kapitalist ülkelerdeki iş kazalarını sözlükteki gibi tanımlamak olanaklı değil. Kapitalist sömürü düzeni "iş kazaları"nı kendi amaç ve işleyişi gereği yaratıyor.

Uluslararası istatistikler, Türkiye'nin iş kazalarında, özellikle madencilikteki iş kazalarında birinci olduğunu ortaya koyuyor. Ancak bu, sadece nicel bir saptamadan ibaret. Tüm kapitalist dünyada, iş kazaları sosyalist ülkelerden çok daha fazla, çok daha ölümcül. Örneğin, teknolojinin en fazla geliştiği ülkelerden biri olan ABD'de, günde 2 bin iş kazası 55 işçinin ölümüne yol açıyor. Federal Almanya'da, günde 2 bin kişi iş kazalarında sakat kalıyor. Kapitalist dünyada yılda 50 milyonun üzerinde iş kazası oluyor ve yılda 100 bin işçi iş kazalarında ölüyor.

Gelişmiş kapitalist ülkelerde teknolojinin ve altyapı yatırımlarının gelişkinliği ve bu ülkelerin işçi sınıflarının ekonomik savaşım örgütleri sendikalar kanalıyla sermayeye karşı kesin ve belirleyici olmasa da- yer yer caydırıcı ve görece geriletici bir güce sahip olmaları, iş kazaları oranlarını da, Türkiye ve benzeri ülkelerden daha düşük bir düzeye indirebilmektedir. Ama işgücünü meta olarak kabul eden ve insanı değil, kârı amaçlayan kapitalist düzende; konunun çözümü olanaklı değil.

Resmi verilere göre, Türkiye'de, son 16 yılda 13 bin işçi iş kazalarında hayatını kaybetti; 285 bin işçi iş kazalarında sakatlandı. Bunun anlamı, günde ortalama 709 iş kazası olduğudur. Yine, bu istatistiklere göre, günde 4 işçi iş kazasında ölmekte, 10 işçi bir daha çalışamayacak derecede sakatlanmakta, 4 işçi de meslek hastalığına yakalanmaktadır.

Konuyu daha yerel olarak ele alıp, iş kazalarının en yoğun olduğu Zonguldak bölgesindeki durum incelenecek olursa, ilk göze çarpan 1977 yılından sonra iş kazalarında gözlenen artıştır. 1977'de 10 bin ton kömüre 5,02 yaralı, 0,04 ölü düşerken, 1980'de ölü ve yaralı oranı 10 bin ton kömüre 10.45'e yükselmiştir. Bu bölgede, kömür çıkartılabilmesi için gerekli temel ocak açma yatırımlarının 1977 sonrasında düştüğü, 1980'den sonra yatırımların hiç artmadığı, buna karşılık 1981 yılında 3 milyon 900 bin ton civarında olan üretimin 1982 yılında 4 milyon tonu aştığı düşünülecek olursa, bölgedeki son büyük faciaların "iş kazası" olmayıp düpedüz "iş cinayetleri" olduğu hemen görülür. Böyle olduğu Ereğli Kömür İşletmeleri'ni kazadan yüzde 100 sorumlu tutan bilirkişi raporuyla da ortaya çıkmıştır.

Türkiye'de bir başka konu da, iş kazalarında kaybolan işgününün yüksekliğidir. Sermaye kesimi Türkiye ekonomisinin perişan halini, üretim düşüklüğünü, pahalılığı ve benzeri olumsuzlukları çoğunlukla 12 Eylül 1980 öncesinde grevlerin fazlalığına bağlamış ve bunu başlıca propaganda konusu haline getirmiştir. Oysa bilimsel ve resmi istatistikler bunu toptan yalanlamaktadır. Grevlerin en yoğun olduğu bir dönem sayılabilecek 1976-1979 döneminde, tüm grevlerde kaybolan işgünü sayısı 3 milyon 296 bin 802 iken, aynı dört yıllık dönemde iş kazaları yüzünden kaybolan işgünü sayısı 11 milyon 770 bin 260'tır.

Konuya ilişkin incelemeler, Türkiye'de iş kazalarının başlıca nedenlerinin aşırı üretim zorlaması, işyerlerinde gerekli ve zorunlu önlemlerin işveren tarafından alınmaması, geri teknolojik düzey, işyerlerinde altyapı yatırımlarının eksikliği, işçi sağlığına yönelik çalışmaların yok denecek düzeyde olması olduğunu ortaya koymaktadır. Ancak bu konularda, en azından gelişmiş kapitalist ülkelerde görüldüğü gibi, nicel düzelmeler bile sağlanamamasının biri ekonomik, ikincisi siyasal iki temeli vardır. Emekçi yığınların pahalılık ve işsizlik altında ezildikleri Türkiye'de, tüm ekonomik ve demokratik savaşım hak ve olanakları askeri diktatörlük tarafından elinden alınmış işçi sınıfı ve emekçi yığınlar, sermaye karşısında bir baskı ve yaptırım gücünden yoksun bırakılmışlardır.

OKUYUCU POSTASI

Türkiye Postası'ndan

Okuyucu Mektupları

Türkiye Postası'nı tanıtma kampanyası döneminde çıkardığımız "*Özel Bülten*"de okurlarımızdan mektup yazmalarını isterken şöyle demiştik: "*Yazarları masa başında, kendi yazıp kendilerinin okuduğu bir gazete geniş yığınların gözü, kulağı, sesi olamaz.*"

Ve okurlarımızdan gazete konusundaki düşüncelerini yazmalarını, yanıtlanmasını istedikleri soruları sormalarını, gazeteyi eleştirmelerini ve gönüllü muhabirler olmalarını istemiştik.

İlk üç sayımız boyunca aldığımız okur mektuplarının sayısı umduğumuzdan da çok oldu. Okurlar gönderdikleri haberlerle, fotoğraflarla, gazete konusundaki görüşleriyle, şiirleriyle, öyküleriyle, makaleleriyle gazetelerini sürekli beslediler.

Hiç bir yayın organı okurlarından gelen her mektubu, her haberi, her yazıyı yayınlamaz. Biz de okurlarımızdan gelen her şeyi yayınlamıyoruz. Ama bu, yayınlamadığımız haberlerin, mektupların, şiirlerin, öykülerin yararsız oldukları, ya da yazı kurulunun bunları değersiz bulduğu anlamına gelmiyor. Her mektup, isterse bir şiir, bir öykü olsun, gazeteyi çıkartan kadronun okurlarının, yığınların nabzını eline almasına yardımcı oluyor, yazı kurulunu okurlarıyla daha da kaynaştırıyor. Okurların gönderdiği her haber, o an için yayınlanmasa bile, o kentte, o bölgede gelişen olaylar konusunda

Türkiye haberleri

Türkiye Postası'nın her iki sayısını dikkatle okudum.

Gördüğüm bazı eksiklikleri belirtmek istiyorum. Gazetenin eksiklikleri yanında güzel başarılı yanları da var.

Birincisi, Türkiye'ye ilişkin haber ve yazılar tatmin edici değil. Genelleme ve yuvarlak değerlendirmelerden kaçınılmalı bence. Yaratıcı ve yenilik gerektiren yazılar daha yararlı. Aynı yazıda tekrarlamalar yapılmamalı. Kuru ajitasyon yararlı bir şey değil.

İkincisi, biçimsel olarak gazete daha iyi düzenlenebilir düşüncesindeyim. Başlıklar önem sırasına göre sıralanmalıdır. Resimlerin altındaki yazılar kısa olmalıdır.

Üçüncüsü, önemli konulara ilişkin fazla uzun olmaması koşuluyla dizi yazılar olursa gazete daha itinalı takip edilir. Herkesi ilgilendiren önemli günlemelere, özlü yazılarda yer verilmelidir.

Gazetenin giderek daha aranan bir yayın olması dileği ile başarılar.

H.Işıl/İsviçre

Almanya haberleri

Almanya haberleriyle ilgili sayfaya yönelik bir öneride bulunmak istiyorum. Bu sayfada burada yaşayan insanlarımızın güncel sorunlarına ayrıntılı yer verilmeli. Ama bu sadece haber aktarma biçiminde olmamalı, onlara en güncel güçlüklerinde yol gösterici, adım attırıcı bir biçimde olmalı.

En güncel sorunlarından biri örneğin "oturma hakkı". Ama çoğu insan bunun için gerekli işlemlerden ve koşullardan habersiz. Bu sayfada bu konunun önemi, yararı ve somut olarak neler yapmak gerektiği, hatta dilekçe örneği bile yayınlanmalı. Ancak böylece gerçekten onların gazetesi olduğumuzu anlatma imkanı buluruz.

E.Hepsöyler/Bremen

Askerlik bedeli

Biz Idstein/Ts. şehrinde çalışan, meslek eğitimi (MBSE) kurslarına katılan, işsiz olan bir grup genç 20 Nisan 1983 Çarşamba günü yöremizdeki gençlik merkezi "Jugendzentrum"da bir araya gelerek bizleri bugün için en yakıcı olarak ilgilendiren "Bedelli Askerlik"le ilgili toplantıda etraflıca karşılıklı olarak bu askerlik bedeli üzerinde konuştuk.

Her birimiz var olan sorunlarımızı dile getirerek bugünkü şartlarda 900 Mark aylık alan, işsiz olan gençler olarak geçimimizi zor sağlayan bizler hiç birimiz bu şartlarda 22 bin Mark bedel vererek askerlik görevimizi yapacak durumda olmadığımızı saptadık. 22 bin Mark kredi alarak bunun faiziyle birlikte yurda gidiş geliş masraflarını da üstüne eklediğimiz zaman bu miktar 30 bin Marka ulaşacaktır. Bizlerin hiç biri bunu yapacak güçte değiliz, toplantıya katılan biz gençler bu bedelin 7 ile 9 bin Marka indirilmesini yetkililerden talep ediyoruz.

Bu talebimizin de kamuoyuna ve Türkiye Cumhuriyeti yetkili makamlarına duyurulmasını diliyoruz.

Bir grup genç/Idstein

Önemli ve güncel

Şuna güvenim tamdır ki, *Türkiye Postası* basında hak ettiği yeri alacaktır.

Gazetenin birinci ve ikinci sayıları elime geçti. Önemli ve güncelliğini koruyan çok önemli yazılmış yazılar okudum. Örneğin barış hareketi, yabancı düşmanlığı, Ağca-Papa olayı konusundaki yazılar benim bir çok eksiklerimi tamamladı. Özellikle "Roma Şeytan Üçgeni" hakkında çıkan seri yazının bir çok insanın kafasını netleştirici ve aydınlatıcı olduğu kanısındayım.

Ama bazı eksiklikler de görüyorum.

Cegerxwin'e katılmıyorum

Ben de bir Kürt ilericisi olarak Cegerxwin'in sanatına, mücadele dolu devrimciliğine saygı duyuyorum. Ama 2. sayınızda kendisiyle yapılan röportajda, Nazım Hikmet'in Kürtler hakkında yazmadığını, şiirlerinde onlardan söz etmediğini, bu yüzden kendisine gücendiğini söylüyor. Ama örneğin Nazım "Ben Asyalıyım, Ben Afrikalıyım..." diyerek hem biz Kürtlere, hem de tüm dünya halklarına seslenmektedir. O son nefesini dahi bu uğurda vermiş komünist bir halk ozanıdır.

Şahsen bir Kürt olarak Cegerxwin'in görüşüne katılmıyorum. Kendisi, bir de komünist partilerin Kürtlere sahip çıkmaları gerektiğini söylüyor. Komünist partileri tüm halklara saygı duymaktadırlar ve sahip de çıkmaktadırlar. Dünyanın her yerinde bu görülmektedir.

Bir Kürt ilericisi/Horb

Gitmek mi, kalmak mı?

Federal Almanya hükümeti şu sırada yabancı işçilerin geri gönderilmesini dayatmaya çalışıyor. İşsiz kalanlar ekonomiye fazla yük oluyorlarmış. "Ellerine üç beş kuruş verip gönderelim" deniyor. Kimi işçiler de kabahati kendilerinde bulup "kovsalar da gitsek, usandık" diyorlar. Kimileri, "bunlar ağa, biz kapısında çiftçiyiz, istedikleri zaman alırlar, istedikleri zaman kovarlar" diyor.

Ama hayır! Biz işgücümüzü, ömrümüzü verdik. Acılı, üzüntülü, sevinçli günler yaşadık. Dost olduk yerli işçilerle. Dövüştük bazen. Şakalaştık. Ama birlikte bira içtiğimiz de çoktur Willy'lerle, Hans'larla. Düğünlerimiz oldu davullu zurnalı. Evlendik Petra'larla, Angela'larla. Çocuğumuzun adını Zeynep koyduk, Peter koyduk. Ve böylece bir parçası olduk yerli işçilerin. Bu nedenle de kolay kolay ayrılamayacağız onlardan. Pılımızı pırtımızı toplayıp gideme-

Bir deneyim

Şehrimiz Hamburg'da 55 kütüphane var, bunlardan 22'sinde Türkçe yayınlar okunuyor. Merkez Kütüphane ile yaptığımız görüşmeden olumlu sonuç aldık ve gazetemiz *Türkiye Postası*'nı beğendiler. Merkez Kütüphane diğer 22 kütüphane ile yazışarak en kısa zamanda gazetemize abone olacaklar. Bu deneyim her şehirde uygulanmalıdır.

T.A./Hamburg

Son gülen

Yakın zamanda gazetelerde okuduk: İri göbeklinin birisi "20 yıldır hep işçiler güldü, biz ağladık" dedi. Demek ki, bu beyler şimdi gülmekteler. Biz bunun tersini söyleyecek değiliz. Gülüyorlar, biraz daha gülsünler.

Biz işçiler olarak bir kez bile doyasıya gülemedik Türkiye'de. Ama niyetliyiz gülmeye. Ve bizler son gülen olacağız, çünkü bu sınıf gülmeye başladığı gün ağladığı günleri değil ama, ağlamayı unutur.

Hasan Yıldız/Brüksel

Bir ders

Günlerdir beklenen Avrupa'daki Türkiyeli yurtseverlerin gazetesi yayın hayatına, yeni bir umut ve güçlü bir atılımın sinyali ile başladı.

Yığınlara ulaşan her *Türkiye Postası*, gerici basın tekellerinin yayın organlarına ve cuntaya indirilen bir darbedir.

Yığınlara ulaşan her *Türkiye Postası*, gözünü, kulağını *Türkiye Postası*'ndan sakınmaya çalışanlara pratikte bir derstir.

Temel Al/Hamburg

yayınlanmasa bile, o kentte, o bölgede gelişen olaylar konusunda yazı kadrosunu uyarıyor, olaylar arasında bağ kurmasına yardımcı oluyor, haber değerlendirmesi yaparken yol gösterici oluyor.

İşte bu nedenle okurlarımızdan aldığımız mektup sayısını yeterli bulmuyoruz. Gazeteye her gün gelen mektup sayısı çok daha yüksek sayılara ulaşmalıdır.

Mektuplarıyla bize destek veren, yol gösteren okurlarımızdan şu anda isteğimiz, *Türkiye Postası*'nda çıkan haber ve yazılar konusundaki değerlendirmelerini ileten mektuplara daha çok ağırlık vermeleridir. Aldığımız mektuplar arasında, *Türkiye Postası*'nın belirli bir sayısını, belirli bir sayıdaki yazıyı, ya da haberi değerlendiren eleştiren mektuplar ne yazık ki azınlıkta kalıyor. Oysa bu dönemde en çok ihtiyacımız olan şey, okurların gazete konusundaki değerlendirmeleridir. Gazetenin hangi tür yazı ve haberleri ihtiyacınıza daha çok yanıt veriyor? Katılıp katılmadığınız yorumlar hangileridir? Hangi konulara daha çok ağırlık vermemiz gerektiğini düşünüyorsunuz? Gazete çevrenizde, değişik eğilimde insanlar tarafından nasıl karşılanıyor?

Türkiye Postası'nın kendisini daha da geliştirmesi, ihtiyaca daha çok cevap verir hale gelebilmesi bu ve benzeri soruları ele alan mektuplarınıza ağırlık vermenize bağlıdır.

* * *

Daha önceki sayılarımızda duyurduğumuz bir noktayı, bir kez daha duyurmak istiyoruz: *Türkiye Postası*'nın banka hesap numarası değişmiştir. Kampanya dönemi sırasında yayınladığımız abone fişlerini kullanarak gazeteye abone toplayan okur ve temsilcilerimizin, abone bedellerini eski abone fişi üzerindeki hesap numarasına değil, yeni hesap numarasına havale etmelerini önemle rica ediyoruz.

Yeni banka hesap numaramız: Ahmet Muhtar Göbüt - Berliner Volksbank - BLZ 100 900 00 - Konto No: 07043287'dir.

Bir kaç öneri

Gazetemizi posta kutularımızda görünce ne kadar sevindik bilemezsiniz.

Bir de karınca kaderince bir kaç öneri getirmek istiyoruz.

Birinci sayının baş sayfasındaki büyük başlık, "Türkiye'de bir sınıf, bir halk, bir ulus yargılanıyor". Bu yazı iç sayfalardan birine konulabilirdi. İç sayfalardan son maden işçileri kazası ve ayrıntılı bilgilerini baş sayfaya koyabilirdiniz.

Ağca olayının çok uzun bir şekilde ilk baskıya alınmış olması: Bu yazı üç dört bölümde yayınlanabilirdi.

M.Acar/Köln

Becermeye söz verdim

Politika Gazetesi'ne aboneydim. İşçi ve emekçi düşmanları *Politika*'mıza kıydılar ve *Politika* gelmeyiverdi. Gözlerimizi yollarda bıraktılar. Günün birinde el kapılarında sizlerin köşelerinizle donanmış ("Gündem"li, "Yorum"lu ve "Tırmık"lı) gazetemizin elimize geçeceği hiç hesapta yoktu.

Günün birinde *Türkiye Postası* evime giriverdi. Elim titreyerek *Türkiye Postası*'na uzandı. Bilmiyorum kaç dakika, ama uzun bir zaman gazetenin dış görünüşüne, enine ve boyuna baktım. Dış görünüşünü beğendim, ama daha da geliştirilebilir dedim. Sizleri de köşelerinizde bulunca *Türkiye Postası*'nı bağrıma bastım. Bir türlü okumaya başlayamıyordum. Heyecandan tutulmuştum adeta.

Yarın çevremdeki doktorların muayenehanelerine gitmeye ve oralara gelen Türkiyeli hastalar için *Türkiye Postası*'nın bekleme odasına abone edilmesi işine başlayacağım. Ben bu işi becermeye söz verdim. Hedef doktorlar daha sonra sıra avukatlarda ve hastanelerde.

Hüseyin Kaya/Bad Kreuznach

2. 4. 1983'de çocuğumuz Deniz Ali doğdu. Sevinçliyiz.
Elisabeth ve Muharrem Balım/Ulm

Muhabirimiz Muharrem Balım ve ailesini kutlarız.

Türkiye Postası

aydınlatıcı olduğu kanısındayım.

Ama bazı eksiklikler de görüyorum. Gazetede yer alan yazılar çok küçük harflerle basılıyor. Eğer gerçekten emekçi halkımızın gazetesi olmak isteniyorsa, daha büyük harflerle basılması gerekir. Çünkü şu bir gerçek: Okuma alışkanlığına sahip olmayan bir sürü insanımız var.

E.Demirbağ/İsveç

Babama zor okuttum

Dostlar, gazetemizin ilk sayısını aldım. Ben kişisel olarak coşkuyla karşıladım ama, babama gelince gazeteyi okutmakta zorluk çektim. Baş sayfada "Türkiye'de bir ulus, bir halk yargılanıyor" başlığıyla bir yazı vardı. Ayrıca Abdullah Baştürk'le ilgili yazının olması babamın dikkatini çekti. "Bu komünist gazetesini okumayın" dedi. Ben de sayfaları açtım, grizu patlamasıyla ilgili yazıyı okudum.İşsizlik konusunu okudum. Yabancı düşmanlığıyla ilgili yazıyı ve "Ana olmak suç oldu" yazısını okudum. Babamın durumu biraz düzeldi.

Başlıklarda, baş sayfalarda yabancı düşmanlığıyla ilgili, işsizlikle ilgili konuları işlerseniz daha iyi olur.

Adem Demir/Den Haag

de kolay kolay ayrılamayacağız onlardan. Pilimizi pırtımızı toplayıp gidemeyiz. Kolumuz kesildi, ayağımız koptu bantlarda. Mide ameliyatı olanlarımız çoktur. Ölenlerimiz oldu.

Haklarımıza birlikte sahip çıkmalıyız. Başta gelen görev yerli ve yabancı işçilerin birliğini güçlendirmektir. Memleketimize dönmek istiyorsak gerçek haklarımızın tümünü alıp da dönelim. İşyerlerimize sahip çıkalım. Geleceğimize sahip çıkalım.

D.Doğan/Wiesbaden

Türkiye'den haber

Benim görebildiğim ufak tefek eksikliklerin yanında gazetemiz hedeflediği yolda emin adımlarla yürümeye başlamıştır.

Sayfa 12 ve 13'ün her sayıda belirli bir konuya ayrılması ve konuların bütün çıplaklığıyla ortaya konmasını çok yerinde buluyorum. Gelecek sayılarda bu tür yazılara devam edilmesi bence ilgi çekici ve okunabilir niteliktedir.

İmkan dahilinde Türkiye'deki sıkıyönetim mahkeme kararları, işçilerin çalışma koşulları, güçlüklere rağmen işçi temsilciliklerindeki çalışmalar gazetemizde görmek ve okumak istediğim konulardan bir kaçıdır.

Gönüllü muhabir/Stuttgart

235 işçi daha

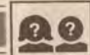
Hollanda'nın Nijmegen kentinde Hyster isminde bir Amerikan firması var. Bu firma son yıllarda zarar ediyorum yalanını uydurarak devletten 5,8 milyon Gulden yardım aldı. Ayrıca enflasyondan kaynaklanan kazancı ve tatil zammından elde ettiği para miktarı ise 8,5 milyon Gulden'dir.

Ama elde ettiği bu paraları buradaki fabrikaya değil de, daha çok kar sağlayacağı İrlanda'ya yatırım yapmakta kullanmış. Şimdi de buradaki fabrikayı taşımayı düşünüyor. Böylelikle işçilerin tümünü sokağa atmak istiyor.

Eskiden bu fabrikada 694 işçi çalışırken bu sayı 554'e indirildi. Şimdi de 235 işçi daha çıkarmayı planlıyor. Buradaki ilerici parti ve örgütler bir araya gelerek Hyster firmasındaki bu işten çıkarmalara karşı bir eylem komitesi kurdular. Bu komite 25 Mart'ta bir yürüyüş düzenledi. Bu yürüyüşte Hyster fabrikasında çalışan Hollandalı ve yabancı işçiler de katıldılar. Yürüyüşe katılan 200 kadar işçi pankartları ile belediyeye giderek vali ile görüştüler. Vali yaptığı konuşmada, gereken bütün işlemleri yapacağına söz verdi. Ama işçiler ona da inanmadılar. Eylemlerini soruna çözüm getirilinceye kadar sürdüreceklerini söylediler.

A.Ulutaş/Nijmegen

SİZİN İÇİN SORDUK

İşsizlik parasının kesilmemesi gerekir

Freiburg'dan İsmail OKUR:

"İşten çıkartılmaya kendin sebep oldun" diyerek, işçi bulma kurumu işsizlik paramı sekiz hafta kesmek istiyor. Ben işten atılmıştım. Kendi isteğimle çıkış yapmadım. Ne yapabilirim?

●

İşten çıkartılmanıza kendiniz neden olmadıysanız, işsizlik paranızın kesilmemesi gerekir. Yapılacak başlıca iş, size işçi bulma kurumu tarafından gönderilen bu yazıya itiraz etmektir. İtiraz müddeti, yazı elinize geçtikten sonra dört haftadır. Verilen bu süreye uymak gerekir. Şehrinizdeki Türk-Danış'lar ve sendikalar isterseniz size yardımcı olurlar.

İzin hakkınız vardır

Köln'den Cevat AŞIK:

İşveren bu yaz iznimin hepsini kullanamayacağımı söylüyor. Memleket uzak. Gidiş-dönüş altı gün sürüyor dedikse de, üç haftadan fazla izin yapamayacağımızı söylüyor. Ne yapabiliriz?

●

Bir işyerinde altı aydan fazla çalışan her işçinin tam izin hakkı vardır. İzin süreleri, işverenler örgütü ve sendikalar arasında toplu sözleşmelerle saptanmıştır. İşyeri izini yapmayan fabrikalarda, izin zamanları genel olarak Ocak-Mart ayları arasında yapılan izin listelerine yazılmalıdır. Kendi bölümünüzde çalışan diğer arkadaşlarınız ile anlaşarak yazlık izin tarihlerinizi düzenleyebilirsiniz. Bir zorluk ile karşılaşırsanız, işçi temsilciliğine veya sendikanıza danışın.

Foto: Levent Özgül

Türkiye'nin Batı Berlin Başkonsolosluğu önündeki protesto eyleminden bir görünüş

Uluslararası Af Örgütü cuntayı protesto etti

Uluslararası Af Örgütü Batı Berlin şubesi 30 Nisan'da Türkiye Konsolosluğu önünde bir gösteri düzenleyerek, askeri yönetimi protesto etti. Konsolosluk önünde bildiri dağıtan ve konuşmalar yapan Uluslararası Af Örgütü görevlileri, Berlinlilere Türkiye'deki yoğun politik tutuklamalar, işkence, ölüm cezaları ve insan haklarının çiğnenmesi konularında bilgi verdiler.

Bu arada, Konsolosluk'ta görevli bazı kimselerin, Uluslararası Af Örgütü görevlilerine kışkırtıcı sözler söylediği ve gösteriyi sabote etmeye çalıştıkları görüldü. Ancak, görevlilerin soğukkanlı davranışı sonucu hiç bir olay çıkartılamadı ve protesto gösterisi başarıyla sonuçlandı.

HDB Batı Berlin'de edebiyat toplantıları düzenledi

Türkiye Halkçı Devrimci Birliği (HDB) ve Volkshochschule Kreuzberg, Batı Berlin Kültür Senatörlüğü'nün desteği ile 29 Nisan-14 Mayıs 1983 tarihleri arasında edebiyat toplantıları düzenledi. Batı Berlin'de yaşayan Türkiyeli tanınmış yazarların katıldığı söyleşiler dizisinin birincisi 29 Nisan tarihinde yapıldı ve konuşmacı Adnan Binyazar, "toplumsal gelişmelerin romanımıza yansıması" konusunu işledi.

30 Nisan 1983 tarihli toplantıda Yusuf Ziya Bahadınlı yapıtlarından parçalar okudu. Programın 4 Mayıs'taki etkinliğinde Güney Dal'ın yapıtlarından parçalar okuması, 6 Mayıs'ta ise Gültekin Emre'nin "toplumsal gelişmelerin şiirimize yansıması" konulu söyleşisi yer aldı.

8 Mayıs tarihinde yapılacak edebiyat toplantısında Orhan Murat Arıburnu, 9 Mayıs'ta Yüksel Pazarkaya ve 12 Mayıs'ta Gültekin Emre yapıtlarından parçalar okuyacak. 11 Mayıs 1983 tarihinde ise "Almanya'daki Türk Yazını" konulu açık oturum yapılacak. Açık oturuma şair ve rejisör Orhan Murat Arıburnu, yazar Adnan Binyazar, yazar Güney Dal ve yayımcı Ahmet Doğan katılıyor.

İKD Başkanı Onger, İsveç Sosyal Demokrat Partisi milletvekili ve Göçmenler Bakanı Anita Gradin'le birlikte

Türkiye'deki kadın siyasi tutuklular için İsveç'te dayanışma örgütleniyor

● İsveç Sol Kadınlar Birliği'nin davetlisi olarak İsveç'e giden IKD Genel Başkanı Beria Onger'e bir çok örgüt ve ünlü politik kişi Türkiyeli kadın tutuklularla dayanışmayı yükselteceklerini söyledi.

IKD Genel Başkanı Beria Onger'le görüşen Isveç Göçmenler Bakanı Anita Gradin, Türkiye'deki kadın tutukluların özgürlüklerine kavuşabilmeleri için uluslararası düzeyde girişimlerde bulunacağını söyledi. Göçmenler Bakanı'nın yanısıra Avrupa Konseyi Politik Komisyonu üyesi Doris Havik ve Dışişleri Bakanlığı Politik Danışmanı Bern Jahnson da konuyla ilgili olarak uluslararası girişimlerde bulunacaklarını ve tutuklu kadınlarla dayanışmayı yükselteceklerini belirttiler.

Isveç Sol Kadınlar Birliği'nin davetlisi olarak 18-25 Nisan tarihleri arasında Isveç'e gelen Beria Onger, ziyaret ettiği tüm örgütlerden cunta zindanlarında bulunan tutuklu kadınlarla dayanışmayı yükseltmelerini istedi. Beria Onger'den tutuklu bulunan IKD üyelerinin isimlerini ve zindanlarda işkence gören, doğum yapan, bebeğini kaybeden, sakat kalan kadın tutuklulara ait belgeleri alan örgütler ve Isveç'in ünlü politik kişileri, kadın tutuklularla dayanışmayı yükselteceklerini söylediler.

Kadın ve barış hareketinin liderleri, Isveç Işçi Sendikaları Konfederasyonu Yürütme Kurulu üyesi Margareta Svensson'la da görüşmeler yapan Beria Onger'in temaslarına, Isveç'in en büyük tirajlı günlük "Dagens Nyheter isimli gazetesi 23 Nisan tarihli sayısında geniş yer verdi.

Karlsruhe'de ilericiler nazilere gösteri yaptırmadı

● 2500 ilericinin protesto gösterisi karşısında faşistler trenle kaçmak zorunda kaldılar

30 Nisan tarihinde neo-nazilerin Hitler faşizminin iktidara gelişinin 50. yılını kutlamak istemeleri üzerine, 20'den fazla demokratik, anti-faşist örgütün düzenlediği yürüyüş ve mitingle olay protesto edildi. Ikibinbeşyüz kişinin katıldığı, Alman Sendikalar Birliği (DGB) ve öteki sendikaların yanında DKP ve SPD'nin desteklediği yürüyüş ve mitingde, neo-nazilerin bu eylemlerinin yasaklanması, tüm yerli ve yabancı faşist örgütlerin kapatılması istendi.

FIDEF, DKP ve SPD'nin dayanışma ve protesto mesajlarının okunduğu toplantı- zilerin büyük bir polis kitlesi tarafından kordon altına alınarak korundukları görüldü. Pabucun pahalı olduğunu gören faşistler, trenle kaçmak zorunda kaldı. Bu arada, polisin protestocuların üzerine köpekleri salması sonucu, iki demokrat yaralandı. Polisin bu tavrı, yürüyüşçüler tarafından şiddetle protesto edildi.

Atina'da Filistin ve Lübnan

Hattingen'de

bancı faşist örgütlerin kapatılması istendi.

FIDEF, DKP ve SPD'nin dayanışma ve protesto mesajlarının okunduğu toplantıda bir konuşma yapan DGB Karlsruhe Şube Başkanı tüm işçiler adına neo-nazilerin provokasyonlarının engellenmesini, yabancı düşmanlığını körükleyen yabancılar politikasının değiştirilmesini ve askersel diktatörlüğe yapılan yardımların durdurulmasını istedi.

Mitingin sonuna doğru neo-nazilerin Karlsruhe Hauptbahnhof'ta toplandıkları haberi üzerine, mitinge katılan ikibinbeşyüz kişi o yöne doğru yürüyüşe geçti. Olay yerine gelindiğinde toplantı yapan neo-na-

Karlsruhe'de neo-faşistler protesto ediliyor

Filistin ve Lübnan halkıyla dayanışma toplantısı yapıldı

Asya-Afrika Halklarıyla Dayanışma Örgütü (AAPSO)nün Filistin ve Lübnan halklarıyla dayanışma amacıyla düzenlediği uluslararası Konferans 16 ve 17 Nisan günleri Atina'da yapıldı. Yunanistan Uluslararası Demokratik Dayanışma Komitesi'nin işbirliğiyle düzenlenen konferansa 47 ülkeden 64 ulusal örgüt adına 140 temsilci katıldı.

Bunların dışında konferansa aralarında dayanışma komitelerinin, politik partilerin, sendikaların, kadın ve gençlik örgütlerinin de bulunduğu 12 uluslararası örgüt de katıldı.

Türkiye Barış Komitesi Genel Yönetim Kurulu üyesi Cemal Kıral'ın da konuşmacı olarak katıldığı konferans sonunda yayınlanan çağrıda, Filistin ve Lübnan halkıyla dayanışmanın sözle kalmasının yeterli olmadığına dikkat çekildi. Ayrıca bütün hükümetler Israil'in saldırısına karşı pratik önlemler almaya ve Filistin Kurtuluş Örgütü'nü Filistin halkının tek yasal temsilcisi olarak tanımaya ve bu halkın kendi kaderini kendisinin belirlemesi ilkesini kabul etmeye çağrıldı.

Hattingen'de aşırı sağcılar S.Çelebi için toplantı yaptı

Hattingen Türk Kültür Derneği, 17 Nisan Pazar günü saat 13'de "aşıklar şöleni" adı altında, Türk Federasyonu Başkanı Musa Serdar Çelebi'yle dayanışma gecesi düzenledi.

Toplantıyı protesto etmek amacıyla 150 kadar demokrat iki saat önceden Realschule'nin önünde toplanmaya başladı. Saat 13'de başlayan "aşıklar şöleni"ne katılan 300 kadar aşırı sağcı Türk, zaman zaman el kol hareketleriyle orada bulunan demokratları kışkırtmaya yeltendiler.

Yakalarında bozkurt amblemi taşıyan güvenlik görevlisi aşırı sağcı Türkler, toplantının başlamasından yarım saat sonra gelen misafirlerini "korumak" amacıyla caddeye kadar inerek demokratların üzerine saldırıya geçtiler. Başlangıçta Türk aşırı sağcı güvenlik görevlileriyle konuşan ve zaman zaman da şakalaşan Alman polisleri, kavganın başlamasından ancak on dakika sonra olaya müdahele etti.

İÇİMİZDEN BİRİ

Eğitimi sürdürmek de mi yasak!

Zafer Aslan buralara kendi isteğiyle gelmedi. Ona bakarsanız, babası da gelmezdi buralara, yoksulluk, işsizlik olmasa. Önce babası toprağından, vatanından ayrılıp "Almanya"da aradı kısmetini. Zafer Aslan sonra geldi. Liseyi Türkiye'de bitirdikten sonra...

Okumak istiyordu. Bütün güçlükleri, engelleri aşarak okudu da. Bir yabancı çocuğunun, hele bir emekçi çocuğunun üniversiteye girmesi, üniversiteyi bitirmesi kolay mı? Federal Almanya'da Alman işçi çocuklarının bile yüzde 1,5'dan fazlası giremez üniversitelere. Üniversiteye girebilmek, yüksek öğrenim görebilmek bir çeşit ayrıcalıktır. Türkiyeli işçi çocuklarından üniversiteye gidebilen ise parmakla gösterilir. Onların yeri, Almanların da kendi aralarında "eşek okulu" demekten çekinmedikleri orta dereceli meslek okullarıdır olsa olsa.

Zafer Aslan üniversiteye girmekle kalmadı, bitirdi de. Makine mühendisi oldu. Şimdi en doğal hakkını kullanmak istiyor: öğrenimini sürdürmek, bitirdiği okulun devamı olan "Informatik" yüksek okuluna devam etmek istiyor. Böyle bir eğitim, aynı zamanda gerek Türkiye gerekse Federal Almanya'da bu korkunç işsizlik ortamında, iş garantisi anlamı da taşıyor.

Tüm işlemlerini bitiriyor, kayıtlarını tamamlıyor. Okula devam edecek. Ama hayır! Bu hakkını kullanamaz Zafer Aslan. Burası Federal Almanya. Anayasa'sında dil, din, ırk vs.farkı gözetilmeksizin herkesin yasalar önünde eşit olduğu yazılı Almanya.

Yabancı olursun da hangi işinde Yabancılar Polisi devreye girmez. Zafer Aslan'ın her şeyi hazırdır ama oturumu bitmek üzeredir, uzatılması gerekmektedir. Uzatılmaması için hiç bir neden yoktur. Babası, ailesi 10 yıldan, kendisi 7 yıldan beri Almanya'dadır. Tüm kardeşleri burada büyümüşlerdir. Üniversiteyi takıntısız bitirmiştir. Ama Yabancılar Polisi'nin yanıtı her zamanki "hayır!"dır. "Artık okulun bitmiş, Almanya'da işin yok. Sana bir ay süre tanıyoruz. Bir ay içinde Türkiye'ye döneceksin" derler. Öykünün geri kalan yanını Zafer Aslan'ın ağzından dinleyelim:

"Önce inanmadım. Görevli şaka ediyor sandım. Ama adam ciddi ciddi bir ay süre verdi. Karşı çıktım tabii. Öğrenimimi sürdüreceğimi, bunun benim en doğal hakkım olduğunu söyledim. Dinlemedi bile."

-"Şimdi ne yapacaksın, dönecek misin?"

-"Hemen teslim olmak olur mu? Hakkımı arayacağım. Avukata gittim, mahkemeye vereceğim."

Zafer Aslan teslim olmadı. Bu defa da ona "Türkiye'de bir işyerinden, Informatik'i bitirdikten sonra sana o işyerinde iş vereceklerine dair belge getir, oturma iznini uzatalım" dediler. Pek olacak iş değil tabii...Ama o yine işin ucunu bırakmıyor.

Zafer Aslan kendi çapında verdiği küçük savaşı kazanabilecek mi? Geri çekilmeyip hakkını arayanlar ne kadar çoğalırsa hak yemek de o kadar zorlaşır.

Batı Avrupa'da kitleler 1 Mayıs'ta "İş ve Barış" belgileriyle yürüdü

ALANLARDA ZİNDANLARDA YÜREKLERDE

1 MAYIS KUTLANDI !

● **Bütün Batı Avrupa'da 1 Mayıs, aynı zamanda Türkiyeli tutuklu sendikacılarla ve Türkiye işçi sınıfı ile dayanışma etkinliği oldu**

İşçi sınıfının birlik, dayanışma ve mücadele günü olan 1 Mayıs, bütün dünyada on milyonlarca insanın katılımıyla kutlandı. Bu yılki 1 Mayı gösterilerinde *"Kalıcı Bir Barış!"; "Silahlanmaya Hayır"; "ABD'nin Avrupa'ya Yerleştirmek İstediği Füzelere Hayır!"; "İş ve Çalışma Güvencesi"; "İşyerlerinin Korunması"* ve *"Çalışma Sürelerinin Kısaltılması"* gibi belgilerin milyonların istemi olarak öne çıktığı görüldü.

Öte yandan, pek çok ülkede bu yılki 1 Mayıs gösterileri, Türkiye demokrasi güçleri, Türkiye halkı ve Avrupa'daki yabancı işçilerle dayanışmanın yükseltildiği bir gün oldu. Bu yılki 1 Mayıs kutlamalarında, gerek Avrupa kamuoyunun ve gerekse Türkiyeli göçmen işçilerin, *"Yabancı Düşmanlığına Son!", "Yabancı Düşmanlığını Körükleyen Politikalara Hayır!", "DİSK'le ve Türkiye İşçi Sınıfıyla Dayanışma!", "İdamlar Durdurulsun!"* ve *"Zindanlar Boşaltılsın!"* belgilerini yükselttikleri gözlendi.

Avrupa'nın çeşitli ülke ve kentlerinden, gazetemiz baskıya girinceye kadar bize ulaşan 1 Mayıs haberleri ise özetle şöyle:

● Bremen

Federal Almanya'daki 1 Mayıs gösterilerinden en önemlilerinden biri Bremen'de oldu. Onbin dolayında yerli ve yabancının katıldığı yürüyüşten sonra yapılan mitingde DGB Başkanı Ernst Breit konuştu. Breit, konuşmasında gerek atom roketlerine gerekse Federal Almanya'da kabaran yabancı düşmanlığına karşı çıktı. Breit, Kohl hükümetinin istihdam politikasına da sert eleştiriler yöneltti.

bancı düşmanlığına da karşı çıktı. Frohausenermarkt'tan başlayan yürüyüş Kennedyplatz'da yapılan bir mitingle son buldu. Mitingde yabancılar adına da Essen Yabancılar Meclisi üyesi, öğretmen Ahmet Aktaş konuştu.

● Heidelberg

Heidelberg'de DGB tarafından düzenlenen 1 Mayıs törenlerine bine yakın yerli ve yabancı katıldı. Heidelberg Belediye binası önünde bir mitingle sona eren yürüyüş kolları müzik ve dans gruplarının gösterileriyle renklendi. Mitingde DGB Bölge Gençlik Komiteleri Başkanı Rainer Herbold ve DGB Eyalet Kadın Sekreteryası Başkanı Dr. Marliese Dobberthin konuştular. Konuşmacılar Federal Almanya'daki işsizlik olgusu üzerinde durdukları kadar uluslararası anti-demokratik gelişmeleri de kınadılar. Dr. Marliese Dbberthin politikacıların Polonya ve Afganistan konusunda gösterdikleri duyarlığı Şili, El Salvador, Güney Afrika ve Türkiye gibi ülkeler konusunda göstermemelerini eleştirdi.

● Düsseldorf

Düsseldorf'da oldukça kalabalık bir yerli ve yabancı topluluğunun katıldığı 1 Mayıs kutlamalarında Türkiyeli örgütlerden FIDEF üyesi Düsseldorf İşçi Gençlik Birliği, DIB-Düsseldorf İşçi Derneği ve Düsseldorf İşçi Derneği birlikte yürüdüler. Miting ve yürüyüş sırasında tutuklu sendikacılarla dayanışma ve sendikacılara özgürlük isteyen sloganlar ağırlık taşıdı.

● İsviçre

Bu yıl 1 Mayıs gösterisi 30 Nisan tarihinde İsviçre Emek Partisi'nin düzenlediği kapalı salon toplantısında yapıldı. Toplantıya İsviçrelilerin yanında, yabancı işçiler ve özellikle de çok sayıda Türkiyeli katıldı. Basel ve Zürich'te yapılan 1 Mayıs kapalı salon toplantılarında üçer bin dolayında katılımın olduğu görüldü.
Basel'de yapılan toplantıda Türkiyeli demokratlar adına Mehmet Boz bir konuşma yaptı ve folklor ekibi oyunlar sergiledi. 1 Mayıs kutlamasında atılan belgilerin başında "DİSK'le dayanışma" ve "haftalık çalışma süresinin 40 saate indirilmesi" istemleri yer aldı.

Batı Avrupa'nın en büyük mitinglerinden birine Batı Berlin'de tanık olundu Foto: Levent Özgül

● Fransa

Fransa'da yapılan 1 Mayıs gösterilerine ikiyüz binin üzerinde katılım oldu ve bu yılki kutlamalar, gerek Fransa işçi sınıfı ve Fransa'daki Türkiyeli işçilerin değişik örgütleri açısından, eylem birliği yolunda önemli bir adımın atıldığı gün oldu. Fransa işçi sınıfı, 4-5 yıl sonra *ilk kez birlikte* yürüdü.

Öte yandan, bu yılki 1 Mayıs gösterilerinde Fransa'daki Türkiyeli işçilerin değişik örgütlerinin daha önce alınan karar gereğince birlikte yürüdükleri görüldü. Türkiyeli emekçilerin örgütleri olan Alanzgari, Birkom Fransa, Emeğin Birliği, FTIB, İşçi Gerçeği, Komal ve Proleter Dayanışma'dan oluşan yürüyüş korteji Fransızlar tarafından ilgiyle izlendi.

Yürüyüşte sık sık *"Türkiye Halkıyla ve Demokrasi Güçleriyle Dayanışma", "Türkiye Halkına Özgürlük", "Yaşasın CGT ve Yaşasın DİSK"* belgilerinin atıldığı görüldü. Ayrıca, yürüyüş kollarında kalıcı bir barış isteyen ve Avrupa'ya yerleştirilmek istenen ABD roketlerine karşı çıkan sloganların yükseldiği dikkati çekti. Binden çok Türkiyelinin katıldığı gösterilerde, "Genel Af", "Zindanlar Boşaltılsın", "İşkenceye Son" ve "İdamlar Durdurulsun" gibi belgilerin öne çıktığı gözlendi.

Küçük Heidelberg'de büyük miting

Fransa'nın Dijon kentindeki 1 Mayıs gösterisinin Türkiyeliler açısından özel bir anlamı vardı. 50 kadar Türkiyeli emekçinin katıldığı 1 Mayıs yürüyüş ve mitinginde Türkiyeli emekçilerin ilk kez 1 Mayıs'a katılmaları önemli ve sevindirici bir kazanım olarak dikkati çekti. Aynı şekilde Türkiyelilerin aralarındaki görüş ayrılıklarını ortak

holm'de yapıldı. 1 Mayıs gösterilerine, Türkiye işçi sınıfı ve DİSK'le dayanışma komitesi, İsveç Türkiyeli İlericiler Birliği, ve İlerici Demokrat Süryaniler Birliği katıldı. Yürüyüş kolunda, "tüm politik tutuklulara özgürlük", "genel politik af", "cuntaya karşı savaşımı yükseltelim", "politik kadın tutuklulara özgürlük", "ABD Merkez Komutanlığı ve Cuntayı durduralım" ve "İsveç Hükümeti ve Balkan ülkelerinin silahsızlanma önerilerine katılalım" belgileri yükseldi. Ayrıca, İsveç'teki Ortadoğu'lu Kürt Örgütlerinin Konfederasyonu, İsveç Sol Komünistler Partisi'nin düzenlediği 1 Mayıs yürüyüşüne katıldı.

● Hollanda

Hollanda'da 1 Mayıs gösterileri, Den Haag ve Amsterdam kentlerinde yığınsal olarak yapıldı. Bu yılki 1 Mayıs kutlamalarının öncekilerden farkı, bütün parti ve sendikaların gösterilere birlikte katılmasıydı. Ayrıca, çok sayıda Türkiyelinin de katıldığı gösterilerde Türkiyeli ilerici örgütler birlikte yürüdü.

● İngiltere

İngiltere'de en yığınsal 1 Mayıs kutlaması Londra'da yapıldı. Londra Bölge Sendikalar Birliği, TUC Güneydoğu Bölge Temsilciliği, İşçi Partisi, Kooperatifler Örgütü ve yerel kooperatiflerin oluşturduğu 1 Mayıs Komitesince düzenlenen 1 Mayıs gös-

1 Mayıs'ta Frankfurt'tan bir görünüş

Batıberlin

Batı Berlin'deki 1 Mayıs yürüyüş ve mitingi görece en kalabalık katılımlardan birine tanık olunuşu ile ilgi çekti. Platz der Republik'te yapılan mitingde DGB Batı Berlin Başkanı Michael Pagels, Osram işyeri temsilcisi Türkiyeli kadın emekçi Fatma Akçakayıran, Posta Işçileri Sendikası Başkanı Kurt von Haoren konuştular. Pagels konuşmasında DISK üyesi sendikacılarla ve Türkiye demokratlarıyla dayanışmanın yükseltilmesini istedi.

Frankfurt

Binlerce kişinin katıldığı Frankfurt 1 Mayıs gösterilerinde yabancıların ve özellikle Türkiyelilerin gösterilere katılanların çoğunluğunu oluşturması bu yılın en ilgi çekici yanı oldu. Türkiyelilerin 4 binin üstünde olduğu gözlemcilerce özellikle belirtiliyor. Frankfurt'taki 1 Mayıs miting ve yürüyüşünün geçmiş yıllardan bir başka farkı da bu yıl tüm parti ve sendikaların katılmasıydı. Türkiyeli emekçiler ayrı gün öğleden sonra DGB salonunda bir kültür ve eğlence günü de düzenlediler.

Kassel

Kassel'daki 1 Mayıs kutlamalarında da 4 bine yakın ilerici, demokrat ve barışseverin katılımı gerçekleşti. Kassel 1 Mayıs mitinginde DGB Kassel örgütü başkanı Fred Link ve Avrupa Sendikalar Federasyonu adına Genel Sekreter Mathias Hinterscheid birer konuşma yaptılar.

Öte yandan Kassel'da FIDEF üyesi Kassel Işçi ve Öğrenci Birliği'nin geleneksel 1 Mayıs gecesi şenliği 30 Nisan akşamı yapıldı. Yaklaşık 500 Türkiyeli ilericinin katıldığı gecede Maden-Iş Başkan Vekili Murat Tokmak ile FIDEF Genel Sekreteri Ali Çağlar da birer konuşma yaptılar.

Essen

Essen'deki 1 Mayıs gösterilerinin özelliği ise Alman Sosyal Demokrat Partisi Başkanı Willy Brandt'ın konuşmasıydı. Hava yağışlı olduğu için yürüyüş kolunda yer almayan Brandt, alanda yaptığı konuşmada ya-

Paris'te 1 Mayıs bayramı ve Türkiye Postası

Schwäbisch Hall'de bir yabancılar günü kutlandı

Schwäbisch Hall'de yabancılar gecesi 27 Nisan akşamı zengin bir sanatçı topluluğunun katkısı ile kutlandı. Alman Demokratik Cumhuriyeti'nden gelen müzik ve tiyatro gruplarının özel bir renk kattığı gecede yabancı düşmanlığına karşı savaşımla barış ve demokrasi savaşımının ayrılmazlığı vurgulandı.

Geceye katılan Türkiyeliler de gerek konuşmacı olarak gereksek sanatsal etkinlik olarak katkılarda bulundular.

Gece Alman Demokratik Cumhuriyeti'nden gelen konuk sanatçılarla Schwäbisch Hall'deki tüm ilerici Alman ve yabancıların birlikte söyledikleri "Enternasyonal"le son buldu.

Bugüne dek bu tür etkinliklerin pek gözlenmediği Schwäbisch Hall'de böyle bir gece, tüm yerli ve yabancı konuklar için özellikle ilginçti. Türkiyelilerin geceye yalnız izleyici olarak değil, etkinlikleriyle de katılmaları gecenin bir başka önemli yanıydı.

Londra'da bir dayanışma komitesi daha kuruldu

Londra'da, "Türkiye'de Sendikal Haklar ve Demokrasi Için Dayanışma Komitesi" kuruldu.

Dayanışma Komitesi'nin Yönetim Kurulu'nda Ingiltere'nin en büyük sendikası olan Ulaşım ve Genel Hizmetler Işçileri Sendikası'nın (T&GWU) Genel Sekreter Vekili ve Işçi Partisi Sosyalist Enternasyonal Temsilcisi Alex Kitson, Itfaiyeciler Sendikası'nın (FBU) Genel Sekreteri Ken Cameron, Sinema Teknisyenleri ve Televizyoncular Sendikası'nın (ACTT) Uluslararası Bölüm Başkanı Noel Harris, DISK-Bank-Sen Ankara Bölge Temsilcisi Cahit Baylav, Metal Işçileri Sendikası'nın (AUEW) Genel Sekreter Yardımcısı Ken Brett, Kamu Işçileri Sendikası'nın (NUPE) Genel Sekreteri Rodney Bickerstaffe, DISK-Genel-Iş Sendikası Marmara Bölge Sekreteri Nafiz Bostancı, DISK-Maden-Iş Sendikası Ankara Bölge Temsilcisi Abdullah Yılmaz, DISK-Maden-Iş Sendikası Basın ve Yayın Dairesi Müdürü Ertan Uyar, DISK'le Dayanışma Kampanyası Sekreteri Enis User ve Ingiltere'nin diğer bazı sendikalarının yöneticileri yer aldılar.

bırakarak bir araya gelmeleri bir başka önemli kazanımdı. Tüm Türkiyeli emekçiler Dijon'da DISK'in pankartı altında yürüdüler.

İsveç

Işçi Sendikaları Konfederasyonu tarafından düzenlenen ve çok sayıda Türkiyelinin katıldığı bu yılki 1 Mayıs gösterileri Stock-

de bulunduğu beş Batı Avrupa ülkesine yerleştirilmesi planlanan atom roketlerine ve Thatcher hükümetine karşı belgiler söylendi. Gösterilere Türkiyeli, Yunanlı, Kıbrıslı, Latin Amerikalı ve Iranlı işçiler, öğrenciler ve göçmenler de aktif olarak katıldılar. Türkiyeli sendikacılar, ilerici gençler, işçiler ve demokratlar "Türkiye Işçi Sınıfına Selam" flaması altında yürüdüler.

Dernek Başkanı Mahmut Erdem konuşmasını yapıyor

Danimarka Türkiyeli İşçiler Birliği Genel Kurulu yapıldı

Danimarka Türkiyeli Işçiler Birliği (FAT) 24 Nisan 1983 Pazar günü Olağanüstü Genel Kurul'unu yaptı.

Geçtiğimiz bir yıl içinde göçmen işçi sorunları, barış ve demokrasi savaşımı ve Türkiye demokrasi güçleriyle dayanışma konularında derneğin yeterli aktifliği gösteremediği görüşünden hareketle Yönetim Kurulu bir Olağanüstü Kongre yaparak tüm üyelerle birlikte yeni bir eylem programı hazırlamayı ve çalışmaları hızlandırmayı karar altına almıştı.

Dernek üyelerinin büyük çoğunluğunun katılımıyla yapılan kongre, Dernek Başkanı Mahmut Erdem'in konuşmasıyla açıldı. Açık ve yapıcı bir tartışma ortamı içinde geçen kongrede, merkezine göçmen işçi sorunlarını alan ve bu sorunlar çevresinde örgütlenen yığınları Danimarka demokrasi güçleriyle birlikte barış savaşımına ve Türkiye'deki demokrasi güçleriyle dayanışmaya çekmeyi öngören bir eylem programı kabul edildi.

Kongre sonunda yapılan seçimlerde, genel başkanlığa yeniden Mahmut Erdem ve genel sekreterliğe Necmi Doğan seçildiler. Yönetim Kurulu'ndaki diğer üyeliklere seçilenler ise şunlar: Ali Kara, Kemal Köksal, Sadık Sert, Mehmet Kara, Haluk Tan Ipekçi, Hasan Serdemir ve Arap Karagöz.

Türkiye Postası

Türkiye Postası 15 günde bir Cuma günleri çıkar. **Herausgeber:** Vereinigung für Völker Verständigung und Solidarität, 1000 Berlin 44, Donaustr. 1 **Verantwortlicher Redakteur:** Mehmet Aksoy **Zentralredaktion und Anschrif aller Verantwortlichen:** 1000 Berlin 44, Donaustr. 1, Tel: 624 60 92 **Herstellung:** Eigenvertrieb **Druck:** Henke Rollenoffset, 1 Berlin 48, Säntisstr. 49 **Banka Hesabı:** Ahmet Muhtar Göbüt, Berliner Volksbank, BLZ 100 900 00, Kont. Nr: 07043287 **Abone Koşulları:** F. Almanya ve Batıberlin'de 6 aylık (12 sayı) 30.-DM, 1 yıllık (24 sayı) 60.-DM **Temsilcilikler: Fransa:** Paris, Tel: 01-258 26 90, **F.Almanya,** Frankfurt, Tel: 0611-68 41 98 **Belçika: Brüksel, B.P.83** **Hollanda:** Amsterdam, Tel: 020-942323 **Ingiltere** Londra, Tel: 01-808 91 35 **Danimarka** Kopenhag, Tel: 01-707 506 **Isveç** Stokholm, Tel: 08-367 576